

Täysistunto

Torstai 4.12.2025 klo 16.00—22.09

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 22.09.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (16.00—17.58), ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (17.58—19.57 ja 22.00—22.09) ja toinen varapuhemies Tarja Filatov (19.57—22.00).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Petteri Orpo
valtiovarainministeri Riikka Purra
sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen
maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah
oikeusministeri Leena Meri
ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Ville Tavio
ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala
sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso
kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen
eurooppa- ja omistajaohjausministeri Joakim Strand
työministeri Matias Marttinen
elinkeinoministeri Sakari Puisto
liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Mika Poutala

Puhemies Jussi Halla-aho: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää paikalla olevalle ministerille kysymyksen, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan. On toivottavaa, että kukin kysymys on osoitettu yhdelle paikalla olevista ministereistä.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys Suomen taloustilanteesta (Tuula Väättäinen sd)

Suullinen kysymys SKT 196/2025 vp

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Väättäinen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.01 Tuula Väättäinen sd: Arvoisa puhemies! Hyvä pääministeri, tänään ajattelin puhua vain teille. Syksyn mittaan olemme saaneet huonoja uutisia toisensa perään. Aika moneen perheeseen on tulossa musta jouluku. Tästä kertovat pienituloisten perheiden joululahjatoiveet, joissa lahjaksi toivotaan ruokaa tai välttämättömyystarvikkeita, esimerkiksi lämpimiä kenkiä lapsille. Konkurssien määrä on ennätyskorkealla, työttömyys on kasvanut kuukausi toisensa jälkeen, talousennusteita tarkistetaan vain alaspäin, ja Suomi on käytännössä jo määrätty tarkkailuluokalle. OECD:n tuoreen ennusteen mukaan Suomi on ainoa kehittynyt maa, jonka talous ei kasva tänä vuonna. Hyvä pääministeri, tämä kehitys tapahtuu teidän vahtivuorollanne. Arvoisa pääministeri, tämäkö oli se joululahja, jonka halusitte suomalaisille tänä vuonna antaa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.02 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos kysymyksestä. Onhan Suomen tilanne eittämättä vaikea. Tilanne on vaikea, ja kun me mietitään, mistä se ennen kaikkea johtuu, niin me elämme sellaisessa ympäristössä, jossa Euroopassa käydään sotaa, joka vaikuttaa merkittäväällä tavalla meidän keskeisiin markkina-alueisiin, Keski-Eurooppaan, ja se vaikuttaa merkittäväällä tavalla siihen tunnelmaan, mikä Suomessa on. Ihmiset eivät kuluta, vaan varautuvat, ja yritykset ovat varovaisia investointiensä kanssa. Tämä johtaa siihen, että työpaikkoja ei synny toivotulla tavalla eikä talouskasvu ole lähtenyt liikkeelle. Tämä on erittäin ikävä ja vakava asia, ja se heijastuu tietenkin suomalaisiin koteihin.

Kun meidän pitää vastata tähän tilanteeseen samaan aikaan jarruttamalla velan kasvua ja julkisten menojen kasvua sekä painamalla kaasua talouden kasvulle, työllisyydelle, uusille työpaikoille ja toivolle, se ei ole helppo yhtälö. Siihen ei ole olemassa mitään yksittäistä hopealuotia, mutta minä voin vakuuttaa, että me otamme tämän vakavasti, niin kuin me olemme alusta lähtien ottaneet. [Puhemies koputtaa] Me teemme kaikkemme joka päivä, jotta isänmaa selviää tästä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää tähän aiheeseen liittyvän lisäkysymyksen, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Väättäinen, olkaa hyvä.

16.04 Tuula Väättäinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kerron vielä, miten tämä vaikuttaa suomalaisiin. Työttömyysjaksot ovat pidentyneet. Työttömät voivat joutua perheineen pakosta muuttamaan ja karsimaan välttämättömiä menojaan. Pitkän työttömyyden jälkeen on vaikea kammata itsensä takaisin työelämään, kun pian ainoa tarjolla oleva työllisyyspalvelu on työhakemusten täyttäminen työpaikkoihin, joihin on satoja muita hakijoita. Hienoinen työllisyyden kasvu ei anna vielä juhlan aihetta, koska sen rinnalla pitkäaikaistyöttömyys jatkaa koko ajan kasvuaan.

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

Tämä työttömyyskehitys muistuttaa minua 90-luvun lamasta ja sen seurauksista, kun osa ihmisistä putosi pysyvästi kyydistä. Olin tuolloin työssä Kuopion mielenterveyskeskuksessa. Arvoisa pääministeri Orpo, miten varmistatte, ettei sama 90-luvun kehityskulku toistu, kun ilmassa on kaikki merkit, että näin on jo käymässä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.05 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan aloittaa sanomalla sen, että ei tämä tilanne ole toivoton. Tosiaan työllisyys on lähtenyt varovaiseen kasvuun, mutta kuitenkin työllisten määrä Suomessa on pysynyt tämän vaikeankin taantuma-ajan aika vakaalla tasolla. On selvä, että meillä on aivan liikaa työttömiä — jokainen työtön on liikaa — mutta kaikki ne uudistukset, joita me olemme tehneet, tulevat vaikuttamaan erityisesti sillä hetkellä, kun kasvu lähtee liikkeelle.

Meidän yritysten toimintaympäristö on aivan eri tasolla, meidän kilpailukyky on aivan eri tasolla kuin se oli silloin, kun me aloitettiin, ja meillä on toivoa. Tänäänkin taas positiivinen uutinen, ja haluan kertoa niitä suomalaisille. Me saimme tiedon, että Patria aloittaa yhdessä Valmet Automotiven kanssa panssariajoneuvojen valmistuksen Uudessakaupungissa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Se oli hyvä uutinen!] Yksi kerrallaan näitä asioita väännämme, yksi kerrallaan. Sinne on mahdollista saada merkittävä puolustusteollinen kokonaisuus. Näiden parissa me tehdään töitä eri puolille Suomea, jotta me annetaan toivoa, jotta emme koe sitä 90-luvun lamaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

16.06 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itsenäinen Suomi täyttää ylihuomenna 108 vuotta. Elämme aikaa, jolloin korostuu sotilaallinen turvallisuus ja maamme rajojen koskemattomuus, mutta itsenäisyyteemme kuuluu myös taloudellinen itsenäisyys. Tämä on nyt uhattuna. Koska velkaantuminen ei ole nyt hallinnassa, Suomi joutuu EU:n liiallisen alijäämän menettelyyn. Kesällä maamme luottoluokitusta laskettiin. Työttömyys ja konkurssit ovat nyt huippulukemissa. Olemme vaarassa ajautua tilanteeseen, jossa Suomen ulkopuolelta tullaan sanomaan, minkälaista talouspolitiikkaa täällä pitää jatkossa harjoittaa.

Arvoisa puhemies! Tällainen kehitys meidän pitää nyt yhdessä estää. Meidän tulee yhdessä herätä puolustamaan myös isänmaamme taloudellista menestymistä. Siksi kysyn arvoisalta pääministeriltä: kuinka tärkeänä näette, että tämä nykyinen kehitys saadaan käännettyä ja Suomi saadaan säilyttämään jatkossakin myös taloudellinen itsenäisyys?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.07 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos tärkeästä kysymyksestä. Voi, kunpa keskusta olisi muistanut tämän viime kaudella, kun menoja lisättiin kaikkeen muuhunkin [Hälinää — Puhemies koputtaa] kuin niihin kuuluisiin koronamenoihin tai Ukrainaan, mutta tämä on tosiasia. Tämä on tosiasia. [Keskeltä: Te vaaditte enemmän!]

Mutta mitä meidän pitää tehdä? Pidetään tiukasti kiinni siitä kymmenen miljardin sopeutuspaketista, jonka hallitus on tehnyt, joka on historiallisen suuri, jonka on arvioitu

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

riittävän. Sen arvioitiin riittävän silloin, kun me olemme ne tehneet. [Välihuuto keskeltä] Me pidämme edelleenkin tiukasti siitä tavoitteesta, että velkaantuminen saadaan pysäytettyä, sen kasvu kiinni. Me tehdään kaikkemme, että Suomi ei ajaudu hallitsemattoman velkaantumisen uralle. Sen me olemme jo pystyneet tekemään.

Ja yksi korjaus: ei vielä komission kanssa tehtävä työ ja tämä niin sanottu tarkkailuluokka tarkoita sitä, että joku tulee tänne tekemään jotain. Komissio on tyytyväinen siihen, mitä hallitus on tehnyt. Me teemme heidän kanssaan yhdessä suunnitelmat, [Puhemies koputtaa] ja se on meidän omissa käsissämme. Tämä on vielä meidän omissa käsissämme, ja me pidämme huolta, [Puhemies koputtaa] että se myös pysyy.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

16.09 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuleva itsenäisyyspäivä on kansakuntamme eheyden juhla, kansakuntamme lujouden juhla, mutta merkitsee myös sitä, että suomalaiset voivat kokea olevansa turvassa. Ja siihen liittyy arjen turva, kokemus siitä, että rahat riittävät ruokaan, vaatteisiin ja asumiseen. Tämä itsenäisyys nyt monelta suomalaiselta puuttuu. Köyhyys on lisääntynyt, ja tuoreen Lapsen ääni -kyselyn mukaan jopa 54 prosenttia pienituloisten perheitten lapsista kantaa huolta perheen toimeentulosta. [Juha Mäenpää: Ei saa pelotella niitä!] Tämä on seurausta huonosti hoidetusta talouspolitiikasta ja työttömyyden kasvusta ja ennen kaikkea siitä, että pitkäaikaistyöttömyys on ennätyslukemissa, jopa 130 000. Tilannetta heikentää entisestään se, että nyt te olette leikkaamassa vielä toimeentulotukea. Tämä tulee pahentamaan köyhyyttä. SDP ei tässä tilanteessa leikkaisi toimeentulotukea, ja me palauttaisimme suojaosat työttömyysturvaan ja asumistukeen, jotta edes osa-aikaisen työn vastaanottaminen olisi mahdollista. [Puhemies: Ja kysymys!] Pääministeri Orpo, mikä on teidän vastuunne tästä lisääntyneestä köyhyydestä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.10 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me kannamme vastuuta joka päivä Suomen tilanteesta ja joka päivä etsimme ratkaisuja, joilla suomalaisille saadaan työtä.

Kun teitä kuuntelee, niin mieleen tulee se, että teillä on varmasti joku näkemys, mitä olisi pitänyt tehdä toisin tai mitä te tekisitte toisin, ja olen yrittänyt löytää sitä teidän vaihtoehtobudjetistanne. Ensinnäkin te kuitaatte lähes kaikki hallituksen tekemät uudistukset työmarkkinoille tai säästöt sosiaaliturvajärjestelmään, sen uudistamiset. Teette kohtuullisen pieniä muutosesityksiä. Sen lisäksi te nostatte veroja merkittäväällä tavalla Suomen yrittäjille, yrityksille, pääomalle, millä te lyötte samaan aikaan moukarilla päähän talouden kasvua, uusien työpaikkojen syntymistä. Laskelmien mukaan — kiitos, kun tänä vuonna ne teitte — teidän vaihtoehtonne toisi 5 600, jos oikein muistan, lisätyöpaikkaa. Onko se suuri ero nyt sitten tässä? Tämähän on se, millä te pelastatte Suomea? [Timo Harakan välihuuto] Te käytännössä ette pysty esittämään vaihtoehtoa, kritiikkiä kyllä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaikkonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

16.11 Antti Kaikkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä helposti syytellään puolin ja toisin toisia. Luulen, että meidän ehkä samalla tarmolla kannattaisi etsiä mieluummin ratkaisuja siihen, miten tästä päästään eteenpäin. Syyllisiä tässä varmaan on sali täynnä. Keskitytään ratkaisujen etsimiseen.

Yksi ala, mikä on tällä hetkellä vaikeassa tilanteessa, on rakennusala. Mielestäni kannattaisi katsoa, miten saataisiin siihen vauhtia, sillä usein on niin, että kun rakennusala lähtee vauhtiin, niin se heijastuu monelle muullekin toimialalle. Eikö tässä kannattaisi rakentaa jonkinlainen rakennusalan vauhdittamisohjelma — taloyhtiöille korjausavustuksia, homekouluja kuntoon, perusväylänpitoa, siltoja, pyöriteitä, yksityisteitä — eli kunnon korjausohjelma ja sitä kautta Suomen pyöriä pyörimään ja vasaroita paukkumaan? Tai jos laitettaisiin asuntokauppaa liikkeelle vaikkapa varainsiirtoveron lyhytaikaisellakin poistolla — kuudeksi kuukaudeksi pois — niin saataisiin vipinää myös sinne. Rakennusalan liikkeelle saaminen voisi saada koko Suomea liikkeelle. Miten hallitus suhtautuu tähän ajatukseen? [Antti Kurvinen: Kelpaako keskustan idea?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Multala, olkaa hyvä.

16.13 Ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rakennusosalalla ja erityisesti asuntorakentamisen puolella kysymys on tosiaankin myös tästä samasta haasteesta, mikä on muutenkin yhteiskunnassa. Ihmiset ovat kovin varovaisia ostamaan uusia asuntoja ja tekemään uusia isoja hankintoja, ja siihen hallitus on reagoinut. Olemme muun muassa päättäneet puoliväliriihessä toimista, joilla tätä asuntorahoituksen puolta voitaisiin helpottaa, pidentää laina-aikoja ja myös mahdollistaa se pienempi omavastuuosuus siellä, ja tämä työ on nyt käynnissä. Voi olla, että toki pitää vielä miettiä, onko jotakin tehtävissä, ja meillä on tässä työryhmätyö käynnissä yhdessä valtiovarainministeriön kanssa etsiäksemme vielä lisää mahdollisia pullonkauloja.

Meillä on valmistelussa myös tämä suhdanneluontoinen työkalu asunto-osakeyhtiöille, jolla voitaisiin myöskin sitä puolta rahoituksesta helpottaa. Valitettavasti tähän liittyy kuitenkin myös sama haaste, mikä muutenkin meillä yrityksiin liittyy, eli rahoituksen saatavuus on heikentynyt. Tämä on kyllä sellainen keskeinen pullonkaula, johon meidän on aivan pakko nyt pyrkiä kokonaisuudessaan hallituksessa tietysti löytämään keinoja niiltä osin kuin se meidän käsissämme on.

Mutta kyllä me teemme paljon. Meillä on valtava investointiohjelma. Meillä on kuitenkin myös erittäin vaikea julkisen talouden tilanne, ja en usko, että lisää julkista rahaa sinne laittamalla tämä sinällään kääntyy. Meidän pitää luoda uskoa, että kyllä kannattaa jatkossakin siihen omaan asuntoon laittaa rahaa kiinni. Se on hyvä sijoitus pitkälle tulevaisuuteen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm, olkaa hyvä.

16.14 Timo Furuholm vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Joulua tosiaan lähestyy kovaa vauhtia, ja myös maamme hallitus on päättänyt jakaa omat ”joululahjansa”. Pääministerin johdolla on huolehdittu siitä, että kaikkein suurituloisimpien suomalaisten kuusen alta löytyy muhkeat veronalennukset.

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

Samaan aikaan pienituloisissa kotitalouksissa ollaan äärirajoilla, kun heihin on kohdistettu valtavia leikkauksia, ja lisää on tulossa. Hallitus on tuonut eduskuntaan vielä ennen joulua paketoitavaksi 70 miljoonan euron leikkauksen toimeentulotukeen. Kyseessä on historiallisen julma toimi, joka osuu yhteiskunnan kaikista heikoimpien viimesijaiseen turvaan. Tuki voisi jatkossa pahimmillaan jopa puolittua.

Pääministeri Orpo, Suomi on jo aiemmin saanut huomautuksia vähimmäisturvan riittämättömyydestä, ja nyt te romutatte sitä tietoisesti lisää. Kysynkin: eikö teitä hävetä yhtään?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kysymys kuuluu nyt kyllä selkeästi ministeri Grahn-Laasonen tontille. — Olkaa hyvä, ministeri.

16.15 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos tästä kysymyksestä. Hallitus on joutunut välttämättömästi tilanteessa, missä meillä Suomi velkaantuu, tekemään säästöjä sosiaaliturvaan. Samaan aikaan tavoitteena on kyllä luoda kannusteita ja mahdollistaa työllistymistä ja tehdä myöskin meidän sosiaaliturvasta pohjoismainen työhön kannustava sosiaaliturva. Tähän toimeentulotukiudistukseen liittyy myöskin se, että eduskunta on velvoittanut hallitusta uudistamaan toimeentulotuen rakennetta, tekemään siitä kannustavampi ja vähentämään pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta. Näin ollen tämän uudistuksen ihan keskeinen ydin on siinä, että pyritään ohjaamaan ihmisiä ensisijaisille etuuksille, esimerkiksi työttömyysturvan piiriin, jolloin ihmiset ovat myöskin palvelujen — heitä tukevien, auttavien, työllistymistä edistävien palvelujen — piirissä, ja tämä on tämän uudistuksen ytimessä.

Suomen hankala taloudellinen tilanne johtuu tästä hankalasta, epävarmasta turvallisuusympäristöstä ja siitä, että meillä on ollut pitkä hitaan kasvun aika. [Timo Harakan välihuuto] Meidän on välttämätöntä tehdä julkiseen talouteen säästötoimia, mutta samaan aikaan meidän täytyy pystyä saamaan Suomen talous kasvuun, koska se kestävin tapa [Puhemies koputtaa] vähentää esimerkiksi lapsiperheköyhyyttä on edistää vanhempien työllistymistä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Joona Räsänen, olkaa hyvä.

16.16 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuossa kuuntelin, arvoisa pääministeri, teitä aluksi, ja yllätän ehkä sillä, että olin aivan täysin samaa mieltä kanssanne. Totesitte jotenkin niin, että samanaikaisesti pitää painaa jarrua täällä velkaantumisen hillinnässä ja sitten kaasua täällä talouskasvussa ja työllisyydessä, ja olen tästä aivan samaa mieltä. [Juha Mäenpään välihuuto] Mutta kun sitten tuota tulostaulua katselen, niin mieleeni juolahtaa, että ovatkohan teillä menneet polkimet sekaisin. Valitettavastihan on käynyt niin, että täällä velkaantumisen puolella te olette enemmänkin painaneet kaasua, koska siis tällä kaudellahan velkaantuminen on kiihtynyt vaikkapa siihen edelliseen vaalikauteen nähden. Velkaantuminen on Suomessa tällä hetkellä nopeinta koko Euroopassa. [Välihuuto perussuomalaisten ryhmästä] Sitten vastaavasti täällä kaasun puolella, kun pitäisi saada talous kasvamaan, te olette painaneet jarrua, koska meidän talouskasvu on kaikista OECD-maista heikointa. Arvoisa pääministeri, kysyn nyt

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

teiltä: ovatko teillä menneet nämä polkimet sekaisin, ja onkohan siellä kaasupolkimen edessä nyt se [Puhemies koputtaa] kuuluisa näkymätön jarru?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.18 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyselytunnin ehdottomasti viihdyttävin osuus on edustaja Räsänen loistavat kielikuvat. [Joona Räsänen: Otan tämän kehuna vastaan!] — Kyllä, kannattaa ottaa. — Kun olen kaksi ja puoli vuotta kuunnellut haukkuja joka ainoasta säästöstä, jonka hallitus on tehnyt, joka ainoasta, niin kyllä se on ollut juuri sitä työtä, millä sitä jarrua painetaan. Se on ollut välttämätöntä, jotta se velkaantuminen on saatu pysymään edes hallinnassa, ettei se ole ollut hallitsemattomalla uralla, ja siinä me olemme onnistuneet. Se on ollut täysin välttämätöntä. Ja ne lukemattomat kasvutoimet, joita olemme tehneet: esimerkiksi vuosi sitten tähän aikaan me valmistauduimme kasvuriheen, jossa päätettiin noin 40 uutta konkreettista kasvutoimea, joita on kiitelty runsaasti. Me ollaan tehty paljon. Mutta nyt, hyvät edustajat, se on niin, että ei tässä tilanteessa ole, jossa Suomi on, mitään hopealuotia. Ei sitä löytynyt teidän vaihtoehtoistanne, ei sinne päinkään. [Timo Harakka: Entäs ne vaalilupaukset?] Ei ole yhtään hopealuotia. Nyt tarvitaan uskoa tulevaan, tarvitaan sinnikästä työtä sen eteen, että investointeja Suomeen saadaan, että niitä syntyy, [Puhemies koputtaa] että saadaan suomalaisille töitä. Meidän täytyy pystyä pitämään myöskin päätämme kylmänä [Puhemies koputtaa] tässä vaikeassa turvallisuustilanteessa, jossa me ollaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

16.19 Oras Tynkkynen vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Etlä julkaisi kesällä tutkimuksen, jonka mukaan 90-luvun laman vaikutukset näkyvät vielä tänäkin päivänä. Ja millä tavalla? No, sillä karmeimmalla mahdollisella tavalla: niiden ihmisten, jotka joutuivat työttömäksi 90-luvun laman aikana, kuolleisuus on korkeampi vielä vuosikymmeniä myöhemmin. Sen takia ajattelen, että Suomella ei ole varaa työttömyyskriisiin pahenemiseen. Meillä ei ole varaa työttömyyskriisiin pitkittymiseen.

Edustaja Kaikkonen peräänkuulutti ratkaisuja. Vihreät esittivät vähän aikaa sitten, että Suomessa tulisi pyrkiä helpottamaan ensimmäisen työntekijän palkkaamista yritykseen. Voitaisiin Ruotsin mallin mukaan antaa määräaikainen vapautus työnantajamaksuista vuodeksi tai kahdeksi. Kysyisin hallitukselta: voisitteko harkita tämänkaltaisia toimia, niin että tähän akuuttiin työttömyyskriisiin ja hätään voitaisiin löytää ratkaisuja?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Työministeri Marttinen, olkaa hyvä.

16.20 Työministeri Matias Marttinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia edustajalle rakentavasta puheenvuorosta, mitä tietysti olemme kyllä teiltä tässä tottuneet kuulemaankin, ja hyvin ratkaisuhakuisesta tavasta kaikkienensa.

On täysin totta, että työttömyys on aivan liian korkealla tasolla. Huolta ja pelkoa on suomalaisissa liian paljon tällä hetkellä. Sen takia, niin kuin myös pääministeri totesi aikaisemmin, olemme tehneet kymmeniä erilaisia toimenpiteitä, joilla nimenomaan luodaan tilaa yrityksille taas työllistää tulevaisuudessa enemmän. Olemme myös

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

tekemässä työmarkkinoille uudistuksia, joilla nimenomaan pienempien suomalaisten yritysten kynnystä palkata uusia työntekijöitä voidaan vastaavasti laskea. [Antti Kurvinen: Missä tulokset? Miksi työttömyys pahenee?]

On tässä tilanteessa tärkeää vain jatkaa uudistusten läpivientä. Me emme voi ulkoisille tekijöille, hyvät kollegat, yhtään mitään. Mutta tämä aika korostaa vain sitä, että kaikki ne uudistukset, jotka on jätetty tekemättä tässä maassa jopa kymmenien vuosien aikana, [Antti Kurvinen: Taas on muiden vika!] on tärkeää toimeenpanna tässä hetkessä [Puhemies koputtaa] ja viedä niitä eteenpäin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

16.21 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä väitetään pääministerin ja muiden ministerien suulla, että ei ole mitään muita vaihtoehtoja. Täältä keskustan paremmasta vaihtoehdosta löytyy kymmeniä vaihtoehtoja talouspolitiikkaan, työllisyyspolitiikkaan. Kun nämä talouden uutiset ovat näin vakavia ja synkkiä, niin minä toivoisin, arvoisa pääministeri, että te ottaisitte nyt vakavasti nämä keskustan ehdotukset ettekä suhtautuisi niihin niin ylimielisesti ja vähän niin kuin olkapäitä heilutellen, koska, arvoisa puhemies, joudun ensimmäisenä kysymään pääministeriltä: Kun tilanne on tämä, että meillä on Euroopan toiseksi pahin työttömyys, me ollaan EU:n tarkkailuluokalla, meidän yksityinen kulutus laskee, niin eivätkö nyt olisi vinkit tarpeen? Eikö nyt olisi vähän tarvetta muuttaa politiikan suuntaa?

Puhemies! Teen nyt ihan käytännön ehdotuksen, kun ympäristöministeri minua tähän innoitti. Ympäristöministeri puhui rahoituksesta. Meillä on rahoitusongelma. Meidän vaihtoehdossamme esitetään, että eläkeyhtiöitten rahaa, Finnveran ja muitten julkisyhteisöjen rahaa käytettäisiin pk-yritysten ja maatilojen investointien takaamiseen, saataisiin rahoitusta liikkeelle, kun itse kuulin viimeksi tällä viikolla maanantaina junassa, [Puhemies: Ja kysymys!] että enää pankeista eivät saa lainaa yrittäjät. Kelpaisiko edes tämä keskustan idea? [Perussuomalaisten ryhmästä: Se juna meni jo!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Puisto, olkaa hyvä.

16.23 Elinkeinoministeri Sakari Puisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rahoituksen saatavuus on hyvin keskeinen asia, rahoituksen kanavoituminen esimerkiksi kasvuyrityksille, ja tässä jos joitakin konkreettisia esimerkkejä mainitsen, niin esimerkiksi Finnveran uusi mikrolainaohjelma jatkuu nyt. Ajattelen, että se paikkaa sitä markkinakapeikkoa, joka siellä on havaittavissa. Se ei ole ainoa asia suinkaan. [Antti Kurvinen: Entä meidän ideamme?]

Näkisin, että me ollaan tehty merkittäviä kasvupaketteja. Nyt viime perjantaina tuotiin uusi kasvupaketti, missä esimerkiksi elinvoimakeskukset osallistuvat tähän rahoitukseen. Tähän ongelmatiikkaan liittyy monta muutakin asiaa, kuten sääntely ja sen tulkinta, mutta myös se, että rahoitussektorilla myös vältetään tällaisia hankalampia rahoituskohteita esimerkiksi haja-asutusalueilla, tai sellaisia, mistä näkee, että on helpompiakin kohteita, eli tällainen niin kutsuttu riskien välttely tai de-risking-ilmio, ja tämä on yksi asia, mihin täytyy puuttua. Onneksi osa pankeista on alkanut näkemään tämän myös liiketoimintamahdollisuutena.

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Minja Koskela, olkaa hyvä.

16.24 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Orpo, teidän vahtivuorollanne työttömyys on noussut noin seitsemästä prosentista yli kymmeneen prosenttiin. Suomessa on nyt enemmän työttömiä kuin kertaakaan 2000-luvulla. Ekonomistien mukaan tämä tilanne on todella huolestuttava, ja asiantuntijoiden mukaan yksi työttömyyskriisin syistä on hallituksen tekemät leikkaukset sotesektorille.

Viimeisimpänä hallituksen saksista saivat osansa Lapin sairaanhoitopiiri ja sen työntekijät, niin hoitohenkilöstö kuin tukipalveluiden työntekijät. Kenkää saavat niin lääkärit kuin hoitajat, laitoshuoltajat ja osastosihteerit, ja työtaakka töihin jäävillä kasvaa entisestään, aikana jona suomalaisten hoidon tarve kasvaa ja taloussuhdanne on heikko. Tämähän oltaisiin voitu välttää, jos hallitus olisi tullut opposition linjalle aiemmin ja antanut suosiolla hyvinvointialueille enemmän aikaa.

Pääministeri Orpo, te puhutte paljon toivosta. Miten luulette, että toivo resonoi hoitohenkilökunnassa, joka on politiikkanne vuoksi saanut kenkää?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.25 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä mainittiin Lapin hyvinvointialue, ja vastaan siltä osalta kysymykseen: Lapin hyvinvointialue on arviointimenettelyssä. Arviointimenettely tarkoittaa sitä, että valtiovarainministeriön nimittämä arviointiryhmä katsoo toimintoja ja pyrkii sellaisiin neuvoihin, millä päästäisiin pitkällä aikavälillä talouden tasapainoon. Se ei tarkoita sitä, että lakisääteisistä palveluista tingittäisiin, vaan se tarkoittaa ennen kaikkea rakenteellisia muutoksia. Arviointiryhmässä on STM:n jäsen myöskin seuraamassa sitä, että lakisääteiset palvelut aina suoritetaan. Tässä on myöskin kysymys jonkin verran siitä, että tiettyjä palveluita, mitkä ovat yksityisellä, ehkä suositellaan järjestettäväksi omana toimintana, kun taas tiettyjä palveluita sitten siirretään yksityiselle puolelle. Elikkä tässä tehdään rakenteellista uudistusta, ja vaikka sieltä hyvinvointialueelta jonkin verran vähenee paikkoja, niin uskon, että niitä tulee vastaavasti sinne yksityiselle puolelle. Katsomme tämän lopputuloksen, ja kyllä suhtaudun hyvin vakavasti näihin uutisiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen, olkaa hyvä.

16.26 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Orpo, teidän kaudellanne Suomi on eriytynyt muusta Euroopasta. Kun vielä viime kaudella Suomen työllisyys kehittyi muun Euroopan tahdissa, tällä kaudella ero muihin Euroopan maihin on revennyt ja Suomesta on tullut korkeimman työttömyyden ja matalimman kasvun maa.

Teidän kaudellanne myös tästä tilanteesta kärsivät erityisesti lapsiperheet. Olette aloittaneet kautenne erityisesti lapsiperheiden etuuksien heikentämisellä. Nyt kun työttömyys pitkittyy, köyhyys syvenee, nämä lapsiperheet kärsivät siitä, että huoltajakorotukset on poistettu kokonaan, ja olette erityisesti kohdistaneet leikkauksianne lapsiperheisiin. Kaikista vaikein tilanne on yksinhuoltajaperheissä. Yksinhuoltajat ovat jo valmiiksi isossa köyhyysriskissä. Nyt te kannustatte heitä leikkaamalla heidän etuuksiaan erittäin rajusti. Onko tämä kannustaminen toiminut? Nyt olemme yli puolitoista vuotta

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

nähneet, miten heitä kannustetaan leikkaamalla, ja nyt tuloksena on se, että tänä jouluna ei ole enää lahjoihin varaa. [Puhemies koputtaa] Lapset jäävät mustaan jouluun tai kokonaan ilman joulua. Onko tämä toiminut? [Puhemies koputtaa] Voisitteko muuttaa suuntaa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.28 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toisin kuin edustajan puheenvuorosta voisi päätellä, hallituksen sosiaaliturvaa koskevissa leikkauksissa — joita tehdään siksi, että Suomi velkaantuu rajusti — on kuitenkin pyritty joka vaiheessa tekemään sellaisia kohdennuksia, joissa pystyttäisiin mahdollisimman hyvin suojelemaan lapsia näiltä leikkauksilta. [Vasemmalta: Uskomatonta! — Hälinää — Puhemies koputtaa] Se ei tietenkään tällä talouden tasapainottamisen kokonaisuudella, yli kymmenen miljardin euron sopeutuksella, ole täysin mahdollista, mutta pyrkimys on koko ajan siihen. Näitä on kohdennettu eniten niin sanotusti aktiiviväestöön ja enemmän myöskin yksin asuviin kuin lapsiperheellisiin johtuen juuri siitä, että me haluamme, että Suomi on vahva hyvinvointivaltio tulevaisuudessa ja että lapsia suojellaan ja pyritään auttamaan parhaan mukaan. Tämä on näkynyt esimerkiksi siinä, että kun asumistukeen kohdennettiin leikkauksia, niin siinä pyrittiin lapsien osuutta tasapainottamaan, pehmentämään. Sama oli toimeentulotukea koskevassa leikkauksessa: perusosaa koskevaan leikkaukseen lasten osuudet jätettiin ennalleen tai ne jopa hivenen nousivat.

Tiedän, että tämä on erittäin vaativaa, ja tiedän, että tilanne on erittäin vaikea, [Puhemies koputtaa] mutta meidän tavoite on se, että yhä useampi vanhempi voisi työllistyä ja sitä kautta saisimme [Puhemies koputtaa] lapsiperheköyhyyttä kestävästi torjuttua tässä maassa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri, nyt aika on käytetty. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

16.29 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun Suomessa suljetaan tehdas tai yritykset joutuvat irtisanomaan väkeä, se on tragedia, ja silloin ministerit pitävät ääntä, matkaavat ehkä sinne alueelle, rakentavat tukipaketteja — perustellusti. Mutta mistä johtuu korvia huumaava hiljaisuus nyt, kun hoitajapula, pääministeri Orpo, teidän kaudellanne vaihtui sotealan tuhansiin irtisanomisiin? Se ei johdu siitä, etteikö meillä olisi ikääntyvää väestöä, siitä, että suomalaiset sairastaisivat vähemmän tai olisi vähemmän huonosti voivia nuoria. Se johtuu siitä, että kaksi ja puoli vuotta te hukkasitte aikaa, ettekä antaneet alueille sitä lisääikää silloin, kun sitä peräänkuuluttivat asiantuntijat ja oppositio.

Näin itsenäisyyspäivän viikolla en malta olla sanomatta, että ei ole isänmaallista antaa potkuja vaikka niille hoitajille, jotka korona-aikana tätä maata kannattelivat. Ei ole isänmaallista antaa potkuja niille lastensuojelutyöntekijöille tai muille ammattilaisille, jotka ovat venyneet ja venyneet ja venyneet tämän isänmaan puolesta. Se ei ole isänmaallista heidän näkökulmastaan, jotka jäävät sinne tekemään työtä vähemmän voimavaroin jatkossa.

Kysynkin, pääministeri Orpo: Onko hallituksenne ottanut opikseen? Tulemmeko seuraavat puolitoista vuotta näkemään, [Puhemies koputtaa] että te kuuntelette

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

asiantuntijoita, toimitte ajoissa ja tartutte opposition tarjouksiin [Puhemies koputtaa] vähän varhaisemmassa vaiheessa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.30 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on koko kautensa ajan tehnyt töitä yhdessä hyvinvointialueiden kanssa sen eteen, että me saamme tämän uuden sosiaali- ja terveystalouden toimimaan. [Antti Kurvinen: Juuso syyttää päättäjiä siellä!] Mutta me saadaan se toimimaan, ja nyt isossa kuvassa THL:n asiantuntijoiden mukaan voidaan sanoa, että tämä on kääntynyt parempaan suuntaan [Sofia Virran välihuuto] ja että suomalaisten sosiaali- ja terveystaloudet eivät ole kriisissä.

Mutta kyllä, meillä on hyvinvointialueita, joilla on suuria ongelmia saada talous ja toiminta kuntoon. Heidän kanssaan me teemme töitä, kuten täällä ministeri aikaisemmin kuvasi. Nyt me annamme niille kymmenelle alueelle, jotka ovat saaneet tämän kurssin oikeanomaan, lisää aikaa, ja niiden kanssa, jotka ovat huonossa tilanteessa, tehdään yksilöllistä työtä.

Otetaan esimerkki. Tämä kaikki maksaa. Te puhutte kauniisti tai vaikuttavasti, mutta se kaikki maksaa. Jos me ottaisimme opposition tavalla kaikille alueille kaksi vuotta lisää aikaa, niin se tarkoittaisi 1,2—1,3 miljardin lisärahaa, ja kun niitä rahoja ei ole, [Välihuuto vasemmalta] kun tämä sama väki täällä moittii meitä velkaantumisesta. Meidän on tässäkin asiassa [Puhemies koputtaa] suunnattava jokainen veronmaksajien euro järkevällä tavalla, ja kyllä Suomi [Puhemies koputtaa] tarvitsee nämä hoitajat. Meillä ei häviä tarve hoitajista, osaavista ihmisistä, mihinkään, [Puhemies koputtaa] mutta samaan aikaan talous on saatava kuntoon.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, pääministeri Orpo. — Edustaja Jari Koskela, olkaa hyvä.

16.32 Jari Koskela ps (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Arvoisa oppositio, se on totta, että OECD toteaa tuoreessa raportissaan Suomen talouden osoittaneen sitkeyttä vakavien kansainvälisen politiikan luomien haasteiden edessä. [Vasemmalta: Taantuma on sitkeä!] — Nimenomaan. — Suomea piinaavat siis kauppapolitiikka tulleineen, Saksan heikko talouskehitys ja Venäjän toimet. Me tiedämme täällä talosta tämän.

Arvoisa oppositio, OECD kannustaa Suomea jatkamaan hallituksen aloittamaa talouden uudistamista ja sopeuttamista. [Eduskunnasta: Nimenomaan!] Tähän hallitus on sitoutunut. Olemme sitoutuneet siihen, että Suomelta siis vaaditaan lisää toimia, ei vähemmän, arvoisa oppositio.

Opposition viime viikkoina esittämät vaihtoehtobudjetit ja lukuisat lausunnot herättävät kysymyksiä siitä, ymmärtääkö oppositio Suomen julkisen talouden haastavan tilanteen. [Antti Kurvisen välihuuto] Kysymyksiä herättää etenkin pääoppositiopuolue SDP:n sitoutuminen vastuulliseen talouspolitiikkaan.

Arvoisa pääministeri, miten te tulkitsette [Puhemies koputtaa] OECD:n raporttia, ja mitä näette tapahtuvan, jos Suomessa viime kaudelta tuttu [Puhemies koputtaa] holtiton taloudenpito jatkuisi? Voisitteko tämän kertoa ihan rautalankamallina, että oppositiokin

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

ymmärtää? [Välihuutoja vasemmalta — Eduskunnasta: Kauhea älämölö! — Puhemies koputtaa]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.33 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli erinomaista, että edustaja toi esille tämän OECD:n raportin, myöskin nämä neuvot, ohjeet ja linjaukset siitä, miten Suomessa on tehty oikeita asioita talouspolitiikassa, miten Suomi on osoittanut sitkoa. Sitkoa ja kestävyyttä tarvitaan. Me olemme erittäin vaikeassa tilanteessa, erittäin vaikeassa turvallisuuspoliittisessa tilanteessa, joka vaikuttaa Suomeen, sen kauppaan, kasvuun, suomalaisten mielialaan. Ei ole yhtä yksittäistä hopealuotia, jolla tämä ratkeaisi. Sitä ei ollut teidän vaihtoehdoissa. [Timo Harakan välihuuto] Mutta se, mitä me teemme, on se oikea malli, ja sille on tullut OECD:stä kannustusta. Jos me emme olisi tarttuneet tähän viime kaudella aloitettuun holtittomaan velanottoon ja menojen lisäämiseen — edustaja Harakka, menojen lisäämiseen — muihin tarkoituksiin, niin tämä velkaantuminen olisi lähtenyt käsistä. Korkomenot ovat [Hälinää — Puhemies koputtaa] tänä päivänä jo lähes neljän miljardin luokkaa. Jos me olisimme jatkaneet samaa menoa, niin hukka olisi perinyt.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hiltunen, olkaa hyvä.

16.34 Pia Hiltunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä SDP on valmis kantamaan vastuuta ja huolehtimaan oikeudenmukaisuudesta. Suomi on rakennettu yhdessä työllä, yhtenäisyydellä ja vahvalla uskolla tulevaan.

Tänä jouluna kuitenkin yhä useammassa kodissa paketoidaan lahjojen sijaan huolia. [Juho Eerola: Oliko sovittu, että joka puheenvuorossa tulee jouluku?] Työttömyyden lisääntymisen myötä lapsiperheköyhyys on kasvanut tällä hallituskaudella tavalla, jonka vaikutukset tulevat heijastumaan negatiivisena yhteiskuntaan vielä pitkälle tulevaisuudessakin. Kun perhe joutuu puntaroimaan, ostetaanko ruokaa, talvikenkiä lapsille vai maksetaanko sähkölasku, niin silloin ei ole kyse enää valinnoista vaan välttämättömyyksistä ja selviytymisestä.

Itse näen, että meidän pitäisi täällä yhdessä pystyä kyllä paljon parempaan. Ihmisten pitäisi saada apua silloin, kun vaikea elämänvaihe osuu kohdalle, ja työhön kannattaisi kyllä kannustaa edes osa-aikaisesti, mitä te ette nyt valitettavasti suojaosien poiston myötä tee. [Oikealta: Ei pidä paikkaansa!] Lähtökohtaisesti jokainen suomalainen haluaa pärjätä elämässään.

Arvoisa pääministeri, jouluku on toivon ja yhteyden aikaa, mutta se on myös peili siitä, miten me kohtelemme toisiamme. Mikä on teidän viestinne näille perheille, jotka koettavat selviytyä nyt joulukuun yli?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.36 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viestin ensimmäinen osa on se, että hallitus ottaa itse hyvin vakavasti joka päivä ne haasteet, joita suomalaiset kohtaavat tässä vaikeassa tilanteessa, joka päivä. Murehdimme, mietimme

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

näitä ongelmia ja haemme niihin ratkaisuja. Me kannamme vastuuta, ja tavoitteena on vain ja ainoastaan, että jokaisessa Suomen kodissa olisi toivoa jouluna.

Ja se toinen osuus onkin se, että vaikka meillä on näitä mustia pilviä ja vaikeita ihmiskohtaloita, tilanteita, niin tässä maassa on toivoa. [Välihuuto vasemmalta] Suomessa on niin monet asiat, jonka päälle rakentaa, niin hyvin. Nyt me tarvitsemme myöskin yhteistä henkeä siinä, että käännetään tämä maa kasvuun, [Antti Kurvisen välihuuto] kannustetaan ihmisiä, annetaan toivoa ja uskoa parempaan. Suomi on hieno maa, täällä on hienoja ihmisiä, upeita yrityksiä, hyvää osaamista, infra toimii, täällä on turvallista. Tämän päälle on hyvä rakentaa. Mitä jos kokeiltaisiin joulun kunniaksi yhdessä? [Vasemmalta: Hyvää joulua! — Perussuomalaisten ryhmästä: Erinomainen vastaus! — Yleisölehterillä taputetaan]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Muistutan istuntoa lehteriltä seuraavaa yleisöä, että minkäänlaisia suosionosoituksia ei salissa suvaita. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

16.37 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Erittäin vakava aihe ja teema, ja pääministeri syyttää edellisiä hallituksia. Ministeri Grahn-Laasonen sanoi, että turvallisuustilanteesta johtuen Suomi on nyt tässä tilanteessa. No, kun luetaan sitä OECD:n paperia, niin miten Virossa, Latviassa, Liettuaassa tai Puolassa talous kasvaa? Myös heihin tämä turvallisuustilanne vaikuttaa. Täällä puhuttiin myös sotesta, joka on nyt erittäin suuressa kriisissä. Varmasti näyttäisi hyvältä hyvinvointialueiden talouden kannalta, jos kaikki ihmiset irtisanottaisiin, mutta kun se ei ole se tarkoitus, vaan tarkoitus on tarjota ihmisille palveluita, ja nyt te olette vieneet ne rahat, mitä hyvinvointialueet kipeästi tarvitsisivat. Työministeri kiertää yrityksiä, jotka irtisanovat, mutta ei kierrä hyvinvointialueita, jotka kaipaisivat sitä apua.

Arvoisa pääministeri, luulen, että suurin ongelma hallituksenne kanssa on se, että ihmiset eivät luota teihin, he kokevat, että te ette enää kykene antamaan sitä toivoa tulevaisuudesta. Arvoisa pääministeri, miksi nämä toimenne eivät pure?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.38 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos aidosti olisin nähnyt todellisen vaihtoehdon sille politiikalle, mitä on harjoitettu — paitsi veronkorotukset ja leikkauksien peruminen — niin ottaisin tämän puheen paljon vakavammin. Esimerkiksi tuossa vihreässä kirjassa, jota edustaja Kurvinen esittelee, [Antti Kurvinen: Tässä näin!] on kyllä hyviä esityksiä, mutta kun ne rahat puuttuvat. Helppo on esittää kaikenlaisia uusia asioita, joilla saadaan työllisyyttä ja kasvua, mutta jos rahat puuttuvat, se ei ole mahdollista. Me joudumme elämään tämän niukkuuden keskellä, [Hälinää — Puhemies koputtaa] jossa ei voi enää käyttää ylimääräistä velanottoa, ja samaan aikaan tekemään kaikkemme, jotta talous lähtee liikkeelle.

Viestini on edelleen sama: Suomi pärjää kyllä, mutta meidän täytyy olla nyt sitkeitä, jatkaa työtä, pitää tiukka talouslinja julkisen sektorin osalta, tehdä kaikkemme, että yksityinen sektori kasvaa, ja antaa ihmisille toivoa paremmasta. Ja se tulee sieltä varmasti. Mutta valitettavasti tämä turvallisuusympäristö, kauppapolitiikan haasteet, [Puhemies koputtaa] nämä kaikki, vaikuttavat siihen, että tämä on nyt valitettavan jumissa.

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laine-Nousimaa, olkaa hyvä.

16.40 **Hanna Laine-Nousimaa sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monella perheellä, kuten myös yksinäisellä pienituloisella, on edessään musta jouluihin. Tämä siitä huolimatta, että pääministeri Orpo on luvannut, että keneltäkään ei vaadita kohtuuttomia talouden tasapainotustalkoissa.

Työttömyys on kestävässä lukemissa, ja vain Espanja on näissä luvuissa meitä heikommassa tilanteessa. Työttömyysturvaan kohdistuvien, jo tapahtuneiden heikennysten lisäksi käsittelyssä on esitys viimesijaisen tuen eli toimeentulotuen leikkaamisesta jopa 50 prosentilla tietyissä tilanteissa, jos ihminen ei osaa tai pysty hakea ensisijaista etuutta. Jäljelle jää pahimmillaan noin 300 euroa kuukaudessa. Tiedämme kaikki, ettei sillä Suomessa pysty elämään. Luvassa on siis jälleen pelkkää keppiä tilanteessa, jossa toimeentulotukeen turvautuva ihminen on jo valmiiksi äärimmäisen heikossa asemassa. Tämän lisäksi jo nyt tuhansia lapsia on ajettu köyhyyteen. Eikö se ole kohtuutonta?

Arvoisa puhemies! Kysynkin pääministeri Orpolta: miten aiotte korjata näiden heikommassa asemassa olevien ihmisten, erityisesti lasten, tilanteen, [Puhemies koputtaa] niin että pidätte lupauksenne siitä, ettei kukaan joudu kohtuuttomaan tilanteeseen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.41 **Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tie ulos köyhyydestä ja lapsiperheköyhyyden lisääntymisestä on se, että saamme Suomen talouden ja työllisyyden kasvuun, ja sen puolesta tämä hallitus on tehnyt enemmän kuin varmasti mikään muu hallitus lähihistoriassamme. Me olemme tehneet työmarkkinauudistuksia, sosiaaliturvaa koskevia uudistuksia, kasvu-uudistuksia ja verouudistuksia, jotka pikkuhiljaa astuvat voimaan, ja uskomme, että saamme talouden kääntymään.

Se, mihin viittasin, kun sanoin, että turvallisuustilanne haastaa Suomea, näkyy aivan selvästi: meillä on yksityinen kulutus pysähtyneenä, ja meillä on investointiaikeita yrityksillä enemmän kuin pitkään aikaan, mutta investoinnit eivät lähdä liikkeelle, koska on niin paljon epävarmuutta meidän turvallisuusympäristössä.

Sitten Suomella on lisäksi tämä massiivinen velkaongelma, jota naapurimailla ei ole, ja vaikka esimerkkinä viime kauden asioista tämä Valtiontalouden tarkastusviraston raportti hyvin osoittaa, että lisättiin pysyviä menoja, joilla ei ollut kriisien kanssa mitään tekemistä, tilanteessa, jossa olisi ollut paras hetki alkaa sopeuttaa taloutta ja korjata ja uudistaa meidän rakenteita, ja ne jäivät tekemättä. Tämä hallitus tekee. [Vasemmalta: Ennätystyöllisyys!]

Haluan myös puolustaa Suomea. [Puhemies koputtaa] Kyllä meillä on erittäin vahvat turvaverkot myös näiden toimien jälkeen. Meillä on erittäin vahva sosiaaliturva, ja meillä on hyvät lapsiperheiden palvelut. Kaikista pidetään huolta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Ollikainen, varsågod.

16.42 **Mikko Ollikainen r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Vi lever i synnerligen utmanande tider, vilket egentligen på alla nivåer har kommit tydligt fram här under dagens

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

frågetimme. Men det är kanske viktigare än någonsin, helt centralt, att vi målmedvetet fortsätter att jobba kring att få åtgärder för att få tillväxten i gång, och det här är någonting som SFP har jobbat för. Vi behöver ekonomins hjul i rullning, så att vi på sikt kan trygga välfärden.

Arvoisa puhemies! Suomi tarvitsee talouskasvua, ja hallitus on tosiaan tehnyt ja tekee paljon tämän eteen, ja uusi kasvu- ja työllisyyspaketti on tärkeä askel eteenpäin talouskasvun tukemiseksi. On hyvä, että paketissa on kiinnitetty erityistä huomiota pieniin ja keskisuuriin yrityksiin, jotka muodostavat valtaosan Suomen yrityskentästä. Tiedämme, että työ luo hyvinvointia ja sosiaalista turvaa. Kysyn, arvoisa ministeri Marttinen: miten varmistamme, että nämä panostukset pk-yrityksiin näkyvät myös työllisyydessä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Marttinen, olkaa hyvä.

16.44 Työministeri Matias Marttinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia edustajalle hyvästä kysymyksestä. Täällä taisi olla erään keskustan kansanedustajan puheenvuoro, jossa todettiin, että työministerinä kävisin vain niissä yrityksissä, joissa irtisanotaan väkeä. Tämähän ei pidä paikkaansa, vaan tälläkin viikolla olen saanut vierailla muun muassa Pohjois-Pohjanmaalla Oulussa, Oulaisissa, Ylivieskassa ja Kalajoella hienoissa suomalaisissa yrityksissä, jotka kehittävät toimintaansa ja palkkaavat kymmeniä ja kymmeniä uusia työntekijöitä.

Monta kertaa näiden investointien taustalla on myös jonkinlainen pieni julkinen avustus, ja nämä, sanotaan, julkisen vallan ja meidän ministeriön myöntämät investointiavustukset ovat erittäin vaikuttavia työkaluja, joilla saadaan liikkeelle isoja investointeja meidän pk-yrityksissä, saadaan tuettua näiden yritysten kasvua ja kestävästi kymmenien ja kymmenien uusien työpaikkojen luontia joka puolelle Suomea. Meidän arviomme on se, että nimenomaan näillä panostuksilla, mitä tässä juuri tehdyssä uudessa kasvupaketissa on tehty, voidaan vaikuttavasti ja kestävällä tavalla tukea yritysten kasvua ja kehitystä joka puolella Suomea ja sitä kautta myös vahvempaa työllisyyttä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

16.45 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä kuluneet vuodet ovat olleet todella poikkeuksellisia Suomen kasvun kannalta, ja on täysin selvä, että jonakin päivänä se kasvu sieltä kyllä tulee, mutta kysymys on siitä, kuinka pitkään sitä täällä Suomessa onnistutaan lykkäämään. [Perussuomalaisten ryhmästä: Sekö teidän tavoite on ollut?] Muu Eurooppa kasvaa jo. Suomi on OECD:n mukaan ainoa kehittynyt maa, joka tänä vuonna ei kasva ollenkaan — ainoa maa. [Eduskunnasta: Ainoa Venäjän naapurissa!] Tämä on täysin poikkeuksellinen tilanne. Vaikka epävarmuus koskettaa kaikkia, totta kai enemmän täällä rajan tuntumassa, niin silti Suomi on ainoa maa, ja tämän laskun maksavat karvaimmin ne suomalaiset, jotka ovat ilman työtä, joita on nytkin tänä jouluna 50 000 enemmän. Pitkäaikaistyöttömiä on 30 000 enemmän tänä jouluna. Arvoisa pääministeri, tässä peräänkuulutettiin yhteistyön henkeä. Onko todella niin, että kun katsotte näitä tuloksia, teidän viesti näihin perheisiin ja koteihin on se, [Puhemies koputtaa] että mitään ette olisi voineet tehdä toisin paremman kehityksen aikaansaamiseksi?

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.46 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se on täysin totta, niin kuin tekin toteatte, että tilanne on vaikea, mutta se, että Suomi ei olisi erityisen huonossa asemassa, ei pidä paikkaansa. OECD:nkin arvion mukaan Ukrainassa käytävä sota, kauppapolitiikka ja meidän vientimarkkinoitten heikko tilanne vaikuttavat Suomeen, ja toisaalla on sanottu, että eniten koko Euroopasta.

Te istutte ulkoasiainvaliokunnassa ja pääsette kuulemaan joka päivä valiokunnan kokouksissa ja muita reittejä, millainen tilanne Euroopassa on Ukrainan tilanteen vuoksi. Oletteko oikeasti sitä mieltä, että se ei vaikuta Suomeen erityisellä tavalla, jos meillä on 1 300 kilometriä rajaa kiinni ja jos meillä usko horjuu Itä-Suomessa siihen, kannattaako tänne investoida?

Ja mikä teidän vastauksenne on sitten sen vaihtoehtobudjetin kautta? Te kuittaatte ne haukkumanne hallituksen työllisyystoimet ja saatte hilutettua sen oman vaihtoehdonne 5 600 työllistä korkeammalle tasolle. Te ette ole esittäneet mitään erityisiä kasvutoimia, joilla tulisi joku suuri muutos. Edelleen se vaihtoehto puuttuu. Ollaan yhdessä sitä mieltä, että tilanne on vakava, [Puhemies koputtaa] mutta ei kuitenkaan vääristellä asioita.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lintilä, olkaa hyvä.

16.48 Mika Lintilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tuolta hallituksen puolelta aina välillä sanotaan, että opposition puheet ovat synkkiä ja maalailevat pimeää kuvaa. No, näillä talouslukuilla se on kai aika normaalia, että näin tehdään. Mikäli ei näin tehtäisi, emme olisi kyllä ihan ajan tasalla. Tämä taloustilanne pitää yrittää kääntää.

Edustaja Kaikkonen toi tärkeän asian esille, rakennuspuolen tilanteen, koska se heijastuu hirvittävän paljon joka puolelle. Aikoinaan meni Lehman Brothers nurin, jolloinka Suomen talous sukelsi. Silloin Vanhasen kakkosen aikana tehtiin hyvin nopea paketti rakennuspuolen ylös nostamiseen, [Perussuomalaisten ryhmästä: Lautakasa!] jolloinka miinus kahdeksan prosentin bkt:n tipahtaminen käännettiin ylöspäin.

Me tiedetään tällä hetkellä, että meillä on asuntokaupassa totaalinen lukko päällä. Olisiko nyt syytä pohtia sitä, että tehtäisiin esimerkiksi asunnon myyntitappion alijäämähyvitys tähän tilanteeseen ja rahoitettaisiin se esimerkiksi pidentämällä aikaa oman asunnon asumisessa, joka tällä hetkellä on kaksi vuotta, vaikka kolmeen, [Puhemies koputtaa] ja sitä kautta asuntokauppa saataisiin liikkeelle?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Multala, olkaa hyvä.

16.49 Ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvostan sitä, että täällä heitetään ennakkoluulottomasti erilaisia ratkaisuehdotuksia. Se on aina parempi kuin pelkkä arvostelu. [Mikko Savola: Niitä keskustalla riittää!]

Olemme pitkään seuranneet asuntomarkkinatilannetta, ja se on, totta kai, huolestuttava. Sen suurin syy on se, että ihmiset eivät todellakaan tällä hetkellä uskalla ostaa niitä asuntoja ja myöskään vanhat eivät siitä samasta syystä mene kaupaksi. [Antti Kurvinen: Mitä te teette niille? Tehkää!] Sen vuoksi kerroin jo edellisessä puheenvuorossani niistä

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

toimista, joita olemme tehneet, ja myöskin jatkuvasti arvioimme, tarvitaanko vielä muita toimia, joita olisi mahdollista tehdä, ilman että ne merkittävästi lisäisivät joko valtion riskejä tai valtion vastuita rahoitusmielessä. Tiedätte varmasti itsekin, kun olemme tässä juuri keskustelleet tästä valtavan vakavasta taloustilanteesta, jossa olemme, että meillä ei ole mahdollisuutta ikään kuin valtion rahoituksella nyt käynnistää. Mutta se kaikki, mitä me voimme tehdä rahoituspuolen saatavuuden parantamiseksi, on sitä työtä, mitä meidän pitää jatkaa tästäkin eteenpäin. [Antti Kurvisen välihuuto] Ja totta kai yritämme vielä tutkia kaikki muutkin mahdolliset keinot, ja totta kai voimme myös tarkastella tätä edustaja Lintilän esiin nostamaa keinoa, vaikka noin äkkiseltään se kuulostaa kyllä siltä, että siinä puututaan näiden markkinoiden tilanteeseen aika vakavalla tavalla. Täytyy harkita vakavasti sitä, mitä keinoja otamme käyttöön.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

16.50 **Harry Harkimo liik** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Talouskasvu on tänä vuonna nolla. Pääministeri, sanoitte monta kertaa niin, että kasvu ei tule siksi, että ihmiset eivät uskalla kuluttaa. Mutta voisiko olla kuitenkin niin, että ihmisillä ei ole oikeastaan niin paljon rahaa kuluttaa? Kuntaveron nousee: Tuusula, Järvenpää, Valkeakoski ja Lahti nostavat kuntaveron. Kiinteistövero nousee, työeläkevero nousee, arvonnalisävero nousee. Ehkä ihmisillä ei olekaan rahaa kuluttaa.

Kannattaisiko miettiä, että suurtuloisten vero, joka sinänsä on hyvä, siirrettäisiin korkeasuhdanteen aikaan? Ja sitten esimerkiksi yhteisöveron lasku, kaksi prosenttia: OP-Pohjola, K-kauppa, S-ryhmä, Lähi-Tapiola, Nordea, nämä maksavat miljoonan yhteisöveron. Kuvitteletteko te, että tämä kahden prosentin lasku panee ne investoimaan? Tuonne ne suurimmat rahat menevät. Tässä on kaksi kohdetta, joihin voisi sijoittaa: [Puhemies koputtaa] pientuloihin eläkeläisiin ja pientuloihin, jotta me saataisiin [Puhemies koputtaa] kasvua ja kulutusta aikaiseksi. [Vasemmalta: Olipa viisasta puhetta!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

16.51 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muistanko nyt aivan väärin, että edustaja Harkimon omassa vaihtoehtobudjetissa yhteisöveroa laskettaisiin viisi prosenttiyksikköä? Hallitus todella vuonna 2027 on alentamassa tätä kahdella prosenttiyksiköllä.

Sen sijaan, mitä tulee siihen ihmisten käytettävissä olevaan rahaan, ostovoima tällä hetkellä paranee. Se on parantunut merkittävästi. Siihen vaikuttavat esimerkiksi sellaiset tekijät kuin huomattavasti heikentynyt inflaatio, vastaavasti korot ovat laskeneet, asuntolainaa pois maksavilla kotitalouksilla on sitä myötä jäänyt selvästi enemmän rahaa, vastaavasti palkat ovat nousseet huomattavankin paljon, ja vielä tähän päälle tulevat hallituksen veronalennukset. Eli pieni- ja keskituloihin keskittyen ensi vuonna jälleen valtionverotus kevenee. Ja mitä tulee siihen kokonaisveroasteeseen tällä hallituskaudella, niin sekin kevenee siitä huolimatta, että meillä on 10 miljardin korjauspaketin kokonaisuus.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Viimeinen lisäkysymys tähän aiheeseen liittyen. — Edustaja Väättäinen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

16.53 Tuula Väättäinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Joulun on aikaa, jolloin hyväntekeväisyysjärjestöt tekevät työtä, sellaista työtä, joka itse asiassa kuuluisi valtiolle. Pienituloisille lapsille järjestetään joululahjakeräyksiä ja jaetaan ruokakasseja. Nämä eivät pelasta läheskään kaikkia ja kaikkien joulua, koska avuntarvitsijoita on niin paljon ja te olette leikanneet myös järjestöiltä.

Mutta mitä tapahtuu joulun jälkeen, kun edessä on arki ja lahjoitukset on käytetty, ruokakassit ovat tyhjentyneet? Hallituksen on mielestäni viimein aika ottaa vastuuta kaikkien suomalaisten selviytymisestä.

Arvoisa pääministeri, olen huomannut, että toivo on teille mieluinen sana. Niinpä minä toivon teiltä uuden vuoden lahjaa, vain yhtä, jolla te lupaatte parantaa pienituloisten elämää joulun jälkeen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.54 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos jotain toivon, se on se, että joulun jälkeen, uudenvuoden jälkeen, mahdollisimman monessa perheessä on uusi työpaikka, että isillä ja äideillä on töitä, että he saavat mahdollisuuden elättää perhettään, itseään, tulla toimeen ja että heillä on tulevaisuudenuskoa. Se on se kaikkein tärkein asia tällä hetkellä, että me saadaan ihmisille työpaikkoja tähän maahan. Se on se kestävä tapa, ja sen eteen me tehdään töitä, ja sen terveisen haluan sinne koteihin lähettää.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys suden metsästyksestä (Hanna Holopainen vihr)

Suullinen kysymys SKT 197/2025 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys, edustaja Holopainen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.55 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Susi on erittäin uhanalainen laji. Susia on Suomessa vähemmän kuin saimaannorppia. Nyt hallitus haluaa sallia suden kiintiömetsästyksen niin kiireellä, [Oikealta: Vihdoin!] että hyvän lainsäädännön periaatteet ja vaikutusten arviointi on sivuutettu aivan täysin. Esitys metsästyslain muuttamiseksi on saanut [Hälinää — Puhemies koputtaa] poikkeuksellisen raskaat moitteet lainsäädännön arviointineuvostolta. Lakiesityksen vaikutuksia suden suojeluun kuten myöskään suden aiheuttamiin haittoihin ei ole arvioitu. Vaikuttaa siltä, että vaikutusarviot on tahallaan sivuutettu, jotta ei paljastuisi, että susiesitys todellakin on susi. Susipelko ja suoranainen susiviha ovat johtaneet lainsäädännön peruseriaatteiden ohittamiseen. Kysynkin pääministeri Orpolta: aikooko hallituksenne vetää tämän huonosti valmistellun esityksen takaisin, [Laura Huhtasaari: Ei, me tuplataan se!] ja mikäli ei, aiotteko vastaisuudessakin tuoda eduskunnalle esityksiä, jotka eivät lainkaan täytä hyvän lainvalmistelun kriteerejä?

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Maa- ja metsätalousministeri Essayah, olkaa hyvä.

16.56 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Eduskunnalla on täällä käsiteltävänä tämä metsästyslain muutos, jolla todellakin tuodaan sitten tämä luontodirektiivin liitteen muutos kansalliseen lainsäädäntöön. [Oikealta: Juuri näin!] Tämä on myöskin Orpon hallituksen hallitusohjelman mukainen, ja sillä me tulemme harjoittamaan sellaista suurpetopolitiikkaa, joka ottaa huomioon sosiaalisen kestäkyvyn mutta myöskin sen, että meillä susikanta pysyy Suomessa suotuisalla tasolla.

Mehän olemme jo tässä syksyllä raportoineet EU-komissiolle sen, että meillä on todellakin suden suojelutaso suotuisalla tasolla. Meillä on tällä hetkellä kolme erillistä asetusta, jotka ovat lausunnoilla, ja näitten asetusten kautta itse asiassa sitten toteutetaan tämä lainmuutos ja se metsästys. Siellä on asetuksissa Riistakeskuksen esityksen mukaisesti muun muassa nämä alueelliset kiintiöt, joilla todellakin annetaan alueittain nämä susien poistamisluvat, ja siellä on huomioitu muun muassa tämä vieraslaji elikkä koirasusi, joka ei kuulu Suomen luontoon, ja myöskin tähän ongelmaan puuttuminen. Tämä lakiesitys on eduskunnan käsissä tällä hetkellä. [Oikealta: Hyvä esitys!]

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys terveyspalveluiden yhtenäistämisestä (Ville Väyrynen kok)

Suullinen kysymys SKT 198/2025 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys, edustaja Väyrynen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.57 Ville Väyrynen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Hyvinvointialueiden rahoitus kasvaa hallituskauden aikana joka vuosi jopa miljardiluokassa. Siitä huolimatta kaikki alueet eivät meinaa selvitä tehtävistään. Samalla terveydenhuoltomme sisällöistä jopa 30 prosenttia on asiantuntijoiden mukaan potilaalle hyödytöntä tai pahimmillaan haitallista. Alueiden välillä on myös suuria eroja diagnostiikassa ja jopa hoidon kriteereissä. Esimerkiksi ADHD-diagnoosien määrät vaihtelevat alueittain ilman selkeää lääketieteellistä syytä. Tämä ei ole kenenkään etu. Kyse on rakenteellisesta ongelmasta, joka ei ratkea pelkällä rahalla. Hallitusta kiinnostaakin, miten eurot kohdennetaan.

Arvoisa ministeri Juuso, miten hallitus aikoo seuraavaksi yhtenäistää hoidon sisältöjä, parantaa terveydenhuollon tehokkuutta ja poistaa hukkaa, jotta hoito olisi yhdenvertaista ja veroeurolla saataisiin entistä vaikuttavammin hyvinvointia?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.58 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Edustaja Väyrynen esittää hyvän kysymyksen, ja hallitus on alkanut tätä

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

asiaa jo työstämään tuomalla eduskuntaan esityksen palveluvalikoiman periaatteista. Meillä on käynnissä myöskin selvitys siitä, millä tavalla pystymme tarjoamaan vaikuttavaa hoitoa. Siihen liittyy sekä lääkehoito että eri hoitomenetelmät. Me teemme yhtenäistämistä myöskin ohjauksella, mutta kaikista tärkein on tämä vaikuttavuuden mittari ja sen mittarin kehittäminen. Se on meillä tällä hetkellä tekeillä, ja tullaan varmasti jatkossa siihen panostamaan entistä enemmän.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys omaishoidosta (Päivi Räsänen kd)

Suullinen kysymys SKT 199/2025 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys, edustaja Päivi Räsänen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.59 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Kunniatehtävämme on pitää huolta ikääntyneistä, jotka ovat tätä isänmaatamme rakentaneet. Julkiset ja yksityiset palvelut ovat tärkeitä, mutta Suomessa valtaosa hoivatyöstä on käytännössä omaisten ja läheisten vastuulla, ja varsinaisia sopimusomaishoitajia meillä on noin 50 000. Tutkimukset osoittavat, että omaishoitajat tuettuinaakin säästävät yhteiskunnalle vuositasolla jopa miljardeja euroja. Esimerkiksi ympärivuorokautinen palveluasuminen on yli viisi kertaa kalliimpaa kuin tuettu omaishoito. Hallitusohjelmaan sisältyy omaishoitoa vahvistavia kirjauksia: vuoden alusta omaishoidon alinta palkkiota korotetaan ja vahvistetaan myös perhehoitajien taloudellista turvaa. Pyydän nyt ministeriä kertomaan, millä muilla tavoin hallitus tämän hallitusohjelman mukaisesti edistää omaishoitajaksi ryhtymistä ja omaishoitajien jaksamista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

17.00 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Omaishoito siirtyi yli 300 kunnalta 21 hyvinvointialueelle. THL:ssä on tehty selvitys siitä, millä kriteereillä, millä palkkioperusteilla omaishoitoa eri hyvinvointialueilla myönnetään, minkä seurauksena on myöskin annettu ohjeistusta hyvinvointialueille, millä tavalla voidaan yhtenäistää kriteereitä, ja näistä on ensi vuoden aikana tulossa myöskin opas hyvinvointialueille. Samalla selvitämme myöskin perhehoidon tilannetta, koska perhehoito on myöskin hyvin tärkeä yhdessä omaishoidon kanssa. Perhehoitajat pystyvät huolehtimaan siitä, että omaishoitajien vapaat toteutuvat joustavalla tavalla. Myöskin selvityksessä vielä tällä hallituskaudella on se, mitä tarkoittaisi, jos omaishoidon tuki siirrettäisiin Kelalle ja ne myöntämisperiaatteet tuotaisiin lakiin. Tämä pyritään tekemään tämän hallituskauden aikana, ja varmaan seuraavissa hallitusneuvotteluissa sitten katsotaan, voidaanko sillä edetä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

Kyselytunti päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 180/2025 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Multala, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.02 Ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys koskee pääasiassa valtion tukea opiskelija-asuntojen rakentamiseen, hankintaan ja perusparantamiseen. Lisäksi esitykseen sisältyy korkotukilainojen hyväksymisedellytyksiin liittyvä säädöstason tarkistus, joka vahvistaa valtion riskinhallintaa.

Valtio tukee opiskelija-asuntojen rakentamista, hankintaa ja perusparannuksia pitkäaikaisilla korkotukilainoilla. Korkotukilainaan liittyy lainansaaajan omarahoitussuosus, joka on vähintään viisi prosenttia, eli korkotukilaina voi kattaa 95 prosenttia hankkeen kustannuksista. Opiskelija-asuntoja rakennuttavat yhteisöt ovat suurimmaksi osaksi säätiötaustaisia, yleishyödyllisiksi nimettyjä yhteisöjä. Näillä yhteisöillä ei pääsääntöisesti ole eivätkä ne pysty kerryttämään omarahoitussuuteen tarvittavia omia pääomia.

Vuoteen 2024 asti valtio pystyi myöntämään erityisryhmien investointiavustuksia opiskelija-asuntohankkeiden omarahoitussuosuuden kattamiseen. Avustuksen osuus oli enintään 15 prosenttia kustannuksista, jolloin korkotukilainan osuus näissä hankkeissa oli 85 prosenttia kustannuksista. Tällä hetkellä kuitenkin valtiontalouden vaikean tilanteen vuoksi investointiavustuksia voidaan myöntää vain vammaisten henkilöiden ja pitkäaikaisasunnottomien asuntohankkeisiin. Opiskelija-asuntohankkeista pääosa on tämän vuoksi seisahtunut, eikä uusia korkotukilainahakemuksia ole tullut. Hallitus siis esittääkin, että opiskelija-asuntojen osalta korkotukilaina voisi jatkossa kattaa 100 prosenttia rakentamisen, hankinnan tai perusparannuksen kustannuksista. Hallitus näkee tämän nykytilanteessa välttämättömänä keinona tukea tarpeellisia hankkeita, jotta opiskelija-asuntojen rakentaminen ja korjaaminen jatkuu.

Arvoisa puhemies! Sataprosenttinen korkotukilainoitus on poikkeus yleisistä lainoitus- ja riskienhallintaperiaatteista. Korkotukilainojen hyväksyminen sataprosenttisena ei olisi automaatio, vaan jokainen hanke arvioidaan edelleenkin tapauskohtaisesti. Hankkeen tulee täyttää yleiset korkotukilainan hyväksymisen edellytykset. Lisäksi hallituksen esityksen mukaan opiskelija-asuntojen korkotukilainan hyväksymisessä edellytettäisiin, että paikkakunnalla on opiskelijoiden pitkäaikaista asunnontarvetta ja että kyseessä olevat asunnot soveltuvat opiskelijoiden käyttöön. Nämä edellytykset ovat samoja, joita aiemmin investointiavustuslainsäädännön mukaan on edellytetty.

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

Myös eduskunnan talousarviopäätös ja valtioneuvoston hyväksymät käyttöperusteet ohjaavat vuosittain valtion tuen kohdistamista. Lisäksi opiskelija-asuntojen korkotukilainat olisi rajoitettu kunnille ja muille julkisyhteisöille, yleishyödyllisiksi nimetyille yhteisöille tai näiden määräysvallassa oleville yhtiöille. Tämäkin sääntely vastaa aiempaan investointitukilainalakiin perustuvaa sääntelyä. Valtion tuella asunnoksi rakennettua tai peruskorjattua asuntoa tulee pääsääntöisesti käyttää 20 vuotta opiskelija-asuntona. Tämä periaate säilyisi hallituksen esityksen mukaan jatkossakin.

Arvoisa puhemies! Opiskelijamäärät korkeakouluissa ovat viime vuosina kasvaneet. Koulutusmäärien lisäystä tavoitellaan myös jatkossa. Valtion tukemia opiskelija-asuntoja on tällä hetkellä reilut 40 000 valtakunnallisesti. Niistä 85 prosenttia on yliopistokaupungeissa. Valtion tukemia opiskelija-asuntoja riittää reilulle viidesosalle opiskelijoista. Valtion tukema opiskelija-asuntokanta on tärkeä lisä asuntojen saatavuuteen opiskelijapaikkakunnilla.

Lainoitusasteen nousu tarkoittaa lainoituskustannusten nousua. Valtion tukemat vuokra-asunnot toimivat omakustannusperiaatteella, joten kustannukset vaikuttavat vuokriin. Hallituksen esityksessä on arvioitu, että korkotukilainan kattavuuden nosto 95 prosentista 100 prosenttiin vaikuttaisi alkuvuokriin noin 3 prosenttia. Jos taas verrataan aiempiin opiskelija-asunnoissa käytettyyn 85 prosentin korkotukilainatasoon, vaikutus alkuvuokriin olisi noin 10 prosenttia.

Hallituksen esityksen mukaisesti saman omistajan omistamien opiskelija-asuntojen vuokrat voisi tasata riippumatta käytetystä valtiontuen mallista. Tämä on tärkeää vuokratason muutosten hillitsemiseksi ja tasapuolisuuden kannalta.

Arvoisa puhemies! Hallitus esittää myös, että korkotukilainan yleisten edellytysten säädöstasoa tarkistetaan. Korkotukilakiin lisättäisiin Valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksen velvollisuus arvioida korkotukilainan hakijan taloudellista asemaa ja maksukykyä. Tätä koskeva sääntely on aiemmin ollut valtioneuvoston asetuksessa. Kun samalla asetuksenantovaltuutta täsmennettäisiin, lain ja asetuksen säännökset olisivat keskenään johdonmukaisemmat. Ehdotettu muutos koskee kaikkia pitkäaikaisia korkotukilainoja, ei pelkästään opiskelija-asuntojen korkotukilainoja. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Vastauspuheenvuoro, edustaja Pauli Kiuru, yksi minuutti, olkaa hyvä.

17.07 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministerille esittelystä. Tämähän on aivan poikkeuksellista nopeutta. Juuri päättyneellä kyselytunnilla edustajat Kaikkonen ja Lintilä edellyttivät hallitukselta toimia rakennusteollisuuden kiihdyttämiseksi, ja ei mennyt kuin parikymmentä minuuttia, kun niitä tuli sieltä ministerin pöntöstä. Tämä on nyt semmoinen vastaus, että toivoisin, että siellä keskustassa edustajat Lintilä ja Kaikkonen olisivat paikalla ja kuulisivat tämän vastauksen — no, viesti menee kyllä perille. Tämänäsuuntaisia toimia tällaisessa taloudellisessa tilanteessa tarvitaan.

Itse asiassa rakennusyhtiöitten pörssikurssit ovat alkaneet jo nousta. Se ei tietenkään ole lupaus tulevasta, mutta hyvin usein se indikoi tulevaa kehitystä. He, joilla rahaa on, kyllä tietävät, mistä sitä voi tulla lisää, ja ennusteet ovat siihen suuntaan, että kyllä se nousu sieltä lähtee. Nyt tarvitaan vielä uskoa.

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Vastauspuheenvuoro, edustaja Perholehto, olkaa hyvä.

17.08 **Pinja Perholehto sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Kyllä nyt hieman kummeksun näitä edustajan edellä antamia kiitoksia, sillä kuten ministerikin esittelypuheenvuorossa totesi, tämä hallituksen esitys on itsessään toki ihan kannatettava, mutta se johtuu siitä, että se on nykytilassa välttämätön toimi siksi, että Orpon hallitus on itse leikannut kolmeen otteeseen erityisryhmien investointiavustusta, mikä on johtanut siihen, että ei ole mahdollisuuksia käynnistää opiskelija-asuntohankkeita, nuorisoasuntohankkeita, senioriasuntohankkeita.

Siellä on 15 miljoonaa jäämässä jäljelle ensi vuodelle, ja sillä ei juurikaan mitään laiteta liikkeelle. Ehkä kehottaisin myös teitä tarttumaan nimenomaan laajemmin näihin opposition esityksiin ja myös esimerkiksi korottamaan sitä erityisryhmien investointiavustuksen tasoa, kuten aika moni oppositiopuolue esittää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

17.09 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllähän se on nyt sanottava, että tämä asuntomarkkinoiden huono tilanne — edelleenkin tulee konkurssreja, tänään viimeksi luin uutisen siitä — on seurausta isommasta ilmiöstä, joka oli siis se, että matalan koron aikana sijoitusvarallisuutta ja myöskin sitten ihan velkarahaa meni aika paljon tähän asuntorakentamiseen, ja tällä sijoittajavivulla tämä asuntotuotanto pysyi todella korkealla, ja nyt se törmäys oli aika nopea.

Haastehan tässä nyt on se, että hallitus on samaan aikaan purkanut näitä tiettyjä asuntopolitiikan välineitä. Keskustan mielestä tätä asuntopolitiikkaa pitääkin uudistaa. Siinä me ollaan kyllä hallituksen kanssa ihan samoilla linjoilla. Meidän mielestämme esimerkiksi tätä perinteistä tavanomaisen vuokra-asumisen tukea ei enää tarvittaisi pysyvästi vaan ehkä suhdanneluontoisesti, ja sen sijaan pitäisi pyrkiä elvyttämään sitä asuntotuotantoa, mikä on lähes kokonaan loppunut, eli omakotitalot ja pientalot, joista tutkimusten mukaan kuitenkin valtaosa suomalaisista edelleen haaveilee.

Nyt tarvitaan uudistuksia, ei pysyttäytymistä vanhassa, mutta jotain pitää myös tulla sen tilalle, jos puretaan. Sinänsä tämä esitys [Puhemies koputtaa] on ihan kannatettava.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Vielä edustaja Pitko, vastauspuheenvuoro, ja sitten palaamme listalle. — Olkaa hyvä.

17.10 **Jenni Pitko vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Kiuru kehui hallitusta nopeudesta. Itse ajattelin niin, että hallitus oli kyllä nopea, kun se leikkasi nämä investointituet heti hallituskauden alkumetreillä pois.

Tämä leikkaushan tuli aivan järkyttävän väärään aikaan. Juuri silloin, kun rakentaminen sakkasi muutenkin, ne hankkeet, jotka olisivat lähteneet, mitkä olivat toteutumisvalmiudessa, lähtemässä rakentumaan, menivät jäihin sen vuoksi, että hallitus leikkasi tämän opiskelijoiden investointiavustuksen käytännössä nolleen. Nämä hankkeet ovat seisoneet. Siis juuri näinä vuosina, kun meillä on rakennusalan työttömyys ollut ennätyskorkealla, meillä oli jäissä hankkeita.

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

No, tämä on nyt paikkaratkaisu siihen. Se on minun mielestäni hyväksyttävä mutta ei tietenkään vie sitä tarvetta tälle investointiavustukselle, koska jos me tällä hallituksen nyt valitsemalla linjalla pitkällä tähtäimellä jatkaisimme, se johtaisi siihen, että opiskelija-asuntojen vuokrien hinnat tulisivat nousemaan kymmenen prosenttia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sitten palaamme puhujalistalle. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

17.11 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on esimerkki siitä, mitä vastuullinen ja ratkaisukeskeinen asuntopolitiikka on käytännössä. Kun investointiavustuksia on jouduttu kohdentamaan kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien ryhmien asumiseen, hallitus ei ole jäänyt seuraamaan vierestä opiskelija-asuntomarkkinoiden tilannetta, vaan se on tarttunut toimeen.

Tässä esityksessä ehdotetaan opiskelija-asuntohankkeiden korkotukilainan rahoitusosuuden nostamista sataan prosenttiin. Tämä on täsmällinen ja tarkoituksenmukainen ratkaisu, joka vastaa ajankohtaiseen tarpeeseen.

Arvoisa puhemies! Opposition puhe kodittomista opiskelijoista on ollut äänekkästä, mutta ei aina tosiasioihin pohjautuvaa. Hallitus ei ole jättänyt opiskelijoita heitteille, päinvastoin se on mahdollistanut nyt juuri ne hankkeet, jotka muuten olisivat jääneet kokonaan toteutumatta, ja kohdistaa asuntorakentamisen tukia sinne, missä sitä eniten tarvitaan.

Yleishyödylliset opiskelija-asuntosäätiöt eivät voi kerätä omarahoitusosuuksia markkinatoimijoiden tavoin. Juuri siksi sadan prosentin korkotuki on heille välttämätön edellytys tuotannon käynnistämiseksi. Tällä muutoksella varmistetaan, että hankkeet, jotka ovat jo edenneet suunnittelussa tai saaneet varauksia, voivat nyt edetä rakentamiseen ilman viivettä.

Arvoisa puhemies! Esitys myös selkeyttää omakustannusvuokrajärjestelmää. Vuokrien tasauksen laajennus vähentää painetta vuokrannousuihin ja turvaa opiskelijoille kohtuuhintaisen asumisen riippumatta siitä, millä rahoitusmallilla yksityinen kohde on rakennettu. Kyse on arkijärjestä ja yhdenvertaisesta kohtelusta. Jatkossa saman omistajan opiskelija-asunnoilla tulee olla samat mahdollisuudet tasata kustannuksia markkinatilanteessa, joka vaihtelee nopeasti.

Arvoisa puhemies! Oppositiolta on kuultu puheenvuoroja siitä, että hallitus jättäisi opiskelijat yksin. Todellisuudessa tämä esitys osoittaa päinvastaista. Hallitus ei rakenna uhkakuvia vaan ratkaisuja, ei pelottelupolitiikkaa vaan vakaita toimenpiteitä, ei tyhjää retoriikkaa vaan konkreettisia keinoja varmistaa, että opiskelija-asumista voidaan rakentaa myös jatkossa. Siksi tämä esitys on välttämätön, oikea-aikainen ja vastuullinen. Hallitus turvaa opiskelijoiden asumisen, kuten jo nyt aiemmin sanoi sen tekevän, ja nyt se tehdään. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

17.16 Vesa Kallio kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä on nyt vähän epäreilu tilanne meille valiokunnan jäsenille, koska me olemme asiantuntijakuulemiset jo käyneet ja käyneet tänään aamupäivällä valmistavan keskustelun tästä. Nämä edustaja Kiurun ja edustaja Hännisen puheet ovat siinä valossa nyt. Mutta tämä oli epäreilu tilanne, niin kuin

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

sanoin, kun te ette voineet tietää, että meiltä on nyt näillä näkymin varmaan todennäköisesti tulossa yksimielinen — toki se nähdään sitten kun nähdään — mietintöluonnos. Mutta nämä olivat kyllä, varsinkin tämä edustaja Kiurun puheenvuoro...

No mutta, jospa kuitenkin menen asiaan. Alempaa ja ylempää korkeakoulututkintoa suorittavien opiskelijoiden määrä on kasvanut lähes 20 prosenttia, eli tässä on monia muita näkökulmia niin kuin yleensäkin lakiesityksissä, ja välillä ne jäävät vähän huonolle huomiolle. Opiskelijoiden määrä on kasvanut. Samaan aikaan esimerkiksi Suomen opiskelija-asunnot SOA ry:n asuntojen tarjonta on kasvanut huomattavasti vähemmän. Esimerkiksi Lappeenrannassa, itäisessä Suomessa, opiskelijoiden määrä on kasvanut kymmenessä vuodessa 36 prosenttia mutta opiskelija-asuntopaikkoja on tullut lisää vain 3 prosenttia. Edelleen odotetaan, että opiskelijamäärät kasvavat, koska Suomessa on linjattu koulutuspolitiikassa, mihinkä hallituskin on sitoutunut, että puolet koulutetaan korkeakoulututkintoon vuonna 2030.

Opiskelija-asuntotarpeeseen vaikuttaa myös opiskelijoiden ikärakenne, kun korkeakoulutusta suunnataan aiempaa enemmän ensimmäistä tutkintoa suorittaville. Nämä ensimmäistä tutkintoa suorittavat ovat yleensä nuoria, ja opiskelija-asunto on heille monasti — käytännössä lähestulkoon aina — ensimmäinen itsenäinen koti näissä tapauksissa. Mikäli ja kun aloituspaikat kohdistuvat aiempaa enemmän näihin opiskelijanuoriin, niin opiskelija-asuntojen kysyntä kasvaa aloituspaikkamäärää enemmän. Tilastojen mukaan 2015—2025 alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon johtavan opiskelupaikan vastaanottaneiden alle 25-vuotiaiden määrä on kasvanut 39 prosenttia.

Arvoisa puhemies! Joitain semmoisia huomioita otettavia seikkoja tässä kuitenkin on, vaikka tämä esitys on ehdottomasti kannatettava ja täältä hyvin tuotiin ne taustat, miksi tällainen on ollut välttämätöntä tehdä. Valiokuntakuulemisessa nousi esille, että jatkossa tuettavien kohteiden valinnassa sijainnin merkitys kasvaa. Käytännössä tämä tarkoittaa helposti niitä kasvukeskusten ulkopuolella olevia pienempiä paikkakuntia, joissa opiskelija-asuntojen käyttöasteessa voi olla suurempia vaihteluja. Näillä paikkakunnilla on myös vaikeampi ennustaa oppilasmäärien kehitystä, koska tämä hallituksen politiikka painottaa selkeästi kasvukeskuksia ja toisaalta estää aikuisten uudelleen- ja täydennyskouluttautumista eli sitä koulutusta, mitä esimerkiksi meillä päin itäisessä Suomessa erityisesti tarvittaisiin. Asiantuntijakuulemisissa todettiin näihin kysymyksiin, että missä opetusta tarjotaan, siellä myös on rakennushankkeita. Toivottavaa on, että tämä on myös käytännössä totta.

Toinen huomioitava tekijä on se, että tämä muutos opiskelija-asuntojen rahoituksessa tulee nostamaan vuokria. Vapailla markkinoilla olevat vuokrat vaihtelevat merkittävästi erityyppisillä paikkakunnilla, ja myös asuntotarjonnassa on eroja. Uusien kohteiden rakentaminen johtaa sitten hyvin erilaiseen tilanteeseen eri paikkakunnilla tuetun rakentamisen ja vapaiden markkinoiden välillä. Tämä ei saa muodostua esteeksi uusien opiskelija-asuntojen rakentamiselle myös pienemmillä paikkakunnilla. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.19 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia ministerille hyvästä esittelystä ja hyvästä esityksestä.

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

Näkisin mielelläni sellaisen tilanteen syntyvän Suomeen, että tällaista asuntorakentamista, mitä tuetaan, mistä ministeri äsken kertoi ja mitä tämä lakiesitys tarkoittaa käytännössä, tuettaisiin matalasuhdanteen aikana paljon terhakkaammin. Nythän oli tilanne tässä ja tämä nykyinen rakentamislamahan pitkälti johtui siitä, että silloin kuumimpana rakennusaikana rakennettiin aivan älyttömän paljon tavattoman kalliilla ja pankista sai lähes nollakorolla rahaa. Nyt olemme taas siinä toisessa tilanteessa, että kaikki se on jo mennyttä ja ei rahaa saa rakentamiseen pankista millään. Esimerkiksi maaseutukunnissa ei ole mitään toivoa saada esimerkiksi talojen rakentamiseen rahaa, peruskorjaukseen ei saa rahaa isommissa kaupungeissakaan. Esimerkiksi Joensuun kokoisessa kaupungissa siinä ihan ydinkeskustan lähellä ehkä kerrostaloonkin saisi peruskorjauslainan, mutta kun mennään kymmeniä kilometrejä laitakaupungille, reuna-alueille, niin eipä tule enää lainaa. Maaseutu- ja pikkukunnat voi unohtaa: pankit eivät edes ota puheeksi koko asiaa, paremminkin ne heittävät pihalle sellaisen lainan kysyjän.

Mutta tässä on keino, jolla voitaisiin tätä opiskelija-asuntorakentamista kohdentaa matalasuhdanteen aikana. Silloinhan on kaksi hyötyä: silloin on työvoimaa paljon tarjolla, eikä rakennusyritysten kilpailu näistä kohteista ole hyvin vahvaa, jolloin rakentamisen hinta laskee. Nythän, kun on korkeasuhdanteen aikana rakennettu, ne ovat sitten niin valtavan kalliita, että niissä ei kukaan pysty edes asumaan, saatikka ottamaan lainaa. Jos asuu vuokralla, niin vuokrat nousevat. Opiskelijat eivät tietenkään omaa asuntoa osta, mutta yleensä omistuspohjaisissa taloissa ne hinnat nousevat niin korkealle, että sitten taas lainansaanti myöhemmin on lähes mahdotonta. Elikkä tässä on pelin paikka.

Sitten toinen asia on se, että meidän pitäisi pitää huoli siitä, että näitä asuntoja rakennetaan muuannekin kuin kasvukeskuksiin, koska meillä on semmoinen tilanne tässä maassa, että tällä menolla meillä Suomessa ei rakenneta enää kuin muutamassa kaupungissa ja muualla ei ole mitään. Tämä on erittäin eriarvoistavaa kehitystä, mitä parhaillaan Suomessa tehdään ja on tehty muutaman vuoden ajan. Toivottavasti tässä löytyisi nyt jonkunäköinen järki, että saataisiin Suomeen tasaista kehitystä, koska ne tuottavat työpaikat harvemmin ovat sillä keinoin, että ne ovat näissä suurissa kaupungeissa. Täällä ei ole kaivostoimintaa, ei metsäteollisuutta, ei metalliteollisuutta, isompaa ei ollenkaan. Kyllä ne tuolla muualla Suomessa ovat. Sen näkee vaikka, jos haluaa tutustua, tehdä ekskursion, kun pistäytyy vientisatamissa, katsoo, mitä tavaraa sieltä maailmalle lähtee. Äsken mainituista kohteistahan — metsäteollisuudesta, metalliteollisuudesta, kemianteollisuudesta — ne tuotteet tulevat, jotka Suomesta viedään pois. Totta kai laivateollisuutta on suurissa kaupungeissa, kuten Helsingissäkin — kiitos, että on — mutta tässä pitäisi ottaa järki käteen, että keskitymme olennaiseen. Kun teemme asuntorakentamisen, mihin yhteiskunta rahaa sijoittaa, halvimpaan mahdolliseen aikaan, siinä saavutetaan suurin saatavissa oleva hyöty.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

17.22 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esityshän on todellakin paikkaratkaisu tälle investointituen puuttumiselle ja sinänsä tarpeellinen sellainen. Eli kyllä tätä kannattaa edistää, vaikka se ei tietenkään sitä alkuperäistä ratkaisua korvaa pitkällä tähtäimellä, niin kuin tuossa äsken yritin debatissa kuvailla.

Tosiaan tässä suhdannetilanteessa oli erittäin huono aika leikata tämä investointituki. Siitä kenties voimme varsinkin näin jälkeenpäin olla samaa mieltä, tai en tiedä olemmeko,

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

mutta ehkä joillakin oli sellainen kuva, että rakennusalan suhdanne voisi lähteä nopeammin nousuun. Tähän toki moni meistä halusikin uskoa, mutta tilannekuva on aina viivästynyt, vuosi kerrallaan, ja olemme vieläkin matalasuhdanteessa. Toki toivomme, että se nousu tulisi ensi vuonna.

Tarvitsemme tosiaan opiskelija-asumiselle edelleenkin rakentamista. Hallitus itsekin lisää aloituspaikkoja. On meidän kansallinen tahtotilamme lisätä suomalaisten osaamistasoa ja koulutustasoa, joten se tarkoittaa yhä enemmän tarvetta myös opiskelija-asumiselle. Siksi emme voi jäädä vain laakereille makaamaan, vaan niitä todellakin täytyy laittaa liikkeelle.

Ehkä ministeriltä kysyisin, miten te näette tämän pitkän ratkaisun. Näettekö te, että olisi hyvä palata jossain vaiheessa tähän investointituen piiriin, vai näettekö, että tässä yhteiskunnassa tällainen vuokria nostava paikkaratkaisu, joka sinänsä saattaa laittaa liikkeelle, mikä hyvä onkin, tätä rakentamista, mutta silti kuitenkin, kun siitä puuttuu se investointiavustus, se tulee lisäämään pikkuhiljaa vuokria? Niissä kohteissa se ei heti tule näkymään, mitkä tämän perusteella rakennetaan, koska niitä pystytään jyvittämään näihin muihin kohteisiin, mutta pitkällä tähtäimellä tulee näkymään.

Vielä valiokunnan puheenjohtajana, kun tässä edustaja Kallio vähän jo paljasti valiokunnan käsittelystä, sanon: Olemme toki halunneet tätä kiirehtiä, koska näemme, että tälle on tarve ja toimijat odottavat pääsevänsä liikkeelle. Olemme aloittaneet jo asian käsittelyn, ja yhteinen tarkoituksemme on päästä asian suhteen liikkeelle niin, että rakentaminen mahdollisimman pian näissä opiskelijakohteissa lähtisi liikkeelle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto, olkaa hyvä.

17.25 Pinja Perholehto sd: Kiitos, puhemies! Kiitos ministerille vielä esittelystä. Kuten edustaja Pitko päättikin, niin kiire on sinällään tässä ymmärrettävä ja toivottavasti saadaan hallituksen esitys etenemään rivakasti. Kyllähän sitä aika huolella on katsonut, että esimerkiksi Hoas ja muut toimijat eivät ole kyenneet edistämään rakennushankkeita sen vuoksi, että tätä erityisryhmien investointiavustusta on leikattu niin rankalla kädellä. Käsitin näin aiemmin, kun joidenkin opiskelija-asuntoihmisten kanssa kävin keskustelua, jotka aktiivisesti myös tietenkin ovat halunneet sitä huoltaan tänne meille tuoda, että esimerkiksi Hoasin puolella yksin kaksi hanketta, jotka jäissä ovat, vastaavat yli 400:aa asuntoa. Sinällään kyse on itse asiassa aika suurista volyymeistakin, jotka on tarpeen tässä saada liikkeelle.

No, itse tästä esityksestä: Paljon asioita on nostettu esiin, mutta ehkä korostaisin itse vielä sitä, että kun tämä on aika poikkeuksellinen, että sadan prosentin takaus on, ja samaan aikaan on hankala arvioida kokonaiskuluja, kun riski jakautuu pitkälle ajalle, verrattuna siihen, minkälainen instrumentti tämä investointiavustus on ollut, niin kiinnostavaa toki sitten myöhemmin, mikäli tämä hallituksen esitys tulee voimaan, on seurata sitä, minkälaisiksi vaikutukset sekä valtiolle että toisaalta myös näille hankkeille muodostuvat. Ehkä summaan yhteen, että kiitämme varmasti aika kollektiivisesti tästä esityksestä, ja etenkin nyt, kun tiedetään jo, että opiskelija-asuntojen kysyntä ylittää selkeästi tarjonnan, tämä on tärkeää saada eteenpäin.

Ministeriltä kysyisin vielä: Kun tämän esityksen ei ole tarkoitus koskea esimerkiksi nuoriso- ja senioriasuntoja mutta niitä sinällään koskettavat samat haasteet sen vuoksi, että tätä investointiavustusta on erityisryhmiltä leikattu, niin minkälaista keskustelua tai

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

valmistelua näiden ryhmien osalta on ehkä käyty? Onko jotakin tähän liittyen vielä tulossa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelulle tässä vaiheessa varattu aika alkaa nyt lähestyä loppuaan. Annan vastauspuheenvuoron ministeri Multalalle. Kolme minuuttia, olkaa hyvä.

17.28 Ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos keskustelusta ja kiitos tosiaan valiokunnalle, jos olette jo näin hienosti päässeet tätä asiaa käsittelemään. Kun kohta lähestytään jo loppua ja jopa yksimielistä sellaista, niin tässähän vaikuttaa, että tältä osin ollaan hyvinkin yksimielisiä, että tämä on tarpeellinen esitys, ja tällä tosiaan saadaan nyt käyntiin sitten näitä opiskelija-asuntohankkeita.

Se on ehkä hyvä vielä kerrata tähän, että kun tässä tuli näitä toiveita siitä, että tätä käytettäisiin esimerkiksi suhdanneluontoisesti, niin näinhän juuri hallitus on nyt tehnyt, jos katsotaan tätä kokonaiskorkotukilainavaltuutta. Me olemme kasvattaneet sitä hallituksen ensimmäisinä vuosina ihan merkittävästi hyvin korkealle tasolle, ja nyt sitten tässä toki se laskee ensi vuodelle, mutta ei vielä kovinkaan paljon, ja sitten seuraavana vuonna laskee enemmänkin. Siinä vaiheessa täytyy toivoa, että tietenkin yksityinen puoli käynnistyy, jolloin nimenomaan täällä erityisesti keskustan riveistä nousseet toiveet tästä suhdanneluontoisuudesta nimenomaan toteutuisivat. Samaan aikaan pitää tietysti siellä vapaarahoitteisella puolella pyrkiä sitä kauppaa saada vauhdittumaan. En siellä nyt ylenkatsoisi myöskään kerrostaloasuntoja, vaikka pientalot ovat, totta kai, myös tärkeitä, mutta siellä se omistusasumisen vauhdittaminen tai asuntojen ostamisen vauhdittaminen on se keskeinen keino saada rakentamista ylöspäin. Täysin tietoisia olemme kyllä näistä rahoituksen haasteista, mitä liittyy erityisesti haja-asutusalueisiin ja niihin takausarvoihin, mitä siellä esimerkiksi vaaditaan, ja se on kyllä suuri haaste tässä eriytyvässä maassa väestökehitykseltään.

Mutta muutama kysymys tuli myös suoraan:

Ensinnäkin täytyy sen verran sanoa, että kyllä näitä hankkeita on myös vähän pienemmillä paikkakunnilla, tai ainakaan ne eivät vain suurille paikkakunnille keskity, eli esimerkiksi Lappeenrannassa ja Joensuussa on käynnistyviä hankkeita, niihin että siltä osin huolta pois. Sitten samaan aikaan tässä tosiaan tuli esille myös se, että pidemmällä aikavälillä tällä toki voi olla hienoista vuokria nostavaa vaikutusta, mutta kuitenkin nyt samanaikaisesti, kun tämä esitys tehdään, tämä vuokria nostava vaikutushan voidaan tasata näiden yhtiöiden välillä, ja silloin ei ikään kuin tule juurikaan siitä sitä vaikutusta, mikä on totta kai tärkeää opiskelijoiden yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Samaan aikaan haluan myös mainita sen, että jo nyt tällä hetkellä vain vähän yli viidennes saa opiskelija-asunnon näistä valtion tukemista opiskelija-asunnoista, eli valtaosa opiskelijoista asuu siis joko vapaarahoitteisessa vuokra-asunnossa, kotona tai jossakin muualla, mutta tällä instrumentilla ei nyt eikä jatkossakaan täysin ratkaista sitä opiskelijan asumisen tarvetta, ja siinäkin suhteessa tärkeää olisi, että se vapaarahoitteinen markkinakin sieltä käynnistyy. Me tarvitsemme myös sitä vapaarahoitteista asuntotuotantoa niin opiskelijoiden kuin muidenkin asumiseen.

Meillä oli tämän tuetun tuotannon kehittämistä työryhmätyö käynnissä. Tämä oli nyt se ensimmäinen palanen, joka siitä toteutettiin, ja niitä muita palasia katsomme vielä tämän jälkeen, onko siellä vielä sellaista, jota voidaan toteuttaa, jotta saadaan myös muita

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

hankkeita erityisesti näille erityisryhmille liikkeelle ja samaan aikaan vastattua siihen asuntotarpeeseen, jota myös näissä muissa erityisryhmissä on. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä täysistunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.31.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 22.05.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä. — Sieltä ensimmäisenä puheenvuoron käyttää edustaja Lyly. Olkaa hyvä.

22.05 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys laiksi vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeuslainojen korkotuesta annetun lain muuttamisesta on ihan perusteltu ja hyvä. Voi miettiä sitä, että koko ajan opiskelijamäärät kasvavat korkeakouluissa ja pitäisi pyrkiä koko ajan rakentamaan kohtuuhintaista asumista opiskelijoille, olletikin sen vuoksi, että nyt kun opiskelijat siirrettiin yleiseltä asumistuelta opiskelijoitten asumistuelle, samassa yhteydessä myöskin tätä kautta asumisen tuki väheni. Näin ollen erittäin iso merkitys on, millä hinnalla niitä opiskelija-asuntoja sitten pystyy vuokraamaan. Kaikki toimenpiteet, joilla vaikutetaan vuokratasoon, ovat hyvä asia.

Toinen asia, joka tätä kiirehdyttää, on se, että erityisryhmien investointiavustukset ovat tippuneet tässä viime vuosina 120 miljoonasta, joka se vuonna 2023 oli, 15 miljoonaan, ja siellä opiskelija-asumisella on ollut yli 30 miljoonaa parhaimmillaan. Eli tämä on tuonut tarpeen tehdä tätä nopeasti. Ja sitten kun mietitään tätä asumistuen muutosta, niin tämän lakiesityksen olisi pitänyt olla jo aiemmin liikkeellä, koska rakentaminen vie varmasti pari vuotta siitä, kun tämä on saatu liikkeelle. Tämä tulee vähän myöhässä, mutta hyvä, että tulee nyt.

Tämä on myös sellainen toimenpide, että nyt kun meillä on rakentaminen lamassa, niin nyt olisi kaikin keinoin erityisryhmien rakentamista vauhditettava. Asuntoja on valmistunut normaalisti 30 000—35 000:n luokkaa, nyt vain 20 000, ja nyt olisi rakentamisen alueella volyymia ja työvoimaa tarjolla. Nyt pitäisi tälle alueelle tehdä toimenpiteitä, ja senkin vuoksi tämä hanke ja tämä lainsäädäntö ovat tarpeellisia.

Kuulimme tuossa jo iltapäivällä keskusteluissa, että tässä on oltu valmistelussa ja tuolla valiokunnassa hyvin yksituumaisia, joten tätä kannattaa viedä eteenpäin. Myös se, että me saamme tätä kautta myös tätä vastasyklisyyttä tähän asuntotuotantoon, sopii hyvin tähän aika aneemiseen tilanteeseen. Eli kannatettava esitys, vähän myöhässä, mutta tulee monesta eri syystä tarpeellisenä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kallio poissa, edustaja Lohi poissa.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi julkisen talouden hoitamisesta ja talouspolitiikan arviointineuvostosta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 167/2025 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 26/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 26/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Lohi esittelee. Olkaa hyvä.

Keskustelu

17.31 **Markus Lohi kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen valtiovarainvaliokunnan mietinnön, joka koskee hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi julkisen talouden hoitamisesta ja talouspolitiikan arviointineuvostosta sekä niihin liittyviksi laeiksi.

Euroopan unionin uudet finanssipoliittiset säännöt tulivat voimaan 30. huhtikuuta 2024, ja ne edellyttävät sekä kansallista täytäntöönpanoa että täydentävää sääntelyä. Valiokunta on käsitellyt EU:n finanssipoliittisten sääntöjen uudistamista aiemmin valtioneuvoston kirjelmän yhteydessä. Uudistettujen sääntöjen tavoitteena on jäsenvaltioiden velkakestävyyden vahvistaminen sekä kestävä ja osallistuvan talouskasvun edistäminen uudistusten ja investointien avulla.

EU:n uuden sääntökehikon edellyttämiä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön arvioitiin ja valmisteltiin virkamiestyöryhmässä. Työ jatkui syyskuun 5. päivään 2025 asetetussa parlamentaarisessa työryhmässä, joka käsitteli sääntökehikon keskeisiä kansallisessa päätäntävallassa olevia kysymyksiä. Hallituksen esitykseen on tehty parlamentaarisesti linjatut muutokset.

Valiokunta toteaa, että esityksen keskeinen tavoite on turvata finanssipolitiikan kestävyys ja uskottavuus sekä kääntää velkaantumisen laskuun. Tätä kuvastaa myös esitetyn julkisen talouden hoitamista koskevan lain 1 §, jonka mukaan julkisen talouden hoidon tavoitteena on, että julkisyhteisöjen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen on enintään 60 prosenttia ja pitkällä aikavälillä 40 prosenttia.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki julkisen talouden hoitamisesta. Laki korvaa voimassa olevan finanssipoliittisen lain. Myös uudesta itsenäisestä finanssipolitiikan valvojasta, talouspolitiikan arviointineuvostosta, ehdotetaan säädettäväksi uusi laki ja lakia valtiontalouden tarkastusvirastosta muutetaan.

Valiokunta ehdottaa hallituksen esitykseen sisältyvien 1. ja 3. lakiesityksen hyväksymistä muutettuna ja muutoin esityksen hyväksymistä muuttamattomana.

Arvoisa puhemies! Nostan tästä pitkähköstä ja perusteellisesta mietinnöstä muutamia näkökulmia vielä esille.

Ensinnäkin keskipitkän aikavälin suunnitelmasta. Lakiesityksen 2 §:n mukaan valtioneuvosto laatii EU-lainsäädäntöön perustuvan keskipitkän aikavälin suunnitelman

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

viipymättä nimittämisenä jälkeen ja luonnos suunnitelmasta sisällytetään hallitusohjelmaan. Suunnitelma laaditaan vaalikauden mittaiseksi, ja sen keskiössä on nettomenopolku, joka on keskeisin suomalaisen talouspolitiikkaan vaikuttava EU-sääntö. Nettomenoilla tarkoitetaan julkisia menoja ilman korkomenoja, EU:n ohjelmista aiheutuvia menoja, suhdanneluonteisia työttömyysetuusmenoja sekä kertaluonteisia ja väliaikaisia toimenpiteitä. Lisäksi nettomenoissa huomioidaan päätösperäiset tulopuolen toimet siten, että veronkorotukset lisäävät nettomenopolun puitteiden liikkumatilaa menojen kasvulle, kun taas veronkevennykset vähentävät niitä.

Valiokunta pitää perusteltuna sitä, että luonnos keskipitkän aikavälin suunnitelmasta on osa hallitusohjelmaa. Tällöin muun muassa nettomenouran kokonaisuus, finanssipoliittiset tavoitteet ja niiden toimeenpanemisessa tarvittavat toimenpiteet ovat keskusteltavana hallitusneuvotteluissa. Myös eduskunta saa sen arvioitavakseen osana hallitusohjelmasta annettavaa pääministerin tiedonantoa.

Lakiesityksen 3 §:n mukaan julkisen talouden hoitoa ohjataan valtioneuvoston asettamilla tavoitteilla: on vaalikauden tavoite, ja sitten on ylivaalikautinen tavoite kahdeksan vuoden ajanjaksolle. Erityisesti uutena elementtinä on parlamentaarinen valmistelu. Valtioneuvosto asettaa ilman viivettä hallituksen muodostamisen jälkeen parlamentaarisen työryhmän valmistelevaan samalla vaalikaudella asetettavaa ylivaalikautista tavoitetta ja seuraavalla vaalikaudella asetettavaa vaalikauden tavoitetta. Ensimmäinen työryhmä on asetettu jo nyt lokakuussa 2025.

Valiokunta, kuten myös sen kuulemat asiantuntijat, pitää kansallisen säännösten keskeisenä vahvuutena parlamentaarista työskentelyä, joka tukee pitkäjänteistä ylivaalikautista työtä julkisen talouden hoidossa ja velkasuhteen hallinnassa. Asetettavien tavoitteiden parlamentaarinen valmistelu vahvistaa puoluerajat ylittävää sitoutumista finanssipoliittisiin sääntöihin ja luo yhteistä tilannekuvaa Suomen julkisen talouden näkymistä. Yhteisymmärrys tasapainottamistoimenpiteiden tarpeesta ja suuruusluokasta luo talouspolitiikkaan jatkuvuutta ja vahvistaa luottamusta.

Valiokunta nostaa lisäksi esiin, että vaalikauden alussa asetettavan parlamentaarisen työryhmän tehtävä on laajempi kuin julkisen talouden hoitamista koskevan lain 3 §:n säätämät tehtävät.

Arvoisa puhemies! Tässä muutetaan myös lakia talouspolitiikan arviointineuvostosta. Hallitus esittää, että EU-lainsäädännön edellyttämänä itsenäisenä finanssipoliitiikan valvojana toimii Valtiontalouden tarkastusviraston sijasta jatkossa asiantuntijoista muodostuva talouspolitiikan arviointineuvosto.

Valiokunta nostaa esiin, että valiokunnan asiantuntijakuulemisessa esitystä valvojan tehtävien siirrosta pidettiin osin ongelmallisena ja tehtävää tarkastusvirastolle sopivana. Esiin tuotiin niin ikään virastossa jo oleva asiantuntemus. Asiaa on käsitelty myös hallituksen esityksessä. Valtiontalouden tarkastusviraston todetaan muun muassa täyttävän budjettikehysdirektiivin finanssipoliitiikan valvojalle asettamat institutionaaliset vaatimukset, vaikka tarkastusvirasto ei sinänsä toimi mainitun direktiivin 8 a artiklan 3 kohdan sanamuodon mukaisella kollegiaalisuusperiaatteella vaan päällikkövirastoperiaatteella.

Saadun selvityksen perusteella tehtävien järjestämistä on tarkasteltu hallituksen esityksessä uutena kokonaisuutena, koska riippumaton talous- ja finanssipoliitiikan valvonta- ja arviointitehtävä muuttui EU-lainsäädännön uudistuttua merkittävästi. Valmistelussa on katsottu, että etenkin kansallisen finanssipoliitiikan säännön

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

noudattamisesta laadittavan kokonaisarvion tekemiseen soveltuu nykyistä järjestelyä paremmin korkeatasoista ja laaja-alaista osaamista omaava useampijäseninen neuvosto ottaen huomioon tehtävän yhteiskunnallisen merkittävyyden ja laajan julkisen huomion. Myös valvojan uusi ja merkittävä tehtävä korjausmekanismin käynnistäjänä puoltaa valittua järjestelyä ja tehtävien keskittämistä yhdelle taholle. Arviointineuvoston laaja mandaatti mahdollistaa sellaistenkin aiheiden arvioimisen, jotka ovat luonteeltaan poliittisia tai lähellä päivänpoliittisen keskustelun teemoja.

Valiokunta on saanut selvitystä siitä, että tehtävien siirrossa ei ole eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 2 momentin mukaista epäselvyyttä. Tässä viitataan siis siihen, että nykyisestä Valtiontalouden tarkastusvirastosta säädetään myös perustuslaissa, ja tämä tehtävien muutos ei ole perustuslain vastainen.

Arvoisa puhemies! Tässä mietinnössä otetaan myös hyvin yksityiskohtaisesti kantaa tämän arviointineuvoston tehtäviin ja tiedonsaantioikeuteen, kokoonpanoon ja jäsenten kelpoisuuteen, jäsenten asettamiseen ja toimikauteen, arviointineuvoston sihteeristöön, mutta en lähde niitä tässä esittelyssä tarkemmin tuomaan esille.

Haluan vain lopuksi todeta, että hallituksen esitys laeiksi julkisen talouden hoitamisesta ja talouspolitiikan arviointineuvostosta sekä niihin liittyviksi laeiksi on valiokunnan mukaan parannus nykyiseen finanssipolitiikan ohjausjärjestelmään. Kansallisten sääntöjen suhde EU:n ohjauskehikkoon ja sen käytäntöihin ei kuitenkaan ole vielä kaikilta osin selkeä, ja säännösten vaihteellinen toimeenpano tuo kokonaisuuden ymmärrettävyyteen haasteita. Näin ollen finanssipoliittisen sääntökehikon toimivuutta on seurattava ja mahdolliset muutostarpeet arvioitava. Keskeistä on, että muutostarpeet käsitellään parlamentaarisisessa työryhmässä.

Valiokunta yhtyy kuulemiensa asiantuntijoiden näkemykseen siitä, että jos EU-sääntöjen valvontaan havaitaan liittyvän sellaista tulkinnanvaraisuutta ja joustavuutta, joka muovaaisi niistä käytännössä vähemmän velvoittavia, niin on hyvä, että kansallinen sääntely, seuranta ja valvonta tarjoavat tällöin tärkeän varmistusmekanismin hyvän julkisen taloudenpidon turvaamiseen. Toisaalta valiokunta pitää aiheellisena, että EU-sääntöjen mahdolliset muutokset voivat johtaa myös kansallisten sääntöjen muutostarpeiden arviointiin.

Valiokunta painottaa, että parlamentaarinen yli vaalikauden ulottuvan tavoitteenasettelu on tärkeä uusi elementti, joka lisää luottamusta pitkäjänteiseen ja hyvään julkisen talouden hoitamiseen. Kukin hallitus linjaa jatkossa sopeutustoimien sisällöstä, mutta niiden mittakaava valmistellaan parlamentaarisesti etukäteen. Ylivaalikautinen parlamentaarinen sopimus vähentää myös riskiä finanssipolitiikan poukkoilevuudelle.

Valiokunta pitää saamansa selvityksen perusteella hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta esittää, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen sisältyvät 2. ja 4. lakiehdotuksen, eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen sisältyvät 1. ja 3. lakiehdotuksen — yksityiskohtaiset muutokset ja niiden perustelut ilmenevät tästä mietinnöstä — ja että eduskunta hyväksyy vielä yhden lausuman. Tämä lausumaehdotus kuuluu tässä seuraavasti... — Yritetään, arvoisa puhemies, löytää se täältä. Kyllä se löytyi. — Valiokunnan lausumaehdotus on seuraava: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa talouspolitiikan arviointineuvoston riippumattomuuden toteutumista ja arvioi tarvetta tehtävän uudelleenjärjestelylle viimeistään sen jälkeen, kun on tehty talouspoliittisesta arviointineuvostosta annetun lain 9 §:n mukainen ensimmäinen ulkoinen arviointi.”

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

17.43 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Tänään käsittelyssä oleva hallituksen esitys talouden kehikosta, niin kutsutusta velkajarrulaista, on yksi tärkeimmistä päätöksistä suomalaisen julkisen talouden tulevaisuuden kannalta. Suomi ei voi enää jatkaa velkaantumista, jonka korkomenot syövät joka vuosi yhä suuremman osan hyvinvointiyhteiskunnan resursseista. Meidän on tulevaisuudessa päästävä tasapainoon, jossa keräämämme verot päätyvät meille itsellemme, meidän hoivaamme, koulutuksemme ja turvaamme, eivätkä lainanmyöntäjän taskuun. Velkajarru ei ole kahle vaan turvavyö. Se on mekanismi, joka suojaa maatamme kriiseiltä ja varmistaa, että pystymme hoitamaan perustehtävämme myös tulevinä vuosikymmeninä.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys tuo julkiseen talouteen kaksi uutta tavoitetasoa. Ensinnäkin jokaiselle vaalikaudelle asetetaan parlamentaarisesti valmisteltu rahoitusasematavoite, joka ohjaa taloudenpitoa realistisesti ja ennustettavasti. Toiseksi asetamme kahdeksan vuoden ylivaalikautisen tavoitteen, jonka mukaan velkasuhteen on keskimäärin pienennyt 0,7 prosenttiyksikköä vuosittain. Tämä pitkän aikavälin ohjaus on välttämätöntä tilanteessa, jossa velkaantuminen on jatkunut jo yli 15 vuotta ja korkomenot ovat nousemassa reilusti yli kolmen miljardin euron tasolle.

Valtiovarainvaliokunta on käsitellyt esityksen huolellisesti. Valiokunta tukee hallituksen linjaa ja on omilla tarkennuksillaan parantanut esityksen toimivuutta. Merkittävä uudistus on valiokunnan lisäämä säännös valtiovarainministeriön riippumattoman ennustetoiminnan turvaamisesta. Tämä vahvistaa talouspolitiikan läpinäkyvyyttä ja uskottavuutta. Lisäksi valiokunta on täsmentänyt rahoitusasematavoitteiden arviointia koskevaa sääntelyä, jotta kokonaiskuva talouden tilasta voidaan muodostaa luotettavasti.

Arvoisa puhemies! On historiallista, että suurimmat eduskuntapuolueet ovat yhdessä sitoutuneet talouden tasapainottamiseen. Kiitos siitä, arvoisat sisaret ja veljet, kollegat. Tämä on esitys, jonka sisällöstä meidän kaikkien tulisi olla ylpeitä. Tämä yhteinen linja parantaa Suomen asemaa, vahvistaa luottoluokitusta ja suojaa Suomea tilanteessa, jossa geopoliittinen epävarmuus on pysyvä osa toimintaympäristöämme. Hyvin hoidettu julkinen talous on myös kokonaisturvallisuutta. Ilman uskottavaa velkajarrua meillä ei ole edellytyksiä rahoittaa puolustusta, varautumista eikä viranomaisketjujen toimintakykyä. Siksi tämä laki ei ole vain talouspolitiikkaa, se on ennen kaikkea suunnitelmallista turvallisuuspolitiikkaa. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

17.47 Jaana Strandman ps: Arvoisa puhemies! Velkaantumisen taittaminen on välttämätöntä Suomen ja suomalaisten tulevaisuuden turvaamiseksi. Valtio ei voi elää pysyvästi velaksi. Menot on sovittava kantokykyyn. Velkajarru suojelee hyvinvointivaltiota ja tulevia sukupolvia siltä, ettei velkataakka jää heidän maksettavakseen. Velkajarru rajaa talouspoliittisia mahdollisuuksia, mutta jättää puolueille keinovalikoiman: menojen leikkaukset, verot tai kasvu. Totuus on, että veronkorotusten tie on Suomessa kuljettu loppuun. Veroaste on jo ennätyskorkea, eikä lisäverotus saa tappaa työn ja yrittämisen edellytyksiä.

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

Riippumaton arviointineuvosto varmistaa, ettei julkisen talouden hoito perustu hallituksen optimismiin. Poikkeamat ovat mahdollisia vain vakavissa kriiseissä, esimerkiksi sodassa tai pandemiassa. Normaaliooloissa velkajarru on pidettävä tiukasti voimassa yli vaalikausien ja myös tavoitteellisenä.

Velkajarrun ohella on suunnattava toimet kasvukaasuun, jotta saamme maahamme kasvua, jota ei ole ollut 17 vuoteen, ja tähän toivotaan kaikkien puolueiden yhteistä tahtotilaa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.49 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! On hyvä, että näitä velkajarrumaisia lakiesityksiä tulee eduskuntaan ja niitä hyväksytään ja luodaan uusia mahdollisuuksia velasta selviämiseen, mutta se nyt on ainakin ihan sataprosenttisen varma, että luomalla lisää hallintoa ja luomalla lisää byrokratiaa mikään velka ei vähene — päinvastoin se kasvaa. Suomi on tällä hetkellä euromaista toiseksi korkeimmalla paikalla, ikävä kyllä, julkisen talouden menoissa bkt:hen suhteutettuna. Ranska on ykkönen, Suomi on 0,1 prosentilla kakkonen. Jossakin ollaan ylhäällä, mutta ikävä kyllä siinä tilastossa, missä kannattaisi olla viimeisenä.

Ensinnäkin, mitä tapahtui lähivuosina, kun katsotaan, minkä takia Suomen talous tällä hetkellä sakkaa? No totta kai se sakkaa sen takia, kun tietysti maailmantilanne on tuolla markkinoilla, mikä on, Ukrainan sodan takia, ja monta muuta murhetta on siihen lisäksi. Mutta kuitenkin se Euroopan unionin mittapuussa tarkoittaa, kun samaa talousaluetta olemme, että Euroopan unioni luo koko ajan lisää byrokratiaa koko yhteiselle euroalueelle, yhteiselle EU:lle. Elikkä koko ajan tulee uusia direktiivejä, uusia delegoituja asetuksia ja lisää hallintoa. Esimerkiksi vaikka nyt joku biokaasuhomma, minkä piti Suomessa lähteä liikenteeseen paljon reippaammin ja luoda uutta työtä Suomeen — mitä tapahtui? Valtavaa byrokratiaa luotiin sen ympärille, ja homma on siinä, elikkä sekään ei etene.

Euroopan unioni itsessään on erinomainen talousesimerkki siitä, miten taloutta ei pidä hoitaa. Rahankäyttö on leväperäistä, esimerkkinä elvytyspaketti: lähes tuhannen miljardia euroa pistettiin rahaa menemään. Kukaan ei tunnu tänäkään päivänä tietävän, missä ne rahat ovat. Ei ollut minkäänäköistä suunnitelmaa, ja nyt varmaan Euroopan unionin tilintarkastustuomioistuimella parhaillaan selvittelee, minne ne rahat ovat menneet ja missä ne ovat ja kuka on vastuullinen. Ja lisää ollaan tekemässä byrokratiaa nimenomaan tuleville vuosille.

Kun katsoo Euroopan unionin rahoituskehystä vuosille 2028—2034, niin eihän siinä voi tulla mitään muuta kuin murheelliseksi. Euroopan unioni hakee Euroopan jäsenmaihin päin verotusoikeutta, joka on siis itsenäisen Suomen kannalta äärimmäisen vaarallinen hanke. Se näkyi elvytyspaketti ykkösen aikana silloin toukokuussa 21, kun se hyväksyttiin tässä salissa, ja se näkyi jo silloin niissä papereissa, mitä Euroopan komissio valtiolle Suomeen toimitti. Siellä oli silloinen yhteinen eurooppalainen yhteisövero, CCTB, karmea kirjainyhdistelmä. Nyt se on muutettu COREksi — yhteinen eurooppalainen yhteisövero, joka on kuulemma 500 miljoonan euron ylityksiä varten vain ja ainoastaan. Kuka siihen uskoo? Eipä juuri kukaan, koska se rajahan voidaan laskea vaikka seuraavalla viikolla kymmeneen miljoonaan. Sitten siellä tulee monia muita maksuja Euroopan unionille: lisää byrokratiaa, lisää hallintoa, lisää jäykkyyttä koko Euroopan unioniin. Eikö sen pitänyt alun perin olla nimenomaan vapaan kilpailun ja vapaan markkinatalouden oikein loistotapaus,

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

jolla hoidetaan eurooppalaista taloutta ja ennen kaikkea jäsenmaiden taloutta ja jäsenmaiden kansalaisten hyvinvointia yhä paremmalle tasolle? Tässä tapauksessa on ihan varma, että niin ei tule käymään.

Jos me emme itse ala purkaa Suomessa tätä byrokratiaa, niin silloin meidän käy huonosti. Ei ole mitään järkeä siinä, että vuosikausia joutuvat yritykset lupia odottamaan. Tunnen henkilökohtaisesti monta yritystä, monta yrittäjää, jotka ovat niin valtavassa pulassa, kun heillä on loistavia liikeideoita mutta lupien saanti näille yrityksille on käytännöllisesti katsoen mahdotonta. Moni on Suomesta lähtenyt pois, ja mikä ikävintä, arvoisa herra puhemies, on se, että nämä yritykset lähtevät täältä pois — elikkä omistaja myy koko firman jonnekin ja lähtee viettämään eläkepäiviä, ehkä varhaisessakin iässä, jos hyvän potin sattuu saamaan — mutta pahinta siinä on se, että suomalainen omaisuus menee ulkoiseen omistukseen ja sen jälkeen ne yhtiön tuottamat hyvät, eli liikevoitto ja moni muu hyvä asia, siirtyvät ulkomaille, kokonaan Suomen käsistä pois eikä ole sen jälkeen Suomen kansantaloutta rikastuttamassa, ei yhtään.

Jos me jatkamme näitä tällaisia, sanotaanko itseämme varten tehtyjä sanahelinöitä täällä, kuten tämä velkajarru on... Se on ajatuksena erittäin kaunis, mutta tässä ympäristössä, missä sitä toteutamme, se ei ikinä tule toteutumaan. Me tarvitsemme byrokratian purkua, yrittäjyyden tukemista ja ennen kaikkea sitä, että koko Suomea kehitetään. Tämä on äärimmäisen keskittävää politiikkaa, mitä on harjoitettu, eikä se tunnu ketään huolestuttavan. Jos jonnekin itärajan pintaan joku kaivos on syntymässä tai jotain muuta hauskaa, kuten esimerkiksi kotikuntaani on hyvin vahvasti kasvanut tämä aktiivihiihtehdas, niin mihin se kaatuu? Jos se kaatuu, niin se kaatuu siihen, että lupia niille hankkeille ei mistään saa. Ei mistään saa lupia, elikkä raaka-aineen saanti on mahdotonta.

Ja kun katsoo Euroopan unionin toimintaa vaikka metsätaloutemme kannalta, niin siellä haetaan koko ajan lisää keinoja päästä hallinnoimaan Suomen metsiä, ja tässä salissa siitä juurikaan ei ole puhuttu. Olen parhaani osaltani yrittänyt. Toivon, että ne 198 muuta saataisiin tähän mukaan. Jos me emme havahdu tähän asiaan, niin sen jälkeen joka ainoa metsäteollisuuden tehdas on uhanalainen tässä maassa. Olen sosiaalidemokraattien kantaa vähän ihmetellyt. Tähän saakka olen pitänyt demareita suurimpana työpaikkojen puolustajana nimenomaan metsäteollisuuden puolella, [Johannes Koskinen: Kyllä!] mutta olen pettynyt, kun en ole tätä porukkaa mukaan saanut. Toivon, että korkeasti arvostamani edustaja Johannes Koskinen tähän puuttuu ja hyvällä osaamisellaan johdattaa puolueensa oikealle polulle. Tätä jään odottamaan. Mutta tällä tavalla ei Euroopan talous eikä varsinkaan Suomen talous tule ikinä toipumaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

17.55 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Voin tässä sanoa, että sosiaalidemokraattinen puolue on ihan oikealla polulla. Kyllä me pystymme näihin työllisyysasioihin varmasti löytämään ratkaisuja yhdessä, ja katsotaan, että suomalainen teollisuus pärjää. Se on meille tärkeä kysymys jatkossakin.

Arvoisa puhemies! Tätä niin sanottua velkajarrukokonaisuutta on valmisteltu työryhmässä tuossa syksyn alussa, ja nyt tämä on ensimmäisessä isossa testissä, kun tämä työryhmä helmikuun loppuun mennessä hakee ensimmäisiä raamituksia tässä, ja on mielenkiintoista nähdä, miten tässä sitten tullaan onnistumaan.

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

Tämä salillinen väkeä — täällä näyttävät olevan vain oppositiopuolueet paikalla — näyttää sen, kuinka paljon tämä velkajarrukysymys eduskuntaa kiihdyttää tai kuinka suuri suksee tämä on täällä salissa. Ehkä se kertoo myös tämän lakikokonaisuuden hankaluudesta ja vaikeudestakin, kun sitä tehdään tässä tilanteessa.

Arvoisa puhemies! Tilanne on kuitenkin sellainen, että vaikka meillä ei olisi minkäänlaisia tällaisia EU:n antamia rajoituksia velkaantumisesta ja sopeuttamisvaateista, mitä meille sieltä päin tehdään, niin me joka tapauksessa olisimme joutuneet tekemään näitä toimia ja hakemaan velkaantumiselle jarrua ja sen kääntämistä toiseen suuntaan. Se on ensimmäisenä muistettava.

Sitten tässä kuitenkin tämänhetkiset laskelmat osoittavat, että ensi vaalikaudelle, jos seitsemän vuoden sopeutuskaudella mennään, 6,4 miljardin euron sopeutus olisi edessä ja seuraavallekin, 2031—2035, 4,8 miljardia euroa, eli suurista sopeutustarpeista puhutaan, ja ainut asia on, mikä täälläkin nyt on hyvin tullut esiin, että jos ja kun meille tulee kasvua, niin sillä voidaan vaikuttaa tämän sopeutuksen suuruuteen. Mutta täytyy muistaa, että kun tämä pohjalaskelma on tehty noin puolentoista prosentin kasvulle, niin se kertoo aika paljon siitä sitten kun tämänhetkistä tilannetta katsotaan, että vuonna 2023 oli kasvu miinus 0,9, viime vuonna taisi olla plus 0,4 ja tälle vuodelle OECD taisi luvata juuri nollan pintaan. Eli kyllä me ollaan kaukana niistä kasvuluvuista, jotka tässä pitäisi saada aikaiseksi, ja se tekee tästä sitten myöskin vaikeamman toteuttamisen osalta. Mitä parempi kasvu on, me saadaan vähän pienennettyä näitä lukuja, ja jos me saadaan huonompi kasvu aikaiseksi, niin sopeuttamistoimia tulee lisää.

Mikä tässä on nyt uutta, on se, kun yhdessä katsotaan tämä raamitus, mihin kohtaan politiikan keinovalikoimalla voidaan mennä, ja nyt tämä keinovalikoima on varmasti eri puolueilla erilainen — on sopeutustoimia, tulojen nostamista, veronkorotuskysymyksiä ja sitten kasvun aikaansaamista. Näistä kolmesta pääelementistä varmaan ne keinot sitten jatkossa tulevat, joita tässä tehdään. Onneksi on myöskin niin, että politiikalla on tilaa sitten katsoa, miten näitä ratkaisuja tehdään, niin että velkaantuminen saadaan taitettua.

Arvoisa puhemies! Velkaantuminen on meille sen takia tärkeää saada taittumaan, että kun katsotaan tätä nykyistä tasoa, jossa on lähes 90 prosenttia julkinen velka suhteessa bkt:hen, niin se kertoo jo osaltaan, että se vaatii toimenpiteitä. Nyt sitten kun tämä velkaantuminen on näin korkealla tasolla, niin nämä EU:sta tulevat säännöt määrittelevät aika pitkälle, mikä on meidän sopeutustarve, niin että me pystytään tämä velkaantuminen taittamaan. Nämä kansalliset, omat säännöt tulevat vasta aikanaan esille, mikäli me saamme velkasuhteen taittumaan. — Arvoisa puhemies, jatkan seuraavassa puheenvuorossa. Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lylylle tiedoksi, että nythän on seitsemän minuutin puheet, niin että olisi voinut toki vielä jatkaa. — Edustaja Koskela.

18.00 Minja Koskela vas: Kiitos, arvoisa puhemies! Vasemmistoliitto on ainoana puolueena jättänyt tähän vastalauseen ja jäänyt ulos tästä velkajarrusopimuksesta, ja koen, että puolueen puheenjohtajana haluan avata niitä näkökulmia, miksi näin toimimme:

Lähden liikkeelle siitä, että huoli velasta on jaettu, yhteinen huoli koko tässä salissa. Myös vasemmistoliitto tunnistaa ja tunnustaa sen, että Suomen alijäämä on kasvanut merkittäviin lukemiin ja tätä velkaa pitää saada taitettua.

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

On kuitenkin niin, että tämä velkajarru mekanismina pahimmillaan edesauttaa nimenomaan sitä velkaantumisen kasvamista, koska se pahimmillaan aiheuttaa mekanismin, jossa sitten matalasuhdanteessa leikataan vielä rajummin kuin nämä EU-säännöt edellyttäisivät. Tämä perustuu siihen, että kun tätä velkajarrua ryhdyttiin laittamaan liikkeelle ja nämä neuvottelut aloitettiin, niin sehän perustui siihen, että EU:n finanssipoliittiset säännöt täytyi tuoda osaksi kansallista lainsäädäntöä. Tämä on asia, mikä täytyy tehdä, olipa niistä EU:n finanssipoliittisista säännöistä mitä mieltä hyvänsä, ja meidän jätimme suuressa valiokunnassa niihin aikanaan vastalauseen, koska pidimme niitäkin ylikireinä. Mutta sitten on minusta erikoista, että siihen päälle haluttiin vielä kansallista, entistä kireämpää lisäsääntelyä, joka menee niitäkin joustoja, joita näissä EU:n finanssipoliittisissa säännöissä on, kireämmäksi ja juuri aiheuttaa sen, että matalasuhdanteessa sitten voi aktivoitua sellainen malli, jossa leikataan vielä rajummin.

Tämähän perustuu näihin lukuihin, joita oli kolme: alijäämä sääntö, joka EU:n fipo-säännöissä on kolme prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen ja velkajarrussa kaksi ja puoli, velkasuhde, joka fipo-säännöissä on 60 ja velkajarrussa ensin 60 ja sitten myöhemmin 40, ja sitten tämä velan laskutahti, joka on velkajarrussa 0,75, kun fipo-säännöissä se on 0,5 silloin kun velkasuhde on 60 ja 90 prosentin välillä. Eli tämä on kaikilla näillä luvuilla kireämpi kuin ne EU:n finanssipoliittiset säännöt ovat, ja sitten lisäksi tähän tulee vielä semmoinen kehikko kuin tämä parlamentaarinen työryhmä, josta puhun muutaman sanan seuraavaksi.

Me ollaan duubioitu tätä parlamentaarista työryhmälle annettua valtaa, jota muilta osin on kovasti kiitelty, mutta ehkä on jäänyt vähän vähemmälle julkiselle keskustelulle se, että tämä parlamentaarista työryhmälle annettu valta tulee meidän olemassa olevan budjettiprosessin päälle. Se on edelleen minusta meille kaikille jossain määrin epäselvää, missä määrin se sitten tulee ohjaamaan finanssipolitiikan toteuttamista, jonka pitäisi kuulua vaaleilla valitulle hallitukselle. Se, että me tehdään parlamentaarista yhteistyötä, on minusta aina hyvä asia. Tässä talossa se on yksi parhaista asioista, mitä voidaan tehdä, että voidaan parlamentaarisesti sopia yhdessä asioista. Sitä minä en vastusta, ja me istumme siellä parlamentaarisessa työryhmässä, jota kokoomuksen kansanedustaja Ville Valkonen on puheenjohtanut minusta oikein mallikkaasti. Siitä huolimatta tämä mekanismi, joka tähän luodaan, että parlamentaarisessa työryhmässä asetetaan jatkossa tällaiset rahoitusasematavoitteet, on minusta vieras tälle meidän nykyiselle demokraattiselle systeemille ja meidän budjettiprosessille, joka täällä eduskunnassa on. Itse duubioin sitä, onko tämä nyt sitten tätä meidän järjestelmää jollain tavalla siten uudistava, että tästä olisi pitänyt käydä hieman enemmän keskustelua. Tähän velkajarruunhan otettiin mallia Ruotsista, missä tämä koko sopimus oli paljon laajempi ja niitä neuvotteluita käytiin paljon pidempään.

Minä olen kyllä huolissani siitä piirteestä, mikä tähän on tullut ja mikä liittyy tähän parlamentaarisen työryhmän valtaan, että tässä on ruvettu duubioimaan sitä, onko esimerkiksi vasemmistoliitto hallituskelpoinen. Tämä kysymys on minusta absurdi, koska hallitukseen menosta päätetään hallitustunnusteluissa ja sittemmin hallitusneuvotteluissa, ei parlamentaarisissa työryhmissä. Perussuomalaiset, jotka istuvat tällä hetkellä hallituksessa, jäivät ulos parlamentaarisesta ilmastososovusta Sipilän hallituskaudella, ja se ei ole heitä estänyt istumasta hallituksessa, koska siitä ei päätetä parlamentaarisissa työryhmissä, joskin ilmaston kuumeneminen on vähintään yhtä suuri eksistentiaalinen

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

kriisi kuin velkaantuminen, ja itse asiassa se on vielä eksistentiaalisempi, koska jos eivät meillä ole ilmasto ja luonto kunnossa, niin sitten ei jää mitään talouttakaan, mitä ylläpitää.

Yksi kysymys tässä on myös se, että tämä velkajarrusopimus kasvattaa valtiovarainministeriön valtaa, joka on jo tälläkin hetkellä varsin huomattava ja tällä hallituskaudella myös kasvanut. Jos katsotaan esimerkiksi sotealueita ja niiden päättävävaltaa, niin valtiovarainministeriölle on annettu myös tässä suhteessa hyvin paljon enemmän valtaa kuin tähän mennessä. Tämä huolestuttaa minua muun muassa siksi, että tämä valtiovarainministeriön käyttämä finanssipoliittinen kerroin vähättelee sitä hallaa, jota tehdään silloin kun leikataan pienituloisilta ihmisiltä, ja tämä on nähty monta kertaa. Myös nämä työttömyysvaikutukset ja työllisyysvaikutukset ovat hyvin mekaanisia ja joissain tapauksissa tosielämälle vieraita, kuten on käynyt nyt ilmi esimerkiksi suojaosien poistosta käydyssä keskustelussa.

Siksi minusta on hyvä, että tässä velkajarrusopimuksessa kuitenkin sovittiin siitä, että kehitetään näitä valtiovarainministeriön laskentamalleja ja niitä tapoja, joilla taloutta arvioidaan. Todella toivon ja vetoan, että tätä asiaa nyt myös parlamentaarisesti sitten kehitetään, esimerkiksi pohtimalla jotain hyvinvointitalouden kaltaisia malleja tai sitten vaikka bkt:tä mittarina suhteessa muihin olemassa oleviin mittareihin, vaikkapa GPI:hin eli Genuine Progress Indicatorsiin, joka ottaa paremmin huomioon myös hyvinvointivaikutukset.

Tässä taisivat olla nyt minun huomioni tällä erää tähän. Haluan ehkä lopuksi vielä korostaa sitä, että huoli velasta on yhteinen ja sen vuoksi meidän kaikkien täytyy tehdä töitä. Minä en vain usko siihen, että tämä velkajarru on siihen oikea tapa. Nyt jatketaan töitä sitten siinä parlamentaarisessa työryhmässä.

Arvoisa puhemies! Teen lopuksi vielä seuraavan esityksen: ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseeseen sisältyvät lakiehdotukset.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lohi.

18.07 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Haluan tähän alkuun todeta tuosta parlamentaarisesta sopimuksesta ja työryhmästä sen, että pidän sitä tärkeänä, että joka tapauksessa — siitä huolimatta, että vasemmistoliitto, kuten edellä kuulimme, jäi pois tästä sopimuksesta silloin, kun parlamentaarinen työ tämänkin lain nojalla käynnistyi ja valittiin ne henkilöt — kaikki puolueet ovat siinä aina mukana ja jokaisen vaalin jälkeen nimetään parlamentaarinen työryhmä.

On totta kai selvää, että ei muodollista valtaa eikä tosiasiallistakaan valtaa ole sillä parlamentaarisella työryhmällä. Se on valmistelemaa työtä, ja tämä sali tässä perustuslainkin mukaan on se, joka lopulta asiat ratkaisee, ja näin pitääkin olla. Myös näen niin, että eihän tätä politiikan liikkumavaraa tässä viedä pois esimerkiksi sen suhteen, mihin ne sopeutustoimet kohdistetaan — vaikka menosopeutukset tai verosopeutukset — vaan se jää kunkin hallituksen päätettäväksi. Mittakaava, kuten tässä todettiin, päätetään tai valmistellaan parlamentaarisesti, ja sitten sen mukaan mennään.

Tämähän on hyvin pitkälle, voi sanoa, modifikaatio siitä Ruotsin mallista, joka on käytännössä osoittautunut toimivaksi. Ne argumentit, mitä tässä vasemmistoliiton Koskela edellä toi siitä, että tämä on paljon tiukempaa kuin mitä EU-säännökset — näin ei ole itse asiassa meidän valiokunnan asiantuntijakuulemisessa kukaan todennut, vaan itse asiassa päinvastoin. On todettu, että ainakin seuraavat pari vaalikautta tulevat käytännössä nämä

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

EU:n asettamat henkselit ensinnä vastaan eivätkä nämä kansalliset. Toki nämähän eivät vielä astu voimaankaan samassa mittakaavassa, mutta näen, että kyllä myöhemminkin näyttää tämä meidän tilanne olevan niin hankala, että kyllä nämä EU-säännöt ovat ne, jotka meillä tulevat sanelemaan hyvin pitkälle tämän julkisen talouden tervehdyttämisen.

Keskusta on kaksi vuotta puhunut siitä, että on syytä asettaa parlamentaarinen työryhmä yhdessä valmistelemaan kestäväää polkua terveen talouden tielle. Siitähän mainitsi aikoinaan Suomen Pankin pääjohtaja Rehn, ja myös avatessaan viimeiset valtiopäivät tasavallan presidenttinä presidentti Niinistö nosti sen puheessaan esille. Siksi olemme tyytyväisiä siihen, että nyt tämmöinen lainsäädäntö on meillä tässä edessä ja itse asiassa tämä työ jo eduskunnassa käynnistynyt.

Näemme arvokkaana sen, että yhdessä lähdetään sitoutumaan tälle polulle. Vielähän meillä ei ole siitä näyttöä, miten tässä onnistutaan, mutta onhan se tärkeää, että ensimmäiset askeleet on otettu. Myös valtiovarainvaliokunta omassa mietinnössään toteaa, että finanssipoliittinen säännöstö ja makrotason tavoitteiden asettaminen eivät itsessään vielä tasapainota julkista taloutta tai alenna velkasuhdetta. Haaste tulee olemaan siinä, kuinka tavoitteet kullakin vaalikaudella kääntyvät varsinaisiksi sopeuttaviksi toimenpiteiksi.

Kun me täällä nyt sitten kyselytunnilla kuulimme jälleen ministereiden vastauksissa, että tämä hallitus on tehnyt 10 miljardin sopeutustoimen, niin haluan nyt tässä ihan avoimesti todeta, että paperilla on tehty mutta ei käytännössä. Nämä sopeutusvaatimukset, jotka tulevat nyt tämän mietinnönkin mukaan tulevalle vaalikaudelle olemaan tämän hetken arvion mukaan 9,9 miljardia euroa, tai jos valitsemme seitsemän vuoden sopeutusjakson, 6,4 miljardia euroa, lasketaan aivan eri periaatteella kuin tämä hallitus laskee nyt omia toimiaan. Näillä laskukaavoilla nykyisen hallituksen sopeutustoimet eivät kovin monta miljardia olisi. Tämä tarkoittaa sitä, että meidän haaste julkisen talouden tasapainottamisessa on paljon suurempi kuin mitä tällä hetkellä tämä hallitus on nähnyt omissa toimenpiteissään vaikutuksia.

Otetaan esimerkiksi tämä, että on 10 miljardiin laskettu 2 miljardin työllisyyden parantuminen, 100 000 työpaikkaa. No, jokainen tietää, onko syntynyt 100 000 työpaikkaa. Ei ole syntynyt, vaan on tullut työttömiä, on menty toiseen suuntaan. Tai 2,1 miljardin sopeutukseen laskettava osuus hyvinvointialueille: No, jokainen näkee, että hyvinvointialueet tekivät ensimmäisen kahden vuoden aikana kaksi ja puoli miljardia tappiota, ja sieltä tuli jälkikätestarkistus, joka oli suuruudeltaan tätä luokkaa kahtena ensimmäisenä vuonna, kun ne jälkikätestarkistukset tulevat. Ei niitä oltu arvioitu sillä summalla tietenkään, kun hallitus aloitti, siihen julkisen talouden suunnitelmaan, eli nekään eivät toteudu ja tästä lähtee heti pohja pois.

Ja kun puhutaan sopeutuksesta tämän hallituksen esityksen ja valiokunnan mietinnön mukaan, niin se tarkoittaa tosiasiasa rahoitusaseman parantamista. Onko tämän hallituskauden aikana valtiontalouden tulojen ja menojen tasapaino juurikaan parantunut? Ei ole. On mennyt heikompaan suuntaan, mikä osoittaa sen — en mene niihin syihin, niitähän on monia, eikä tässä ole tarkoitus sinänsä arvostella, mutta totean vain — että jos samaan aikaan tehdään menosopeutusta mutta vedetään löysää veropolitiikkaa, annetaan veronalennuksia sinne sun tänne, sinne sun tänne miljarditolkulla — on arvonlisäveron, ruuan puolen prosentin arvonlisäalennuksia, ollaan tekemässä yhteisöveron parin prosentin kaavamaisia leikkauksia yli 800 miljoonaa — niin nämähän tulevat murentamaan tätä. Olen tästä sen takia surullinen, että kun meillä on yhteinen iso haaste

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

nyt edessä, niin nykyinen hallitus, samalla kun me ollaan ensimmäisiä askeleita tälle polulle ottamassa yhdessä, vaikeuttaa valtavasti tätä työtä tasapainottaa tätä taloutta — vaikeuttaa valtavasti työtä tasapainottaa tätä taloutta murentamalla tätä veropohjaa erilaisilla pienillä veronalennuksilla, jotka yhteensä valtiontalouteen ovat erittäin merkittäviä ja osittain hankalasti palautettavia.

Siitä huolimatta tulevaisuuteen on katsottava valoisasti ja uskottava siihen, että kun teemme kovasti töitä, me saamme pelastettua Suomen talouden ja säilytettyä myös taloudellisen itsenäisyyden, joka kyselytunnilla oli esillä. Siinä ei auta edellisen hallituksen eikä nykyisen hallituksen syytely, varsinkaan tulevan hallituksen, vaan siinä on pakko alkaa yhdessä tekemään vaikeitakin ratkaisuja.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo.

18.15 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Vasemmistoliitto on huolissaan Suomen velkaantumisesta. Me olemme valmiita vahvistamaan julkista taloutta kestäväällä ja oikeudenmukaisella tavalla, mutta kansallisen velkajarrun ongelma ei ole tavoite vaan keinot, jotka ovat sekä taloudellisesti että yhteiskunnallisesti vahingollisia. Me emme voi hyväksyä mallia, joka heikentää talouskasvua, lisää eriarvoisuutta, heikentää demokratiaa ja lukitsee Suomen lähelle pysähtyneisyyttä vuosikymmeniksi.

Vasemmistoliitto haluaa vahvan talouden mutta myös vahvan hyvinvointivaltion. Se syntyy investoinneista, työllisyydestä, koulutuksesta, osaamisesta ja oikeudenmukaisesta verotuksesta, ei automaattisesta leikkauskierteestä.

Arvoisa puhemies! EU:n uudet finanssipoliittiset säännöt ovat jo itsessään erittäin tiukat. Ne velvoittavat kaikki jäsenmaat merkittäviin sopeutuksiin tulevina vuosina, mutta emme tänään keskustele vain EU-sääntöjen toimeenpanosta. Hallitus on päättänyt rakentaa EU-sääntöjen päälle kansallisen lisäsääntelyn, joka tekee talouspolitiikan sääntökokonaisuudesta raskaamman, jäykemmän ja ankaramman kuin mitä EU edes edellyttää.

Hallitus esittää velkasuhteelle 0,75 prosenttiyksikön vuosittaista alentamistavoitetta. Tämä on tiukempi kuin EU:n vaatimus Suomen nykyisellä velkatasolla. Tämä voi tarkoittaa miljardeja, jopa kymmeniä miljardeja, enemmän leikkauksia kuin mitä EU meiltä vaatii.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton arvio on selkeä: tämä esitys ei vahvista velkakestävyyttä, se uhkaa sitä. Myötäsyklinen leikkaaminen taantumassa syventää matalasuhdannetta, heikentää kysyntää, jarruttaa investointeja ja voi johtaa työttömyyden pysyvään nousuun. Tällöin velkasuhde ei laske vaan se nousee. On siis merkittävä riski, että velkajarru kääntyy itseään vastaan ja tulee kasvattamaan Suomen velkasuhdetta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitykseen sisältyy myös vakavia demokratiaongelmia. Parlamentariselle työryhmälle annetaan valtaa, joka kaventaa vaalien kautta muodostetun hallituksen toimivaltuuksia. Tulevien hallitusten kädet sidotaan jo ennen kuin ne ovat aloittaneet työnsä. Lisäksi valtiovarainministeriölle annetaan vahva saneluvalta. Sen makroennusteet ja vaikutusarviot, jotka nekin ovat usein kiistanalaisia, määrittélisivät koko maan finanssipolitiikan liikkumavaran. Se ei ole tervettä demokratian eikä hyvän talouspolitiikan kannalta.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliitto esittää vastalauseessaan rakentavan vaihtoehdon. Me tunnistamme, että EU:n edellyttämä sääntely on vietävä kansalliseen lainsäädäntöön,

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

mutta hylkäämme kansallisen lisäkiristyksen, joka ei perustu tutkimukseen, taloudelliseen realismiin eikä Suomen yhteiskunnallisiin tarpeisiin. Me ehdotamme, että Suomen talouden ohjausjärjestelmä pidetään johdonmukaisena, selkeänä ja kriiseihin reagoimiskykyisenä. Esitämme myös, että julkisen talouden suunnitelma kohtelee tuloja ja menoja symmetrisesti, kuten EU:n nettomenotarkastelu edellyttää. Näin poistetaan kannustin kiertää kehyksiä veronalennuksilla, ja tuodaan talouspolitiikkaan uusiin olosuhteisiin sopivaa joustavuutta.

Haluan nostaa esiin myös sen, mitä tämä esitys tarkoittaa käytännössä suomalaisille. Mitä tapahtuu, jos hallituksen jo käynnistämä ankara leikkauslinja yhdistetään tähän esitettyyn velkajarruun, joka sitoisi tulevienkin hallitusten kädet. Todellisuudessa kyse on päätöksestä, joka määrittää Suomen mahdollisuuksia rakentaa hyvinvointia vielä vuosikymmenten päästä.

Ensinnäkin, koulutus: Suomi ei nouse ilman osaamista. Osaamiseen sijoitettu euro on paras mahdollinen kasvupanostus, mutta jos velkajarru tekee talouskurista pysyvän olotilan, se merkitsee toisen asteen opetuksen supistuksia, korkeakoulujen rahoituksen heikkenemistä ja tutkimuspanostusten kutistumista. Miten tällainen maa ajattelisi säilyttävän kilpailukykynsä?

Arvoisa puhemies! Leikkauskierteessä koulutus on aina ensimmäisiä kärsijöitä, vaikka juuri sen varaan talouskasvu ja hyvinvointi rakentuvat.

Toiseksi, sosiaali- ja terveyspalvelut: Jo nyt hyvinvointialueet kamppailevat kroonisen alirahoituksen kanssa. Hoitojonot kasvavat, henkilöstö väsyä, ja palveluiden saatavuus heikkenee. Jos velkajarru pakottaa entistä suurempiin sopeutuksiin taantumankin aikana, se tarkoittaa aitoja, suoria leikkauksia peruspalveluihin lapsilta, vanhuksilta, mielenterveyspalveluista, perusterveydenhuollosta. Kysyn arvoisilta edustajilta: kuinka paljon enemmän näitä palveluja voidaan enää leikata ilman, että koko järjestelmä alkaa pettää?

Kolmanneksi, ilmasto- ja luontotoimet: Me emme elä taloudessa, jossa ilmastotoimista voisi leikata sitten joskus, kun on paremmat ajat. Me elämme taloudessa, jossa jokainen viivästys maksaa enemmän ja jossa kustannukset kasvavat, mitä kauemmin odotamme. Ilmastotoimet ja luontokadon torjunta eivät ole kulueriä. Ne ovat riskienhallintaa, turvallisuuspolitiikkaa ja tulevien kustannusten minimoimista. Velkajarru, joka pakottaa leikkaamaan vaalikaudesta toiseen, tekee pitkäjänteisestä ilmasto- ja ympäristöpolitiikasta käytännössä mahdotonta. Ei ole olemassa tilannetta, jossa ilmastokriisi pysähtyisi odottamaan parempia budjettivuosia.

Arvoisa puhemies! Tällainen politiikka ei kerta kaikkiaan taita velkaa. Se sementoi pysähtyneisyyden, ja lopulta kyse ei ole vain numeroista vaan suunnasta, jonka tämä maa valitsee. Velkajarru tarkoittaa sitä, että valinta suunnasta ei ole enää meidän. Leikkaukset jatkuvat automaattisesti, palvelut heikkenevät automaattisesti, investoinnit supistuvat automaattisesti, ja Suomi ajautuu syvemmälle pysähtyneisyyteen ja velkakuoppaan juuri siksi, ettei päätöksiä saa enää tehdä demokraattisesti, harkiten ja olosuhteita arvioiden.

Arvoisa puhemies! Tämä ei ole vastuullista taloudenpitoa. Tämä on automaattinen leikkauskoneisto, joka ei tunnista ihmistä, ei tiedosta ilmastokriisiä, ei ymmärrä suhdanteita eikä rakenna tulevaisuutta.

Lopuksi kannatan edustaja Koskelan tekemää käsittelyn pohjaa koskevaa ehdotusta.

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Vastauspuheenvuoro, edustaja Lohi. Sen jälkeen Räsänen, Joona.

18.22 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan tuohon edelliseen puheenvuoroon todeta, että olen hirveän tyytyväinen siitä, että kuitenkin yli 90 prosenttia puolueista näillä eduskuntapaikoilla mitattuna oli tämän yhteisen linjan takana. Jotenkin, kun kuulosti tuolta, kuinka huono sopimus me ollaan parlamentaarisesti tehty, tulee mieleen, että olisikohan se kuitenkin näin, että kaikki ekonomistit, joita valtiovarainvaliokunta tai tuo parlamentaarista sopimusta valmisteleva työryhmä kuuli, ja kaikki muut, yli 90 prosenttia, olisivat jotenkin väärässä ja vasemmistoliitto oikeassa. Eihän sitä koskaan tiedä, vaikka näin olisi, mutta jotenkin luotan siihen, että kun maan parhaat talouden asiantuntijat kannustivat tämmöiseen parlamentaariseen sopimukseen ja näkivät tällä suuren arvon, niin heidän lausunnoillaan on arvo. Olen itse kyllä tyytyväinen, että me kykenemme sen tekemään. Käytännössä tietenkin näkee, miten tämä toimii, mutta eihän se voi olla niin, että jatketaan niin kuin entiseen malliin vaan ja sanotaan, että velkaantuminen taittuu, kun se ei taitu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Honkasalo, vastauspuheenvuoro.

18.24 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittääkseni olisi todella tervetullutta, että myös talouspolitiikasta voitaisiin käydä kriittistä ja moninaista keskustelua. Meillä on Suomessa myös taloustieteilijöitä, jotka ovat suhtautuneet tähän velkajarruun erittäin kriittisesti. Ongelmahan tässä on juuri se, että se sementoi tämän talouskuripolitiikan. Me nähdään jo tällä Orpon hallituskaudella, että talouskuripolitiikka ei kerta kaikkiaan toimi. Se on syventänyt Suomen pysähtyneisyyttä, kasvattanut työttömyyttä, lisännyt eriarvoisuutta, ja velkajarrussa ongelma on nimenomaan se, niin kuin äsken totesin, että se lyö vielä kovemman talouskuripolitiikan tuleviksi vuosikymmeniksi eteenpäin. Sen sijaan meidän pitäisi uskaltaa rohkeasti investoida, sen sijaan meillä on valtava ilmastokriisi päällä koko ajan, mikä edellyttää meiltä sitä, että me tekisimme myös rohkeita ilmastotoimia. Eli tässä kontekstissa tämä velkajarru ei vain kerta kaikkiaan sovi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten mennään puhujalistalle. — Edustaja Räsänen, Joona.

18.25 **Joona Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Ehkä on pakko aloittaa siitä, että korjataan näitä edustaja Koskelan ja edustaja Honkasalon väriä väitteitä.

Ihan ensinnäkin tämä argumentti tästä talouskuripolitiikan jatkamisesta. Edustaja Koskelan ja edustaja Honkasalon argumenttihan oli se, että nyt mietinnön mukaan jatkuu talouskuripolitiikka ja se olisi jotenkin erilaista sitten heidän vastalauseensa mukaan. Mutta heidän vastalauseensahan lähtee siitä, että hekin sellaisenaan hyväksyvät kansalliseen lainsäädäntöön tuotavaksi nämä Euroopan unionin uudet finanssipoliittiset säännöt. Kun me katsomme nyt ensi vaalikautta ja vielä sitä seuraavaakin vaalikautta, niin sehän tarkoittaa täysin sitä samaa asiaa, mitä tässä mietinnössäkin esitetään. Eli onko siis niin, että heidän mielestään tätä talouskuripolitiikkaa, jos siis tämä siihen todella johtaa, on

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

syytä jatkaa kyllä vielä kaksi vaalikautta, mutta sitten vuodesta 35 eteenpäin tämä jotenkin muuttuisi?

Arvoisa puhemies! Tiedän, että tämä on monimutkaista keskustelua, mutta kun todella sen vastalauseen lukee, niin siinähan tosiasiallisesti esitetään, että mennään vuoteen 35 ihan samalla tavalla kuin tämä mietintökin toteaa. Mikään ei siis erota tätä mietintöä ja vastalauseetta, kun puhutaan kahdesta seuraavasta vaalikaudesta. Se on ehkä syytä kansallekin ja äänestäjille ja mahdollisille politiikan kommentaattoreillekin korostaa, että todella tämä edustajien Koskela ja Honkasalo esittämä vastalause toteaa, että seuraavat kaksi vaalikautta noudatetaan prikulleen sitä samaa linjaa, mitä edustaja Lohen esittelemässä mietinnössäkin todetaan.

Arvoisa puhemies! Ehkä on syytä todeta juuri se, mistä tässä keskustellaan, kun keskustellaan näistä kansallisista säännöistä ja siitä, miten ne tulevat voimaan. Tosiasia todella on se, että kaksi seuraavaa vaalikautta meitä tulee kaikkien ennustettavissa olevien toimintaympäristön muutosten ja muidenkin tekijöiden johdosta tosiasiasa sitomaan enemmän nämä Euroopan unionin uudet finanssipoliittiset säännöt, ja sitten vuodesta 35 eteenpäin — riippuen, miten nämä kaksi seuraavaa vaalikautta menevät — luultavasti myös tämä kansallinen sääntely alkaa vaikuttaa ja toivon mukaan silloin varmistaa sen, että jatkamme sillä tiellä, jolla toivottavasti olemme jo kaksi seuraavaa vaalikautta edenneet.

Sitten, arvoisa puhemies, väite siitä, että tällä parlamentaaraisella sovulla tämän finanssipolitiikan ohjauskehyksen osalta jotenkin estettäisiin tarpeelliset panostukset esimerkiksi julkisiin palveluihin, olivat ne sitten sosiaali- ja terveyspalveluihin tai koulutukseen tai muihin tarpeellisiksi katsottaviin asioihin, ei sekään pidä paikkaansa. Eihän tämä milteään osin tule rajaamaan sitä keinovalikoimaa, mitä kulloinenkin vallassa oleva hallitus, jos nauttii eduskunnan enemmistön luottamusta, haluaa tehdä, mutta se tulee toivon mukaan rajoittamaan sitä, että ihan pelkästään vain kauttaaltaan menoja kasvattamalla tai veroja keventämällä politiikkaa ei voida tehdä. Tämä on tärkeä muistaa: tällä sovullahan pyritään nimenomaisesti siihen, että talouttakin hoidetaan vastuullisesti siten, että tämä hyvinvointiyhteiskunta voidaan turvata myös tuleville polville. Sehän on tämän koko esityksen ydin niin näissä Euroopan unioninkin finanssipoliittisissa säännöissä kuin sitten tässä kansallisessa lisässä, elikkä turvataan hyvinvointiyhteiskunnan taloudellinenkin kestävyys ja sitä kautta ylipäättänsä yhteiskunnan säilyminen myös tuleville polville.

Kyllähän ilman mitään sääntöjäkään EU:sta tai kansallisesti tämä Suomen suunta on vaan välttämätöntä muuttaa. Tällä hetkellä meidän velkaantumiskehitys on todella Euroopan nopeinta. Se alkaa jo rasittaa ylipäättänsä meidän yhteiskunnan kantokykyä ja varsinkin kriisinkestävyyskykyä. Tuossakin keltaisessa kirjassa, joka tänne on jokaisen eteen tuotu, todetaan se karu tosiasia, että tämänkin vuoden osalta pelkästään velanhoidon kustannukset ovat siellä kolmen miljardin tietämillä. Seuraavan neljän vuoden aikana ne nousevat jo viiteen miljardiin euroon. Voisin kuvitella, että nämä kasvaneet korkomenot moni meistä haluaisi käyttää mieluummin joihinkin muihin asioihin.

Sitten kun tiedetään, että jokaisessa kriisissä keskimäärin aina kymmenellä prosenttiyksiköllä on velkasuhde tullut ylöspäin, niin tämä tasohan, kun me olemme jo kohta siellä 90:ssä, estää myös yhteiskuntaa reagoimasta tuleviin kriiseihin. Niin koronakriisin kuin myös Venäjän aloittaman hyökkäyssodan johdosta aiheutuvan kriisin keskeinen vastaushan oli se, että yhteiskunta vastasi. Yhteiskunta otti iskun vastaan kotitalouksien ja yritysten puolesta, ja aivan oikein. Mikäli me emme tätä

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

velkaantumiskehitystä saa käännettyä, niin tämä kriisinkestävyyskyky meiltä heikkenee, ja sitten tulee olemaan kyllä todella kovat ajat tilanteessa, missä kohtaamme jälleen vastaavan kriisin.

Arvoisa puhemies! Ehkä sekin on syytä tuoda tässä esille, että on kuulunut myös niitä argumentteja, että tämä nyt kaventaa demokratiaa, että se, että yhdessä kykenisimme sopimaan tavoitteista tuleville vuosille, kaventaa demokratiaa. Yleensä tämän kommentin vielä käyttävät he, jotka ovat toisaalta ensimmäisenä yleensä vaatimassa, että meidän pitäisi asettaa yhteisiä tavoitteita tuleville vuosille. Mutta ei kai se niin voi olla, että yhteisiä tavoitteita voidaan asettaa ainoastaan silloin, kun kysymys on menojen kasvattamisesta, vaan kai me nyt pystymme asettamaan yhteisiä tavoitteita myös silloin, kun kysymys on siitä, että turvaamme julkisen talouden kestävyys. Ja kun olen ymmärtänyt, että ylipäättänsä täällä on halua laajaan parlamentaariseen yhteistyöhön, niin tältä osin kyllä ihmettelen näitä edustajien Honkasalo ja Koskela käyttämiä puheenvuoroja, mutta heillä on tietenkin kaikki oikeus niihin. Kuitenkin on hienoa, että he ovat tässä parlamentaarisessa työryhmässä mukana, ja kun hekin tässä vastalauseessaan toteavat, että he ovat valmiita toimimaan näiden EU:n uusien finanssipoliittisten sääntöjen mukaisesti, niin tästä voi kyllä vetää sen johtopäätöksen, että itse asiassa siitä ensi kauden ja sitä seuraavankin kauden rahoitusasemataavoitteesta ei luulisi olevan hirveätä epäselvyyttä, koska se määräytyy nimenomaan näiden EU-sääntöjen puitteissa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

18.32 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvä huomautus teiltä tuossa äsken aikarajasta. Olen niin tottunut noihin viiden minuutin puheenvuoroihin, että sitä noudatin siinä sitten ja en muistanut tätä seitsemää minuuttia. Kiitos siitä huomautuksesta.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä edustaja Räsänen totesi myös saman, minkä aioin tässä alussa sanoa, että vasemmistoliitto ilmoitti, että nämä EU:n säännökset käyvät heille, ja nyt nämä lähivuodet ovat näitä EU-säännöksiä: 6,4 miljardia ja seuraavalle kaudelle 4,8 miljardia, jos seitsemän vuoden sopeutuksella mennään, tämänhetkisen arvion mukaan. Siinä mielessä on hyvä, että poliittisesti tämä sopeutustaso on aika lailla kahdelle kaudelle selvä ja varmasti myös vähän pitemmälle kaudelle, koska itse uskon, että velka on niin korkealla tasolla vielä sitten kahden vaalikaudenkin jälkeen, että nämä EU-säännökset ohjaavat meitä vielä ja sieltä tulevat ne isommat rajat kuin nämä meidän omat rajat.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä on kuitenkin sitten se kokonaisuus, että kun tässä on tämä julkinen velka, niin siinä puhutaan silloin valtionvelasta, joka on yli 185 miljardia tällä hetkellä, ja kuntien ja hyvinvointialueitten velasta. Tämä koko julkinen sektori on tässä nyt tarkastelussa, ja siinä mielessä on erittäin tärkeää, että tässä on laaja poliittinen sitoutuminen yli hallitus—oppositio-rajojen, koska näitä ratkaisuja tehdään myöskin siellä kunnissa ja hyvinvointialueilla ja kun tämä raamitus on siinä mukana, niin se vaikuttaa myös siellä tehtäviin päätöksiin. Kun kunnissakin on tällä hetkellä taloudellisia haasteita ja velkaantumista ja investointitarpeita, myöskin tämä tulee varmasti olemaan siellä keskustelussa mukana. Onkin semmoinen kysymys, miten tätä ohjausvaikutusta siellä sitten alueellisella tasolla pystytään huomioimaan hyvin.

Arvoisa rouva puhemies! Vielä semmoinen tärkeä asia, joka liittyy akateemiseen tutkimukseen, mitä tämän ympärillä on: Toivoisin, että se akateeminen tutkimus lisääntyisi sillä tavalla, että niitä toimenpiteitä, mitä tässä tehdään, minkälaisia vaikutuksia niillä on

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

kasvuun ja minkälaisia vaikutuksia on pitkässä juoksussa, tutkittaisiin tosi paljon tämän ympärillä ja tehtäisiin vähän uusia arviointeja, koska nykyiset vaikutukset... Esimerkiksi tämä SISU-malli on meillä ollut täällä salissa monta kertaa keskustelussa, ja tuntuu, että se ei oikein huomioi tätä kokonaisuutta. Se on hyvin kaavamainen ja näin poispäin, ja meidän pitäisi sillekin alueelle löytää vähän uusia mittareita. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

18.35 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Päätin vielä osallistua tähän keskusteluun sen vuoksi, että jäsennä itse monia asioita numeroiden ja matematiikan kautta, ja tämä tietenkin pätee erityisesti talousasioihin.

Meidän bruttokansantuotteemme on tällä hetkellä arvoltaan 280 miljardia euroa. Nyt teen tällaisen olettan, että jos se kasvaa tästä eteenpäin yhden prosentin vuodessa vuoteen 2035 saakka, niin silloin se on 309 miljardia euroa. Sitten teen toisen olettan: jos meidän julkisen talouden velka silloin vuonna 2035 — jolloin, kuten äsken totesin, tämä bkt on 309 miljardia euroa — on 90 prosenttia tästä, niin se on itse asiassa silloin 278 miljardia euroa. Tiedän, että numeroita on vaikea seurata näin suullisessa keskustelussa ilman mitään tauluja, joissa niitä esittäisi. Mutta jos nyt tästä eteenpäin sitten viisi vuotta, vuodesta 2035 vuoteen 2040, talouden kasvu jatkuu yhdellä prosentilla vuodessa ja silloin saman viiden vuoden aikana meidän pitää tämä 90 prosentin velkasuhde saada pudotettua 0,75 prosentilla joka vuosi, niin meillä saa — käytän tämmöistä sanaa — olla vuonna 2040 velkaa 86,25 prosenttia. Ja kun katson, mitä se 86,25 prosenttia tekee silloisesta bkt:stä, niin se on itse asiassa 280 miljoonaa euroa eli kaksi miljoonaa enemmän kuin lähtövuonna oli velkaa. Eli meillä valtionvelka voisi siis kasvaa kahdella miljoonalla, mikä on tietysti tavattoman vähän, ja silti meillä velkasuhde pienenesi. Jos teen tästä sitten toisen kalkyylin, jossa käytän 1,5 prosentin vuotuista kasvua — itse asiassa en toista niitä numeroita, mutta ne ovat tietenkin vähän suuremmat kuin äsken käytetyt — niin silloin ollaan tilanteessa, jossa valtionvelka voisi vuodesta 2035 vuoteen 2040 kasvaa yhdeksällä miljoonalla eurolla [Lauri Lyly: Miljardilla!] — miljardeilla euroilla tietenkin, koko ajan — niin sitten tapahtuisi niin, että tämä velkasuhde alenisi vastaavasti 0,75 prosenttiyksikköä jokaisena vuonna.

Eli tällä laskelmalla, joka on aika lailla yksinkertaistettu, en ole itse asiassa ollenkaan sitä mieltä, että tämä on jotain talouskuripolitiikkaa tai tämä on jotain hirveän vaikeaa tai haastavaa, vaan tavallaan tämä osoittaa sen, että tämä yhtälö toteutuu aina sitä paremmin, mitä voimakkaampaa meidän talouskasvu on. Tämä prosenttilasku on kuitenkin jakolaskua. Kysymys on siitä, että kun siinä on se velan määrä ja se bkt:n määrä, niin mitä paremman talouskasvun me saamme aikaiseksi, sitä varmemmin meidän velkasuhteemme pienenee, vaikka itse asiassa velka voi samana aikana jonkun verran kasvaa.

Tämän halusin tässä todeta. — Pyydän anteeksi nyt sitten. Eivät ne miljardit ja miljoonat minulla sekaisin mene, mutta kuitenkin puhuessani tässä vapaasti käytin väärää suuretta näiltä osin. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona.

18.39 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Sen verran vielä jatkan tätä keskustelua, että niin kuin tuossa mietinnössäkin todetaan, tähän on ensimmäinen ja totta kai erittäin

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

tärkeä askel sillä yhteisellä matkalla, että saamme tämän julkisen talouden tilanteen Suomessa kääntymään. Tämän osaltahan keskiöön muodostuvat seuraavat kaksi vaalikautta, jotka tulevat tämän osalta olemaan kaikista vaikeimmat johtuen siitä, että meillä valitettavasti tällä hetkellä velkasuhde on noussut erityisen nopeasti. Ensisijaisesti se nousu on ensin saatava tasaantumaan, jotta velkasuhde ei siis enää nousisi, ja sen jälkeen painettua laskuun. Ja kun näitä erilaisia ennusteita katsoo, mitä tuotetaan niin kotimaassa kuin ulkomaillakin, niin tämä on se seuraavan kahden vaalikauden keskeisin työn sarka. Sen osalta on hienoa, että olemme nyt yhdessä ottaneet ne ensimmäiset askeleet sen suhteen, että tämä työ tullaan hoitamaan, ja seuraava askel on sitten se, että pystymme yhdessä myös asettamaan ne konkreettiset tavoitteet sille rahoitusasemalle niin pidemmälle aikavälille kuin myös koskemaan sitä tulevaa vaalikautta.

Arvoisa puhemies! Tässä myös moni on viitannut siihen, mikä on itse asiassa tämän taloudellisen kestävyyskannalta kaikista tärkein asia, ja kyllähän se tulee tähän talouskasvun ja työllisyyden vahvistumiseen. Tästä on hyvä ottaa se esimerkki, kun tämä on Suomessa kyetty tekemään. Vuonna 95 Suomen julkinen alijäämä oli kaikista EU-maista siellä suurimpien joukossa. Olimme siis pahnanpohjimmaisista 90-luvun puolivälissä. Siitä kun katsomme 12 vuotta eteenpäin, vuoteen 2007, niin sinä aikana, siis 12 vuodessa, kävi niin, että vuonna 2007 Suomen julkisen talouden ylijäämä oli puolestaan kaikista suurin kaikista EU-maista. Tämä kertoo sen, että tämä käänne on mahdollinen. Ja mitä se vaatii ennen kaikkea? Totta kai se vaatii myös tiukkaa finanssipolitiikkaa, vaatii päätöksentekijöiltä paljon, mutta ennen kaikkea se vaatii, että talous saadaan kasvuun, koska se 90-luvunkin jälkipuoliskolla ja 2000-luvun alussa tapahtunut käänne siinä meidän velkasuhteessa lähti juuri siitä, että meillä noina vuosina myös talous kasvoi kaikista eniten — ja moni täällä salissa tietää, mitkä tekijät siellä ovat tietenkin olleet taustalla. Tästä me tulemme siihen, mitä meidän pitäisi myös yhdessä entistä enemmän pohtia: millä toimenpiteillä me pitkällä aikavälillä kaikista parhaiten vahvistamme Suomessa talouskasvun ja työllisyyden kasvun edellytyksiä. Niiden myötä myös tämä julkisen talouden kestävyys tullaan turvaamaan pidemmällä aikavälillä ja velkasuhde saadaan tosiasiallisesti laskuun.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lohi.

18.42 **Markus Lohi kesk:** Arvoisa puhemies! Tuo edustaja Lindénin edellä kuvaama malli, jossa käytettiin lukujakin ja kerrottiin siitä, että jos meille syntyy kohtuullista talouskasvua, niin me kyllä pystymme sitten tästä urakasta selviämään, pitää täysin paikkansa, mutta sillä ehdolla, että meidän pitää ensinnä saavuttaa tässä parissa vaalikaudessa se tilanne, että me lopetamme tämän velkaantumisen noin kohtuullisesti. Ja jos me sen jälkeen saamme vaikka puolentoista prosentin talouskasvun, niin sittenhän meillä ei tarvitse sen alijäämän olla välttämättä nolla, puhumattakaan ylijäämästä. Se kärsii olla puoli prosenttiyksikköä ihan hyvin, ja se velka alkaa taittumaan tämän tavoitteen mukaisesti. Mutta tämä kaikista haastavin matka on nyt se pari vaalikautta saada tämä rahoitusasema parannettua siihen tilanteeseen, että se on lähellä nollaa. Sitten me kyllä onnistumme siinä. Siis edessä oleva urakka on kova mutta ei mahdoton sen jälkeen, kun tämä taitoskohta on saatu tehtyä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

18.43 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Helppoa ei tule olemaan millään hallituksella kahden kolmen vaalikauden aikana, se on selvä asia, kun julkiseen talouteen kohdistuu todella kovia paineita muun muassa kasvavien sotemenojen, ikärakenteemme, koulutustarpeiden, kasvavien korkomenojen ja puolustusmenojen osalta — tässä vain muutamia mainitakseni. Aika varmaa on, että seuraavia vaaleja käydään edellä kuvatuista asioista eli siitä, miten näihin sopeutustavoitteisiin päästään, mitä keinoja siinä käytetään ja miten puolueet niihin vastaavat. Se on hyvä, koska silloin se pelkistää sen myöskin sen vaaliasetelman hyvin voimallisesti, kun ollaan raamitettu yhdessä ja kun täällä nyt on tullut esiin se, että me kaikki puolueet tässä salissa olemme sitoutuneet näihin EU:n fiposäännöistä tuleviin lukuihin, ollaan tässä sopimuksessa sitten mukana tai ei. Tämä on se kokonaisuus, joka tekee tästä tosi mielenkiintoisen, ja varmasti se, että kaikki ovat huolissaan tästä julkisesta velasta, on hyvä asia. Nyt keskustelu siirtyy sisältöihin, ja sillä tavalla ollaan politiikan ytimessä.

No, hyvää tässä on — tässä keskustelussa ei ole tullut se esiin — että kyllähän näihin ulkopuolisiin, ei omissa käsissä oleviin poikkeusjuttuihin tässäkin voidaan hakea joustoja. Siinä on koronan tapaisia juttuja, selkkauksia ja muita, niin että tämä ei ole niin naulittu kuin täällä on ehkä annettu ymmärtää, ja siinä mielessä tämä joustomekanismikin täällä on. Aika näyttää, miten tässä onnistutaan.

Joka tapauksessa voi sanoa, että megaluokan juttu on, että yli hallitus—oppositio-rajojen määritellään parlamentaarisesti ennakolta vaalikausien liikkumatila ja velan hoitaminen. Se on iso asia. Ainakin Ruotsi on näissä onnistunut, kun tätä on tehty vähän pitemmän aikaa. Sielläkään kaikki puolueet eivät ole siinä mukana, mutta pääpuolueet siellä ovat kaikki mukana, ja näin Ruotsi on pystynyt yhteistyöllä rakentamaan tämän tilanteen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen.

18.46 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Lopuksi tämän asian kohdalta vielä lyhyesti:

On aivan selvää, että meidän julkisen talouden kunto pitää saada ihan eri tasolle kuin millä se nyt on. Olemme aivan mutasarjaa Euroopan mittapuussa ja Suomen historian ehkä vaikeimmassa taloustilanteessa, pois lukien sotavuodet tietenkin ja sotien jälkeinen tilanne. Tällaisen rauhallisemman talousajan aikana olemme pahimmassa mahdollisessa paikassa. Mutta se ei parane sillä, että me hallintoa muka täällä viilaamme ja laitamme sitä kuntoon. Ainoa ongelma meillä on, että meillä ei tuotantotalous pelaa. Me olemme rakentaneet omilla byrokratioilla ja omilla älyttömillä päätöksillä semmoisen tilanteen, jossa metsäteollisuutta ajetaan alas ja energian hinta on hyppytetty valtavan ylös. Kotimaisen turpeen hukkaamalla olemme menettäneet sen halvan energian, jonka varassa Suomen kaikki teollisuus on.

Suomi tuottaa maailmanmarkkinoille tuotteita, jotka vaativat paljon massaa ja paljon energiaa: metalliteollisuutta, kemianteollisuutta, puuta ja konerakentamista ja kaikkea tällaista. Ajatelkaa jotain isoa laivatelakkaa, miten valtavan paljon se energiaa vaatii, jotta se toimisi. Sama koskee metsäteollisuutta ja vaikka mitä tahansa suomalaista teollisuutta, millä me vientitulomme ansaitsemme. Jos tätä emme laita kuntoon, niin nämä velkajarrut ja monet muut hallinnolliset päätökset kaikuvat tyhjiille seinille. Niillä ei ole mitään väliä, koska tulopuolta pitää kasvattaa ja menopuolta pienentää. Menopuolen pienentäminen

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

tapahtuu byrokratiaa purkamalla, esimerkiksi luvitukset kuntoon, niin että ne tulevat nopeasti. Ei voi olla niin, että vuosisotalla luvat seisovat tuolla virastoissa ja yrittäjät lähtevät tästä maasta pois. Pahimmillaan myyvät yrityksensä pois ja itse lähtevät ulkomaille auringonottoon, ja ulkomaiset firmat korjaavat sen hyödyn, mitä yritys on Suomessa omana toiminta-aikanaan tehnyt.

Katsokaapa nyt vaikka esimerkiksi, mitä pahimmillaan tapahtui Suomessa, kun näitä energiapäätöksiä tehtiin. Kun oli Fortumin homma — täällä ei tarvinne kurssia pitää teille helsinkiläisille, ketkä tässä kaupungissa asuvat, niin kuin allekirjoittanut tällä hetkellä — eli kun myytiin sähköverkot Carunalle, miten kävi? Hinnat nousivat älyttömästi. Kun Vapo piti ajaa alas, niin miten kävi, kun myytiin Nevel ranskalaiselle pääomasijoitusyhtiölle? Niillä paikkakunnilla, missä Nevelillä on voimalaitoksia, hinnat nousivat pilviin hyvin äkkiä. Tällä keinoin kun toimimme, niin menetämme kaiken. Ihan turha kuvitella, että ulkomaiset pääomasijoittajat tuntevat suomalaisia veronmaksajia kohtaan sääliä, kun he laskujaan lähettävät. Ei tarvinne Carunan hallitsemassa kaupungissa juurikaan mitään muuta puhua. Katsokaa vaikka viimeisten vuosien sähkölaskuja, niin tiedätte, mitä se on.

Elikkä meidän pitää saada tämä suomalainen tuotantotalous pyörimään ja yritykset voimaan hyvin. Vain voittoa tuottavat yritykset maksavat kunnolla veroja, investoivat ja palkkaavat uutta työvoimaa. Euroopan unioni tähtää valtavaan byrokratian kasvattamiseen, joka tuo tälle mantereelle vain pahaa oloa ja yhä kauheampaa taloustilannetta, joka johtuu toki Ukrainan sodasta, mutta on tässä itse tuotettua virhettäkin hyvin paljon.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaivosmineraaliverolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 127/2025 vp

Toimenpidealoite TPA 32/2023 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 27/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 27/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Meille mietinnön esittelee valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Lohi. Olkaa hyvä.

Keskustelu

18.50 **Markus Lohi kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen nyt valtiovarainvaliokunnan mietinnön, joka koskee hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi kaivosmineraaliverolain muuttamisesta.

Esityksen tavoitteena on toteuttaa pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmassaan sekä vuosien 2025—2028 ja 2026—2029 julkisen talouden suunnitelmista käymissään neuvotteluissa sopimat yhteensä 70 miljoonan euron korotukset kaivosmineraaliveroon julkisen talouden vahvistamiseksi. Lisäksi tavoitteena

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

on kaivosmineraaliveron veroperusteita tarkentamalla vähentää kaivosmineraaliverosta aiheutuvaa hallinnollista taakkaa ja kustannuksia.

Metallimalmien arvorajaltia ehdotetaan korotettavaksi nykyisestä 0,6 prosentista 2,5 prosenttiin malmin sisältämän metallin verotusarvosta. Teollisuusmineraalien määrärajoja ehdotetaan korotettavaksi 0,20 eurosta 0,60 euroon tonnilta malmia tai hyötykiveä. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että kaivosten niin sanotuista sivuvirroista eli sellaisista louhitun malmin sisältämisestä kaivosmineraaleista, joita ei oteta talteen tai tuoteta kaivoksesta lainkaan, ei jatkossa pääsääntöisesti tarvitsisi suorittaa veroa. Veron suorittamisvelvollisuus tällaisista kaivosmineraaleista syntyisi jatkossa ainoastaan siinä tapauksessa, että niitä ryhdyttäisiin myöhemmin ottamaan talteen tai tuottamaan rikastushiekasta.

Koska sivuvirtojen veron ulkopuolelle rajaaminen hyödyttää metallikaivoksia, siitä aiheutuva verotuottomenetyk on otettu huomioon metallimalmien arvorajaltin verotustason korotuksessa 0,8 prosenttiyksikön suuruisella korotuksella. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että veron suorittamisvelvollisuus teollisuusmineraaleista syntyisi jatkossa malmin tai hyötykiven nostojen ajankohdaksi nykyisen louhinnan ajankohdan sijaan.

Kaivosyhtiöt ovat maksaneet kaivosmineraaliveroa ensimmäisen kerran maaliskuussa 2025. Kaivosmineraaliveron tuotto verokaudelta 24 on ollut yhteensä noin 31 miljoonaa euroa. Esitettyjen veronkorotusten myötä kaivosmineraaliveron taso suurin piirtein kolminkertaistui nykyisestä. Esityksessä on arvioitu, että kaivosyritysten mahdollisuudet siirtää vero kaivostuotteiden hintoihin riippuu siitä, kuinka altista tuotanto on kansainväliselle kilpailulle, ja että valtaosa kaivosmineraaliverorasituksesta jäisi kaivostoimialan maksettavaksi.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa useat tahot ovat suhtautuneet ehdotettuun veronkorotukseen kriittisesti. Korotuksen on nähty muun muassa lyhentävän kaivosten elinkaarta, heikentävän kaivosteollisuuden kilpailukykyä ja vaarantavan investointeja. Kuulemisissa on kritisoitu myös kaivosmineraaliveron nykyistä rojalitiperusteista mallia ja esitetty tilalle niin sanottua hybridimallia, jossa vero muodostuisi osaksi rojalitiperusteisesti ja osaksi voittoverona. Hybridimallin etuna on pidetty muun muassa sitä, että voittovero-osuus huomioisi myös toiminnan kannattavuuden. Eräät kuultavista ovat pitäneet esityksessä ehdotettua veronkorotusta perusteltuna. Asiantuntijakuulemisissa on kritisoitu myös sääntelyn ennakoimattomuutta ja tuotu esille myös samaan aikaan vireillä olevan kaivosten sähköveron korotuksen yhteisvaikutus kaivostoimialalle. Valiokunta korostaakin verotuksen ennakoitavuuden merkitystä ja sitä, että useiden samaan toimialaan kohdistuvien veromuutosten yhteisvaikutus tulisi ottaa huomioon muutoksia harkittaessa.

Valtion vuoden 2026 talousarviota koskevaan budjettiriihen pöytäkirjamerkintöihin sisältyy merkintä kaivosmineraaliveron jatkovalmistelusta, jossa todetaan muun muassa, että osana selvitystä hallitus selvittää toteutusmallin kaivosmineraaliveron rakenteellisesta kehittämisestä hybridimalliksi, jossa vero koostuisi arvorajaltista ja nettotuoton verosta. Valiokunta pitää tärkeänä, että valtiovarainministeriö valmistelee hallituksen arvioitavaksi mallin kaivosmineraaliveron rakenteellisesta kehittämisestä hybridimalliksi, jossa vero koostuisi arvorajaltista ja nettotuoton verosta siten, että malli olisi mahdollista saattaa voimaan jo vuoden 2027 alusta. Valiokunta ehdottaa tätä koskevaa lausumaa, johon palaan hieman myöhemmin.

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunnan esittämän valtiosääntöoikeudellisen huomautuksen johdosta valiokunta ehdottaa arvon perusteella verotettavien kaivosmineraalien eli metallimalmien verotusarvojen perusteena sovellettavia hintatietoja koskevan sääntelyn lisättäväksi lain liitteeseen. Lisäksi valiokunta ehdottaa lain 4 §:n 2 momenttia muutettavaksi siten, että siinä viitataan asetuksenantovaltuuden sijasta lain liitteeseen.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa kaivoskunnat ja muut alueelliset toimijat ovat vastustaneet esityksessä ehdotettua jakosuhteen muutosta. Verotuoton ohjaamista kaivoskunnille on pidetty tärkeänä kaivosten sosiaalisen hyväksyttävyyden vuoksi ja tuotu esille myös se, että kaivoskuntien vastuu ympäristöstä ja infrastruktuurista tulee ottaa kokonaisuudessa huomioon. Valiokunta korostaa ehdotetun kaivosmineraaliveron korotuksen julkista taloutta vahvistavaa tavoitetta ja pitää sinällään perusteltuna sitä, että voimassa olevassa laissa määriteltyä jakosuhdetta muutetaan. Valiokunta katsoo kuitenkin, että paikallisen hyväksyttävyyden varmistamiseksi korotuksen jälkeisestä kaivosmineraaliveron tuotosta 30 prosenttia on perusteltua ohjata kaivosten sijaintikunnille ja 70 prosenttia valtiolle, ja ehdottaa tätä koskevaa muutosta hallituksen esityksen mukaiseen ehdotukseen.

Saadun selvityksen mukaan valiokunnan ehdottama muutos lisäisi kaivoskunnille ohjautuvia kaivosmineraaliverotuottoja yhteensä noin 10 miljoonalla eurolla vuodessa, jolloin kaivoskuntien saamat kaivosmineraaliverotuotot olisivat yhteensä noin 30 miljoonaa euroa vuodessa hallituksen esityksessä todetun 20 miljoonan euron sijaan. Vastaavasti ehdotetusta veronkorotuksesta kohdistuisi valtiolle 60 miljoonaa euroa hallituksen esityksessä todetun 70 miljoonan euron sijaan. Kokonaisuudessaan valtiolle ohjautuva vuotuinen kaivosmineraaliverotuotto olisi arviolta noin 75 miljoonaa euroa. Muutos verotuotoissa näkyy ensimmäisen kerran vuonna 2027, jolloin maksetaan veroa niistä kaivosmineraaleista, joita koskevan veron suorittamisvelvollisuus syntyy vuoden 2026 aikana.

Arvoisa puhemies! Haluan tähän loppuun vielä todeta, että valiokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen, ja eduskunta hylkää toimenpidealoitteen, ja eduskunta hyväksyisi yhden lausuman, johon edellä viittasin, ja se lausuma kuuluisi seuraavasti: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto valmistelee mallin kaivosmineraaliveron rakenteellisesta kehittämisestä hybridimalliksi, jossa vero koostuisi arvorajaltista ja tuottoon perustuvasta verosta siten, että mallin käyttöönotto voisi olla mahdollista jo vuoden 2027 alusta.”

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

18.58 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Rakas isänmaamme on täynnä rikkauksia. Nyt keskustelemme siitä, mihin hintaan niitä voidaan kaivaa maastamme. Kyse on isänmaamme kallisarvoisimmista luonnonvaroista, uusiutumattomista rikkauksista, jotka kerran louhittuina katoavat lopullisesti. On oikein ja kohtuullista, että niiden hyödyntämisestä koituu oikeudenmukainen korvaus meille kaikille suomalaisille. Siksi hallitus esittää kaivosmineraaliveron korottamista sekä metallisten kaivosmineraalien että teollisuusmineraalien veron osalta. Näin varmistetaan, että kaivostoiminnan tuottama hyöty ei valu yksin yhtiöiden tileille vaan on myös hyväksi meille jokaiselle.

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

Arvoisa puhemies! Tämä ei ole vain taloudellinen ratkaisu vaan myös tärkeä arvovalinta. Se kertoo siitä, että hallitus arvostaa meidän omaa maaperäämme ja sen rikkauksia. Emme myy palaakaan isänmaatamme alihintaan. On totta, että tämä arvovalinta voi vaikuttaa ja vaikeuttaa suunniteltuja kaivosinvestointeja, mutta pitkällä aikavälillä Suomi ei häviä siitä. Vaikka tämä veronkorotus voi johtaa joidenkin investointien lykkääntymiseen, voidaan arvokkaat maamme mineraalit ottaa käyttöön myöhemminkin.

Valiokunnassa on meille luonnosteltu oivallinen lausumaehdotus, jonka perusteella meidän tulisi edellyttää, että valtioneuvosto valmistelee mallin kaivosmineraalien veron rakenteellisesta kehittämisestä hybridimalliksi, jossa vero koostuisi arvorajalista ja tuottoon perustuvasta verosta siten, että malmin käyttöönotto voisi olla mahdollista jo vuoden 2027 alusta. Tämä on oikea suunta, ja voin lämpimästi kannattaa sitä.

Arvoisa puhemies! Isänmaallisuus ei ole vain kauniita sanoja. Se on tekoja, jotka varmistavat, että meidän yhteisiä rikkauksiamme käytetään oikeudenmukaisesti. Tämä veronkorotus on osa hallituksen kasvuriihen linjaa, jolla varmistetaan, että Suomen talous kestää ja että jokainen suomalainen hyötyy siitä, mitä kallioperämme voi antaa. Tällä päätöksellä me osoitamme, että kansainvälisten kaivosyhtiöiden etu ei mene kansalaistemme edun edelle. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen.

19.02 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! On hyvä muistaa, että kaivosten toiminta Suomessa on Suomen kansan kannalta aivan keskeinen asia. Suomen käyttämistä metalleista pystymme tuottamaan oman kallioperän aarteilla noin puolet, ja sen toisen puolen joudumme tuomaan Suomeen rajojemme ulkopuolelta — valitettavasti on monia kriittisiä metalleja, joita ei tässä maassa kerta kaikkiaan ole. Niiden suhteen meidän pitää turvautua aina maahantuontiin, eli käytetään rahaa ja viedään rahaa Suomenmaasta pois.

Tämä kaivosvero aikanaan säädettiin, ja muistan sen puheen, että silloin kun sitä säädettiin ensimmäistä kertaa, niin yksi perustehan tämän kaivosveron laatimiselle oli nimenomaan se, että tämä vero, joka menee pääosin kunnille, on kunnille sellainen pieni lohtu ja pieni korvaus siitä, mitä ympäristölle aiheutuu niiden kuntien alueella. Ja sittenhän kun kaivos tulee alueelle, se yleensä tarkoittaa muutakin kuluja kuin pelkkää ympäristöön liittyvää haittaa. Se tarkoittaa myös sitä, että monessa kunnassa joudutaan rakentamaan uusia rakenteita: asuntoja, palveluita, päiväkoteja, monta muuta palvelua, jotka vaativat kunnalta rahaa. Tällä keinoin se olisi sitten hyvitetty. Nyt sitten oli kyllä todella järkytys, että kun tämä hallituksen esitys tuli eduskuntaan ja julki, niin jakosuhde olikin 80—20. Erään laulun sanoja lainatakseni ”on valtio kylään tullut”. Se on tullut taas aika vahvasti kuntiin [Markus Lohi: Ja on jäänyt sinne asumaan!] — ja suurin piirtein jäänyt jopa asumaan, kiitoksia edustaja Lohelle hyvästä vinkistä.

Joka tapauksessa tämä 80—20-jakosuhde valtion eduksi oli kyllä mielestäni järkytys. Se osoittaa, miten valtio suhtautuu kuntiin, miten keskushallinto suhtautuu kuntiin. Tuolla Itä-Suomessa me olemme tämän erittäin karusti viime aikoina kokeneet, todella karusti. Itä-Suomeen ei ole tullut mitään muuta kuin puutetta, ja nekin vähät investointituet, mitä meillä ennen oli, on otettu pois. Nyt tämä kaivosvero, kun kotikunnassani toimii Pampalon kultakaivos, antoi pientä toivoa, että olisiko jotakin tulolähdettä tulossa. No, vähän tulee, mutta nyt se onneksi nousi tässä lopullisessa käsittelyssä: 30 prosenttia menee kunnille ja

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

70 valtiolle. On se pieni lohtu, mutta olisin toivonut reilumpaa menettelyä. Pienissä kunnissahan nämä kaivokset yleensä ovat, muualla kuin täällä eteläisessä Suomessa, pääasiassa Lapissa, Kainuussa ja jonkun verran Pohjois-Karjalassa.

Arvoisa rouva puhemies! Olkoon tämä lakiesitys, mitä nyt käsittelemme tässä eduskunnan suuressa salissa, esimerkkinä siitä, miten näitä reuna-alueita tässä maassa kohdellaan. Antakaa nyt tälle maalle mahdollisuus. Jos me haluamme tämän maan talouden nostaa kuntoon, niin se tarkoittaa sitä, että joka ainoa kunta tässä maassa on arvokas ja jokaisessa kunnassa oleva työ ja sieltä tulevat raaka-aineet tai valmiit tuotteet ovat Suomen kannalta äärimmäisen tärkeitä. Tällä menolla jos jatkamme, Suomen tulevaisuus ei näytä kovin lupaavalta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lohi.

19.05 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Esittelin äsken tämän kaivosmineraaliveromietinnön, ja nyt haluan kertoa oman näkemykseni tähän hallituksen esitykseen, joka meillä on täällä käsittelyssä. Panin tähän neljä avainsanaa: 1) kuntien osuus kaivosverosta, 2) kokonaistuotto yhteiskunnalle kaivosliiketoiminnasta, 3) talouskasvu ja 4) vakaa toimintaympäristö. Näiden kaikkien osalta tämä esitys sisältää ongelmia.

Jos aloitan tuosta kuntien osuudesta, josta edustaja Hoskonen hyvin puhui edellä, niin olen täysin samaa mieltä siitä. On täysin perusteeton argumentti, jota on käytetty tässä, että jos kunnat saisivat vielä enemmän, niin osa kunnista voisi luopua tuloverosta kokonaan. Otetaan yksi esimerkki, otetaan Sotkamo ja otetaan Kauniainen: Ne ovat käytännössä aivan samankokoisia kuntia asukasluvultaan. Sotkamo on yksi suurimmista saajista, niin kuin pitääkin olla, mutta kaivosveron tuotonkin jälkeen Kauniaisen verotuotot ovat suuremmat kuin Sotkamon verotuotot. Ja sitten sanotaan, että voisi luopua kokonaan. Ei tietenkään voisi Sotkamo luopua tämän perusteella kokonaan. Nämä paikalliset haitat jäävät sinne. Riskit kantavat kunnat. He joutuvat investoimaan infraan ja palveluihin, ja koskaan ei tiedä, mikä on elinkaaren pituus kaivoksilla. Voi yhtäkkiä maailmanmarkkinoilla tapahtua joku muutos, jossa kaivosliiketoiminta, joka on suunniteltu vaikkapa 30 vuodeksi, loppuukin 15 vuoden päästä ja kunnalle jäävät velat niistä investoinneista. Sen takia sen kuntien osuuden pitää olla siinä.

No, sitten sanotaan, että ei kunnalle vaan pitää tulla valtiolle ja että pitää ympäristövaikutuksia tällä verolla korvata. Ei pidä sekoittaa ympäristölupia ja vakuuksia mahdollisista ympäristövahingoista tähän kaivosveroon, kun niillä ei ole mitään tekemistä toistensa kanssa. Ympäristölupalainsäädännön pitää olla niin tiukkaa, että me ei pilata meidän vesiä eikä sotketa meidän luontoa, mutta kun nämä täyttyvät, niin meillä kestäväälle kaivostoiminnalle pitää olla mahdollisuus.

Katsotaanpa, mitä kaivostoiminta on muualla maailmassa versus täällä Suomessa: aivan erilaiset ympäristönormit ovat muualla. Ja niitten, jotka sanovat, että pannaanpa vielä tuplavero tälle kaivokselle — niin kuin täällä vastalauseessa ovat eräät puolueet esittäneet — kannattaisi tuohon eduskunnan eteiseen jättää itse kaikki kännykät ja iPadit ja tietokoneet, koska niissä on niitä maametalleja, joita tarvitsee kaivaa. Eihän se ole eettisesti kestävä, että ajatellaan, että me kyllä käytetään niitä elektronisia laitteita ja me ajetaan sähköautoilla, joissa on akku, joka tarvitsee näitä kaivosmineraaleja, mutta eihän täällä Suomessa saa olla kestävä kaivosteollisuutta, kun mieluummin annetaan lasten kaivaa

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

Kongossa käsin kobolttia. Eihän tämä ole eettisesti oikein, että ajatellaan, että ei minun takapihalleni kuitenkaan, vaan viedään ongelmat muualle, missä tiedetään, että on sosiaaliset ongelmat, on ympäristöongelmat ja on kaikenlaisia ongelmia. Eikö ole fiksumpaa, että otetaan kaivostoimialasta yksi kasvun veturi Suomelle, kestävästä kaivostoiminnasta, ei semmoisesta, joka pilaa luontoa?

Meillä on erinomaisia esimerkkejä: Outokummun kaivos siellä Keminmaassa Elijärvellä, Kittilän Agnico Eaglen kaivos, Sodankylässä toimiva kaivos, ja Terrafamekin on onneksi onnistunut nyt saamaan toiminnan ja sen prosessin siellä erittäin hyvin pelaavaksi. Hyvä esimerkki, verovaikutukset vuositason yli 200 miljoonaa yhteiskuntaan, mutta näitä kokonaisvaikutuksia ei oteta huomioon, kun näistä puhutaan.

Kaivostoimialasta julkinen keskustelu on sen tyyppistä, että faktat pilaisivat kivan tarinan. Nyt kannattaisi se tarina kertoa oikeasti faktoilla. Sehän on tunnettu se amerikkalaisen senaattorin sanonta, että jokaisella on oikeus omiin mielipiteisiin mutta ei omiin faktoihin. Nyt kannattaisi katsoa oikeasti, mitä tämä kaivostoimiala parhaimmillaan, kun se saadaan toimimaan Suomessa, voi tuottaa meille ja mitä se tuottaa tällä hetkellä yhteiskuntaan.

Katsotaanpa niitä kaivuskuntia, esimerkiksi Sodankylä Lapista: lähes täystyöllisyys. Uudellamaalla on tuplatyöttömyysprosentti Sodankylään verrattuna. Entä Sotkamo? Sama tilanne. Paljonko Kittilään tulee kaivoksen toiminnasta kaiken kaikkiaan verojalanjälkeä kuntaan? Lähes kymmenen miljoonaa vuosittain, 6 000 asukkaan kuntaan. Verrataanpa Helsinkiin: suhteessa väkilukuun se tarkoittaisi, että miljarditulot tulisivat tänne. Ei meidän kannata olla sillä tavalla sinisilmäisiä, että tässä taloudellisessa tilanteessa, kun Suomella on valtavat haasteet, aivan valtavat taloudelliset haasteet, pannaan mahdottomia esteitä, kun meillä on joku toimiala, joka voi kestäväällä tavalla kasvaa ja tuoda työpaikkoja ja verotuloja.

Arvoisa puhemies! Tässä valiokunnan mietinnössä on lausuma, joka edellyttää, että hallitus valmistelee hybridiveromallin. Miksi tämä lausuma on tärkeä? Siinä on kaksi tärkeää kohtaa: siinä on kerrottu malli, ja siinä on kerrottu aikataulu. Aikataulu on se, että se pitää tehdä niin, että se on mahdollisuus ottaa voimaan vuoden 27 alusta. Nyt meidän tehtävä on yhdessä katsoa, että hallitus noudattaa eduskunnan tahtoa, jos eduskunta tämän lausuman hyväksyy. Nimittäin miksi on järkevää rakentaa erilainen malli kuin mitä hallitus nyt on tässä esittänyt ja mietintö sisältää? Sen takia, että tällä mallilla osa kaivoksista menee kannattamattomaksi ja ennen kaikkea toimivienkin kaivosten elinkaari lyhenee neljä—kahdeksan vuotta.

Ympäristön näkökulmasta on vahingollista, jos kerta meillä on kaivos, jossa on tullut totaaliset ympäristövaikutukset juuri siihen kaivosalueelle, että me lyhennetään sitä elinkaarta ja sanotaan, että siirrytä tuohon viereiselle alueelle jatkamaan, missä on taas vähän rikkaampi esiintymä, että alkäähän kaivako loppuun sillä paikalla vaan pannaanpa tuokin paikka tuosta siliäksi. Eihän siinä ole mitään järkeä.

Nyt pitää toimia järkevästi ja luonnon kannalta kestävästi niin, että elinkaari olisi mahdollisimman pitkä kaivoksilla. Silloin verojalanjälki Suomeen on mahdollisimman laaja ja me suomalaiset hyödynnämme siitä maksimaalisella tavalla. Ei lypsävää lehmää kannata tappaa, vaan kannustetaan tekemään enemmän investointeja, työllistämään enemmän Suomessa, jättämään laaja verojalanjälki sitä kautta, tekemään voittoa ja maksamaan yhteisöveroa ja kohtuullista kaivosveroa ja rakennetaan semmoinen malli, joka kannustaa toimialaa kasvamaan täällä. Ja samalla me tulemme tekemään suuren

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

palveluksen koko Euroopalle, kun meidän kriittisissä maametalloissa ei olla enää yhtä riippuvaisia Kiinan tuonnista täällä, vaan Suomi pystyy olemaan tuottamassa näitä metalleja. Tällä tavalla saamme Suomen kasvuun, ja sitä kasvua todella nyt kaivataan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen.

19.13 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Tässä edellä epäiltiin sitä, että on joitakin tahoja, joiden mielestä kaivostoimintaa ei saisi lainkaan Suomessa harjoittaa. En tiedä, missä tällaisia tahoja on. Ainakaan me vihreät emme ajattele näin. [Markus Lohi: Siltähän se vaikuttaa!] Me ajattelemme niin, että kaivostoimintaa voidaan Suomessa harjoittaa, mutta se pitää tehdä kestävästi. Meillä on edelleen kaivoslainsäädännön kanssa siinä myös tiukentamisen varaa, koska meillä valitettavasti on aika paljonkin kokemuksia siitä, miten kaivostoiminta ei ole ollut kestävä. Meidän mielestämme myös Suomen valtion pitää saada korvaus siitä mineraalista, mitä meidän maaperästämme kaivetaan, ja sen takia mielestämme tämä esitys siitä, että kaivosvero nostetaan, on hyvin perusteltu. Ja kun edustaja Lohi tuossa vertasi joitain muita maita, miten kaivostoiminta siellä on, niin jos katsotaan tämän rojaltilveron osalta, niin itse asiassa vaikka Australiassa se on 2,5—7 prosenttia, Kiinassa 2—12, Kongossakin se on 3—10 prosenttia, Venäjällä 4,8—8 prosenttia, USA:ssa 4—8, Kanadassa osavaltioista riippuen korkeimmillaan jopa 10 tai 15 prosenttia ja Filippiineillä 5 prosenttia. Kyllä muutkin maat ovat ymmärtäneet, että mineraalia ei voi kuin kerran sieltä kaivaa, ja kyllähän valtion pitää saada siitä korvaus.

Silloin kun tämä esitys tuli tähän saliin, olin todella iloinen, koska viime kaudella, kun kaivosvero luotiin, se jäi varsin alhaiselle tasolle, mutta ajatus nimenomaan oli, että kun se työkalu on olemassa, niin sitä voidaan myöhemmin kiristää, ja niinhän tässä ollaan nyt tekemässä. Tosin tämä esityshän nyt tuli sen erikoisen farssin jälkeen, jossa hallitus ei kyennytkään nostamaan makeisten arvonlisäveroa, joka olisi ollut täysin perusteltua myös terveyden näkökulmasta, vaan perui tämän veronkorotuksen Fazerin painostuksen vuoksi ja sitten keksi, että no sitten kiristetään kaivosveroa lisää. Nyt näyttää siltä, että tämän keskustelun aikana, joka sen jälkeen on käyty, hallitus meinasi uudestaan taas langeta polvilleen näiden etujärjestöjen edessä ja meinasi jo ruveta peruuttelemaan tästä kaivosveron korotuksesta, mutta on hyvä, että se tässä on.

Meidän vihreiden mielestä todellakin kaivosvero voisi olla vielä korkeampi. Nythän tässä siis esitetään 0,6:ta prosenttia malmille tai hyötykiville, muille kuin näille erikseen luetelluille kaivosmineraaleille, ja sitten 2,5:ta prosenttia näille kaivosmineraaleille, mitä tässä on lueteltu. Ja niin kuin äsken kerroin esimerkkiä maailmalta, niin todella tämäkin on vielä varsin kohtuullinen ja varsin matalakin taso.

Sen lisäksi tässä esityksessä on se ongelma, että tässä ollaan rajaamassa kaivosten sivuvirrat kaivosveron ulkopuolelle. Ja miksi se on huono? Se on huono asia siksi, että se nostaa kynnystä hyödyntää kaikkia louhittavia mineraaleja. Me ollaan tehty paljon työtä sen eteen, varsinkin puheissa, että meillä saataisiin kiertotalous täällä Suomessa vauhtiin. Se, että tälle jätteelle tulee jonkunlainen hinta tai näille sivuvirroille tulee hinta, totta kai kannustaisi hyödyntämään niitä, ja nyt, kun tämä sivuvirtojen vero poistuu, se valitettavasti vie kiertotaloudenkin näkökulmasta väärään suuntaan. Sen takia meidän mielestämme pitäisi myös kaivosjätteille asettaa jätevero, sillä Suomen jätteistä peräti 76 prosenttia syntyy kaivosteollisuudesta ja 90 prosenttia vaarallisista jätteistä tulee kaivoksista, mutta kaivosjätteistä ei makseta jäteveroa, vaikka me esimerkiksi

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

kotitaloudessa meidän kotitalousjätteistämme maksamme veroa. Sen takia pidämme erikoisena, että tästä ei jäteveroa tällä hetkellä makseta.

No sitten mitä tulee tähän tuoton jako-osuuteen, niin mielestämme se nykyinen jako-osuus on ihan perusteltu. Se olisi tullut säilyttää... Anteeksi, tämä esitys, mikä tässä laissa oli alun perin, se jako-osuus, oli ihan perusteltu, ja mielestämme se olisi pitänyt säilyttää siinä. No, miksikö sitten? Tässä kuitenkin tämän kaivosveron nousun myötä näille kaivoskunnille olisi pysynyt se sama tuotto kuin tälläkin hetkellä, kun me nyt tiedämme, että valtio joutuu maksamaan aika lailla lisää veronmaksajien rahoja näihin vanhoihin kaivoksiin, jotka eivät ole hoitaneet asianmukaisesti omaa toimintaansa, esimerkiksi Nivalan Hituran kaivos, mikä meni konkurssiin vuonna 2015. Valtio on laittanut nyt jo 26 miljoonaa veronmaksajien rahoja niitten jälkien siivoamiseen. Meillä on kaiken kaikkiaan 31 tämmöistä kohdetta, vanhoja kaivoksia, joita ei ole asianmukaisesti suljettu ja joissa ei ole enää ketään vastuuhenkilöä, niin että ne kaatuvat veronmaksajien niskaan. Siksi on ihan perusteltua, että tästä kaivosverosta nykyistä suurempi osuus tulee valtiolle, koska nämä laskut ovat melkoisia.

Valiokunnan mietinnössä on lausumaehdotus, jonka mukaan tulisi siirtyä tästä rojaltiverosta tämmöiseen hybridimalliin. No, me emme kannata sitä. Miksikö? Oikeastaan aika montakin syytä. Tämän kaivosteollisuuden itse esittämän mallin verokertymähän on paljon pienempi kuin tässä hallituksen esityksessä. Tällä kaivosveron korotuksellahan pyritään saamaan noin 70 miljoonaa lisää rahaa, ja tämän kaivosteollisuuden oman mallin tuotto-odotus on noin 28 miljoonaa. Eli huomattavasti pienempi summa. Sen lisäksi verotuotto on epävarmempi ja epätasaisempi, ja se on paljon byrokraattisempi kuin tämä rojaltimalli. Nyt kun hallitus puhuu kovasti siitä, että byrokraattia pitäisi purkaa, niin ihmettelen kyllä, että halutaan nyt sitten luoda vielä byrokraattisempi malli. Kaikkein ongelmallisim tietysti tässä tämmöisessä yhdistelmämallissa on se, että se mahdollistaa aggressiivisen verosuunnittelun. Tämä on todellakin VM:n omassa selvityksessä kaivosveromalleista tuotu esiin, samoin kuin TEAS-hankkeessa, jossa näitä kaivosverotuksen erilaisia malleja selvitetään. Sen takia ihmettelen kovasti, että hallitus haluaa nyt tällaisen mallin, jonka verotuotto on pienempi, epävarmempi ja mahdollistaa aggressiivisen verosuunnittelun.

Arvoisa puheenjohtaja! Tässä kohtaa teen siis vastalauseen 1 mukaisen esityksen, joka sisältää pykälämuutosesityksiä 3, 5 ja 9 §:iin sekä lausumaehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen.

19.20 Tuomas Kettunen kesk: Kiitoksia, kunnioitettu rouva puhemies! Hyvät kollegat ja muutkin tätä täysistuntoa seuraavat! Mehän käsittelemme tällä hetkellä valtiovarainvaliokunnan mietintöä hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kaivosmineraaliverolain muuttamisesta. Edustaja Lohi ja edustaja Hoskonen käyttivät ansiokkaat puheenvuorot. Edustaja Hoskonen antoi kehotuksen, että antakaa tälle maalle mahdollisuus vaurastua, mutta kun kuuntelin tätä äskeistä puheenvuoroa, minkä edustaja Mikkonen toi esille vihreitten näkökulmaksi tähän keskusteluun — hän puhui siitä, että pitää tehdä kestävä kaivostoimintaa — niin kyllä tästä esityksestä taloudellinen kestävyys on kaukana.

Tälle maalle pitäisi antaa mahdollisuus vaurastua myös kaivostoiminnan osalta. Meillä on, rouva puhemies, tällä hetkellä Euroopan rajuin velkaantumismisvauhti, Euroopan surkein

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

talouskasvu, Euroopan toiseksi ankarin työttömyys, ja nyt Suomi jo siirretään tänne EU:n tarkkailuluokalle. Pitäisikö nyt vihdoinkin ja viimein avata silmät ja laittaa valot päälle, että mihin me olemme tällä esityksellä menossa? Me luemme tällä hetkellä jo uutisia sieltä omasta kotimaakunnastani Kainuusta — siellä on 2 000 ihmistä työllistävä kaivos nimeltä Terrafame, Euroopan suurimpia nikkeli-kaivoksia — kaksi päivää sitten oli uutinen, että kyseinen kaivosyhtiö on haasteissa. Mitäpä veikkaatte, arvon kollegat, kuinka käy, kun nyt lähdetään kaivosmineraaliveroa nostamaan? Miten tälle kaivokselle tulee käymään? Onko näin, että kyseinen kaivosyhtiö kaatuu sitten kohta meidän kaikkien syliin? Onko se kestävä kaivostoimintaa? Onko se taloudellisesti kestävä, onko se sosiaalisesti kestävä kaivospolitiikkaa, kaivostoimintaa?

Rouva puhemies! Tämän vuoden alussa, 9.1., uutisoitiin: ”Teräsyhtiö Outokumpu kertoo löytäneensä Kemin kaivoksen maanalaisista kairauksista merkittävästi lisää kromimalmia. Kaivoksen malmivarat ovat aiempaan tietoon verrattuna lähes kaksinkertaiset.” Kun malmivaroja aikaisemmin arveltiin olevan 32 miljoonaa tonnia, niin nyt arvio on 62 miljoonaa tonnia, rahallinen arvio 15 miljardia euroa. Tämmöiset hallituksen esitykset, mitkä nyt tänne täysistuntosalin valtiovarainvaliokunnan mietinnön pohjalta tuodaan, johtavat siihen, että esimerkiksi Outokumpu on ilmoittanut, että tätä malmivarantoa ei käytetä hyödyksi, vaan kromia tuodaan tulevaisuudessa Turkista ja jopa Kazakstanista. Minäpä kysyn vain: tällä laillako me tähän maahan talouskasvua tehdään?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Savio.

19.24 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Kiitos hallitukselle tästä esityksestä kaivosmineraaliveron korottamiseksi. Tällä esityksellä varmistetaan yhteiskunnallemme aiempaa kohtuullisempi korvaus maaperässämme olevien luonnonrikkauksien käytöstä. Esityksen myötä kaivoksesta saatavien verotulojen arvioidaan kasvavan noin kolminkertaiseksi nykytasoon verrattuna. Metallisten kaivosmineraalien arvoperusteinen vero nostetaan 2,5 prosenttiin, ja muiden mineraalien määräperusteinen vero kolminkertaistuu. Samalla kaivosverotusta täsmennetään ja verotuksen ennakoitavuutta parannetaan muun muassa lisäämällä mineraalien hintalähteet lain liitteeseen. Verotulojen noin 70 miljoonan euron kasvu alkaa näkyä vuodesta 2027 alkaen.

Arvoisa puhemies! Hallituksen alkuperäinen esitys olisi turvannut keskimääräiselle kaivoksen sijaintikunnalle vähintään saman verotuoton kuin nykyisin, ja valtion saama verotulo olisi kasvanut erittäin merkittävästi, siis noin 70 miljoonalla eurolla vuodessa. Valtiovarainvaliokunta päätyi kuitenkin asiaa käsitellessään ja laajan asiantuntijakuulemisen jälkeen korottamaan kuntien osuutta verotuotosta noin 10 miljoonalla eurolla ja pienentämään valtion osuutta vastaavasti. Tämä toteutetaan nostamalla sijaintikunnan osuus kaivosveron tuotosta 30 prosenttiin hallituksen esityksessä alun perin olleen 20 prosentin sijaan.

Arvoisa puhemies! Tämä edellä mainittu on tärkeä täsmennys hallituksen jo valmiiksi hyvään esitykseen, muodostuuhun kaivosten sijaintikunnille merkittäviä kuluja kaivosten tarvitseman infrastruktuurin rakentamisesta ja joissakin tapauksissa myös ympäristön ennallistamisesta kaivoksen elinkaaren päätyttyä. Kaivosten paikallisen hyväksyttävyyden kannalta valiokunnassa tehty muutos onkin täysin aiheellinen.

Arvoisa puhemies! Tämä valiokunnan mietinnön mukainen lakiesitys on hyvin tasapainoinen, ja sen myötä yhteiskunta saa aiempaa paremman korvauksen maaperämme

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

arvokkaiden uusiutumattomien luonnonvarojen käytöstä. Tämä kaivosveron korotus on yksi niistä harvoista veronkorotuksista, joiden kiristystä on helppo kannattaa, ja se onkin saanut tässä eduskuntakeskustelussa kiitoksia. Toki myös kritiikkiä on esitetty. Muun muassa edellä edustaja Kettunen hyvin voimakkaasti kritisoi tätä hallituksen esitystä. Ihmettelen toki hieman sitä, että keskusta ei jättänyt tästä esityksestä valtiovarainvaliokunnassa vastalauseita.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen.

19.27 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Aluksi totean, että kannatan edustaja Mikkosen tekemää esitystä tässä edellä.

Sitten tästä aiheesta: Täällä on nyt käyty aika paljon keskustelua, jossa on epäilty, että vihreät haluaisivat karkottaa kaivostoiminnan Suomesta. Näin ei siis ole, mutta aika moni suomalainen on kyllästynyt siihen, että kaivosteollisuus ja kaivostoiminta on eräänlainen vapaamatkustaja, jolla on täysin erilaiset pelisäännöt kuin kaikella muulla teollisella toiminnalla Suomessa. Myös teollisuustoimijat ovat nostaneet tätä esiin. Eli meillä on pitkä tausta siinä, että meillä on kehitetty ympäristöregulaatiota niin, että esimerkiksi paperi- ja selluntuotannon ympäristöhaittoja on pystytty vähentämään. Sen huomaa missä tahansa näillä paikkakunnilla, joilla historian myötä esimerkiksi vesistöpäästöt ovat ihan merkittävästi parantuneet ja vesistön tila on parantunut menneistä vuosikymmenistä.

Samalla tämä regulaatio on tuottanut taloudellisesti kannattavampaa toimintaa, se on tuottanut laadukkaampaa toimintaa, se on vienyt teknologista kehitystä eteenpäin niin, että se on myös tuottanut uusia liiketoimintamahdollisuuksia suomalaisille teknologiayhtiöille, koska Suomessa on kykyä myös kehittää uutta teknologiaa. Kaivostoiminnan osalta kannattaa tutustua nyt viime viikolla LUT-yliopiston julkaisemaan uuteen väitöskirjatutkimukseen, jossa väitöskirjatutkija on nostanut esiin näitä keinoja kaivosteollisuuden kestävyuden parantamiseksi. Tämä chileläinen tutkija ehdottaa uusia ratkaisuja energian, veden ja jätteiden tehokkaampaan hallintaan, joten on täysin mahdollista kirittää kaivostoimintaa niin, että se kestävyys paranee. [Tuomas Kettunen: Sitähän tehdään jo nyt!] Samalla tässä olisi Suomelle liiketoimintamahdollisuuksia, koska me voimme kehittää myös sitä teknologiaa, jota hyödynnetään paitsi täällä Suomessa meidän ympäristömme hyväksi mutta sitä voidaan myydä myös muualle.

Tämä koko asetelma pitäisi kääntää toisinpäin. Nyt siis maamme aarteet on viety varsin matalalla hinnalla hyödynnettäväksi muualle, ja näitä haittoja on muodostunut hyvin laajalti. Ympäri Suomen kannattaa käydä tutustumassa esimerkiksi niihin pitkäaikaisiin haittoihin, joita löytyy. On aika monia paikkoja, missä tämä kaivostoiminta on lakannut jo ehkä vuosikymmen tai vuosikymmeniä sitten, ja edelleenkin siellä vaikka vesistöissä on isoja ongelmia. Näitten ongelmien ratkaiseminen on sellaista, että ensinnäkin on mahdotonta löytää niille maksajaa, mutta on myös erittäin vaikeata erityisesti vesistöjen osalta, jos nämä päästöt ovat levinneet hyvin laajalti ja vaikkapa ne rakenteet, joita näissä kaivoksissa on käytetty, eivät millään lailla pidätele näitä päästöjä. Meillä on hyvin paljon osoitteita siltäkin osin, että vaikka meillä on näitä teknisiä vaatimuksia kaivosten rakenteille, niin ei ole myöskään riittävästi huolehdittu, että ne käytännössä sitten ovat sen tasoisia, mitä esimerkiksi niissä ympäristöluvista on edellytetty, vaan asiantuntijat ovat nostaneet esiin paljon esimerkkejä siitä, että käytännössä sitten ne rakenteet eivät edes ole sellaisia kuin mitä ympäristöluvassa on edellytetty, vaan ikään kuin viranomaiset ovat

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

olleet täysin siinä tilanteessa, että ei ole pystytty sitten seuraamaan näitä. Ja kaivostoimijat käytännössä, voi sanoa, ihan tietoisesti ovat myöskin pyrkineet, vaikka rima on muutenkin matalalla, vielä alittamaan sen niitten vaatimusten noudattamisen osalta.

Kyllä nyt on viimeinen hetki siinä, että Suomen pitää pystyä laatimaan semmoinen regulaatio, joka tuottaa toisaalta ennustettavuuttakin sille toiminnalle. Se on myös näitten yritysten kannalta hyvä, että meillä olisi sitä ennakoitavuutta, jotta hekin tietävät, mikä on se vaatimustaso, jota Suomessa vaaditaan. Semmoista vaatimustasoa on tietenkin, että ne haitat suomalaiselle luonnolle ovat mahdollisimman vähäiset, [Tuomas Kettunen: Ja lisää työttömiä!] ja sitten siltä osin, missä näitä vahinkoja aiheutuu, niitä korjataan. — Ja jos puhutaan tästä työllisyydestä, niin kaivostoiminnan työllisyysvaikutukset ovat varsin maltilliset, mutta sitten esimerkiksi tämän teknologian kehittämisen kautta, jos pystytään toisaalta hinnoittelemaan nämä haitat siihen kaivosten tuotteiden hintoihin, sehän luo myös mahdollisuuksia ja potentiaalia, vaikkapa nyt jos miettii näitä vihreän siirtymän tarvitsemia teknologisia ratkaisuja niille vaihtoehtoisille teknologioille, joissa sitten vähemmän joudutaan näitä mineraaleja kaivamaan sieltä maaperästä. Tässäkin Suomessa on tehty hyvin paljon uudenlaisia innovaatioita, joitten tavallaan markkinoiden valloittaminen edellyttäisi sitä, että myös tässä pystyttäisiin asettamaan ne ikään kuin lähtökohtaisesti kestävyuden kannalta parempaan asetelmaan näitten ikään kuin enemmän ympäristöhaittoja aiheuttavien teknologioiden kanssa.

Todellakin lämpimästi totean, että kannatan tätä kaivosveron korottamista, mistä edustaja Mikkonenkin tässä puhui, ja myöskin vihreitten ajatusta siitä, että myöskin kaivosjäteille tulisi asettaa jätevero, koska jätteistä peräti 76 prosenttia Suomessa syntyy kaivosteollisuudesta, mutta sitten kaivosjätteestä ei makseta jätEVEROA. Tämänkin edistäminen olisi äärimmäisen tärkeää, jotta pystytään ohjaamaan sitä toimintaa sellaiseen suuntaan, jossa sitten ne haitat olisivat mahdollisimman pienet. Edustaja Mikkonen tässä hyvin kuvasi, että muissa maissa tämä kaivosveron osuus on paljon suurempi, joten mielestäni se, että nyt sitten pienetkin korotukset tähän heikentäisivät Suomen ikään kuin houkuttelevuutta näitten kaivostoimijoiden suhteen, ei pidä paikkaansa, mutta pystyttäisiin huolehtimaan siitä, että ne toimijat, jotka tänne tulevat, noudattavat alusta alkaen semmoisia pelisääntöjä, joista sitten haitat jäävät mahdollisimman vähäisiksi, ja sitten aidosti Suomi hyötyy paljon suuremmalti kuin tällä hetkellä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

19.33 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tuossa luin 23. marraskuulta uutista, jossa Mainos-tv:llä oli kanadalaisen Fraser-instituutin tutkimuskysely kaivosalan yrityksille, kerran vuodessa tehtävä tutkimus. Suomi oli siinä tutkimuksessa houkuttelevin alue, ja se on aika iso asia. Siellä perusteena oli, että meillä on lupaavat mineraalivarannot, toimiva yhteiskunta ja selkeä sääntely. Tavallaan tämä iso kuva oli siinä piirretty. Kysely oli tehty ennen kaivosveron korotusta vuonna 2024, eli lähtökohta on meillä hyvä. Aiemmin tänä vuonna oli delegaatio täällä kaivosalan yritysten henkilökunnasta, ja he olivat erittäin huolissaan kaivosveron vaikutuksista tuleviin työpaikkoihin ja investointeihin, ja he kantavat siitä huolta. Eli kaksi näkökulmaa: tutkimus kertoo tämän kokonaisuuden, ja sitten siellä työskentelevät kantavat huolta kaivostoiminnan tulevaisuudesta.

Arvoisa rouva puhemies! Ilmeisesti täällä kuitenkin ollaan sitä mieltä, että nykyistä korkeampi kaivosvero on ok. Se on se lähtötilanne, mutta sitten tulee se, miten se

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

korkeampi kaivosvero sitten asetetaan, miten se taso määritellään jatkossa. Tässä on nyt ehdotus sen tasoksi. Nyt tulee kysymyksiä, miten kaivostoiminta on jatkossa mahdollista ja kannattavaa: onko tämä sen tasoinen vero, että tämä vielä mahdollistaa sen, ja toimiiko tämä kaivosvero sellaisella tavalla, että pienetkin pitoisuudet malmivarannoista pystytään kaivamaan, jolloin se vaikuttaa siihen kaivoksen ikään, elinkaareen, joka pitäisi saada mahdollisimman pitkäksi? Meidän pitäisi rakentaa tässä vakaa toimintaympäristö myös investoijille, koska tämä on myöskin pääomavaltaista toimintaa. Sitten se on myöskin kunnille aika iso kysymys. Tässä esityksessä aikaisemmin oli se 80—20-jako, ja nyt se on 70—30. Varmasti tämä on kuntien kannalta nytten hyvä, ja edustaja Lohi täällä hyvin avasi sitä tilannetta.

Tämä on nyt kuitenkin tämmöinen vähän niin kuin väliaikainen ratkaisu. Tässä tehdään ratkaisu tällä lausumalla sellaiseksi, että me nähdään, että tämä vero asetetaan nyt tähän tasoon. Se varmasti kohtelee yrityksiä nyt eri tavalla, ja on mielenkiintoista nähdä, miten tämä toimii tuolla yrityskentässä. Myöskin on se, että kaivosalalta on tullut huolta tämän veron toimivuudesta ja tasosta erityisesti. Siksi valiokunnassa tuli ehdotus tästä lausumasta: ”Valtioneuvosto valmistelee mallin kaivosmineraaliveron rakenteellisesta kehittämisestä hybridimalliksi, jossa vero koostuisi arvorajaltista ja tuottoon perustuvasta verosta siten, että mallin käyttöönotto voisi olla mahdollista jo vuonna 2027.”

Siinä mielessä tätä kehitystyötä, jossa varmasti kuunnellaan toimijoita ja sitten haetaan tästä ratkaisua, pitää verrata tähän verotasoon, mikä nyt on, ja sen toimivuuteen. Toivottavasti sitten ensi vuonna ollaan viisaampia. Tässä vaiheessa tämän veron kannattaa tähän tasoon mennä, koska meidän pitää saada kaivostoiminnasta myös tuottoja ja maametallit kaivettua esille, ja varmistamme samalla Euroopalle ja meille huoltovarmuusasioita. Me tarvitsemme näitä maametalleja kehittyäksemme, ja tämä on myöskin työllistämistä ja yhteiskunnalle verotuottojen saamista tästä toiminnasta, mutta tämä toiminta pitäisi saada pitkäjänteiseksi ja ennustettavaksi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kallio.

19.38 Vesa Kallio kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on tunteita herättävä aihe, niin kuin täällä salissa on tietysti paljon muitakin, mutta tässä tulee isäni vanha sanonta mieleen: ettei nyt menisi keneltäkään hyvä hermostuminen hukkaan. Eli me tiedetään, että EU:n kriittisistä mineraaleista merkittävä osa, taitaa olla noin puolet, löytyy Suomesta, myös näistä strategisista mineraaleista. Me kaikki tiedetään se, että meidän on päästävä irtaantumaan tuontimineraaleista: erityisesti tämä Kiina-riippuvuus mutta moni muu maa myös. Samaan aikaan me tiedetään, että maailmanmarkkinoilla on toimijoita, jotka pystyvät hyvin edullisesti tuottamaan mineraaleja, mikä tekee entistä haastavammaksi tämän yhtälön. Kun me ollaan näin houkutteleva maa, niin meidän täytyy myös kyetä ottamaan kaikki hyöty tästä irti samalla huolehtien kaivostoiminnan kestävyyydestä ja hyväksyttävyydestä niin luonnon, ympäristön, vesistöjen kuin myös erityisesti ihmisten kannalta. Tämä maa on hyvin erilainen eri puolilla. Eri maat ovat hyvin erilaisia. Jos ajatellaan jotain Australiaa, niin siellä esimerkiksi vesistökytymykset eivät ole ollenkaan samantyyppisiä kuin meillä Suomessa. Meidän luonto on monin paikoin paljon herkempi. Mutta en yhtään epäile, etteivätkö nämä erilaiset tavoitteet ole yhteensovittavissa tässä. Ja kun meillä on näin hyvä asema, että me olemme erittäin houkutteleva maa näiden

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

monien kriittisten mineraalien osalta, niin meidän täytyy ottaa siitä tilanteesta myös hyöty irti.

Eduskunnassa on samaan aikaan käsittelyssä jätelain uudistus, joka on varsin hyvä tai mainio, jos käyttää sitä adjektiivia ”mainio” kuten edustaja Oinas-Panuma, joka nyt ei ole enää paikalla. — Hän on erittäin taitava tämän mainio-sanan käytössä. Hän pystyy negatiivisenkin asian saamaan kuulostamaan sillä positiiviselta. — Kyse on siitä, että jos on jätteeksi määritelty, miten voidaan tehdä päätös, että se on ei-jätettä. Tämä liittyy myös kaivoksiin, ja tämä on taas yksi semmoinen huomioon otettava seikka tässä monimutkaisessa yhtälössä.

En epäile tosiaankaan — olen tainnut sanoa jo pari kertaa — etteikö saada nämä eri näkökulmat yhdistettyä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Valtola.

19.40 Oskari Valtola kok: Arvoisa rouva puhemies! Metallien tarve kasvaa jatkuvasti autoissa, teknologiassa, erilaisissa laitteissa. Muun muassa puhelimesta on 50–60:tä eri metallia, joita niiden toimintaan tarvitaan. Lisäksi vihreä siirtymä kasvattaa metallien tarvetta huomattavasti. Me olemme Suomessa siinä mielessä onnellisessa ja tärkeässä asemassa, että meiltä monia näitä mineraaleja löytyy, muun muassa kobolttia, kuparia, nikkeliä, litiumia isommissa määrin.

Kaivosmineraalit ovat myös isossa roolissa, kun kansakunnat käyvät taistelua globaalista taloudellisesta, teknologisesta ja sotilaallisesta vallasta. Olemme sen nähneet jo siinä, miten Kiina on käyttänyt vipuvartena harvinaisia maamineraaleja keskustellessaan Yhdysvaltojen kanssa. Lisäksi Kiina on hankkinut haltuunsa muun muassa nikkelivarantoja siinä määrin, että pystyy vaikuttamaan maailman markkinahintoihin näin halutessaan.

Emme voi tässä globaalissa turvallisuusympäristössä ja taloudellisessa ympäristössä sahata omaa jalkaamme ja ajaa kaivosteollisuutta alas. Siksi onkin äärettömän tärkeää, että kaivosveron hybridimalli valmistellaan ja otetaan käyttöön sitten vuoden 2027 alussa. Kaivosteollisuus työllistää Suomessa huomattavasti, ja pitää huomioida, että nämä työpaikat ovat alueilla, joilla muuten työpaikkoja on varsin vähän. Sillä on tärkeä rooli. Lisäksi kaivosteollisuus vaatii selkeää regulaatiota ja sujuvaa luvitusta, mihin suuntaan onneksi ollaan menossa.

On totta, että rojalit ovat jossain päin maailmaa korkeampia kuin Suomessa, mutta tässä nyt pitää ottaa kuitenkin huomioon, että esiintymät Australiassa, Kongossa, osassa Yhdysvaltoja, Kanadaa, ovat esimerkiksi mineraalipitoisuudeltaan aivan toista luokkaa kuin Suomessa olevat esiintymät. Olen henkilökohtaisesti sitä mieltä, että tämä nykyinen kaivosveromalli on täysin toimimaton suomalaisessa toimintaympäristössä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen Krista.

19.43 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Tässä oli edellä hyviä puheenvuoroja erityisesti edustaja Holopaiselta ja edustaja Kalliolta. Oikeastaan olen vähän ihmetellyt tässä, kuinka muut keskustan edustajat ovat hyvin vahvasti olleet sitä mieltä, että kaivosteollisuutta ei pitäisi tällä tavalla verottaa kuin mitä tässä nyt ehdotetaan eikä missään tapauksessa sitä enempää, kun me kuitenkin tiedämme, että ne haitat, mitä

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

kaivostoiminnasta aiheutuu, todellakin kaatuvat veronmaksajien niskaan. Niin kuin tuossa edellisessä puheenvuorossani kerroin, tälläkin hetkellä on 31 tämmöistä vanhaa kaivoshanketta, joissa kaivokset ovat menneet konkurssiin, ja ne ovat kaatuneet valtion niskaan, ja valtio on sinne joutunut varmaan jo satoja miljoonia kaiken kaikkiaan laittamaan, että ne ympäristöhaitat saadaan korjattua. Itse tuonne Hituran kaivoksiinkin se on jo 26 miljoonaa. Sen takia ajattelen kyllä, että on ihan kohtuullista, että valtio verottaa tätä mineraalia, meidän maaperässämme olevaa mineraalia, jonka voi vain kerran sieltä kaivaa ylös.

Ja niin kuin tässä tuli esille, Suomihan on houkutteleva maa kaivoksille. Kun me laitamme nyt sitten veron niihin mineraaleihin, niin en usko, että se sitä asemaa juurikaan muuttaa, sillä meillä on tietysti muutakin. Meillä on vakaa yhteiskunta, meillä on GTK:n julkisilla varoilla tuottamat tietovarannot kaivosyhtiöiden käytössä, ja meillä tämmöinen varaus- ja valtauskäytäntö on hyvin näitä yhtiöitä suosiva. Siinä mielessä ajattelen, että kyllä todellakin meillä kaivoksia varmasti jatkossakin on ja kaivosteollisuus on Suomesta kiinnostunut.

Mutta se on sitten samaan aikaan totta, että meillä on paljon niitä esiintymiä, jotka ovat heikkoja, ja sitten meillä on paljon esiintymiä, jotka ovat veden äärellä, ja tämähän on tosi huolestuttava yhtälö, jos niitä heikkoja esiintymiä kaivetaan ja ei huolehdi näistä ympäristöasioista. Valitettavasti näin on. Meillä on ollut lukuisia esimerkkejä siitä, että yhtiöt ovat jättäneet ne hoitamatta, ja sen takia se huoli on ihan aito.

Sitten jos mietitään tätä verotusta, niin olen kyllä sitä mieltä, että tätä sähköveroluokan nostoa sinänsä en pitäisi niinkään perusteltuna kuin sitten itse tätä rojaltiveroa, koska se, että se olisi alemmassa sähköverossa, kannustaisi tietysti näitä kaivosyhtiöitäkin sitten sähköistämään toimintaansa, ja se olisi siinä mielessä päästöjen näkökulmasta hyvä. Jos tätä verotusta mietitään, niin mieluummin luopuisin siitä ja nostaisin tätä rojaltiveroa entistä korkeammalle.

Sitten täällä kerrottiin, että kun kaivosteollisuus itse sanoo, että nyt mistään ei tule enää sen jälkeen mitään, kun veroa nostetaan, niin totta kai kaivosteollisuus lobbaa. Sehän on etujärjestöjen tehtävä, lobata se, että oma asema ei millään tavalla heikentyisi eikä tule mitään maksuja. Varsinkin kun tässä on taustalla se, että Fazer onnistui erinomaisesti lobbamaan ja poistamaan hallituksen esittämän makeisveron alvin noston, niin nythän kaivosteollisuus käytti nimenomaan samaa lakifirmaa siinä, että nyt tämäkin vero olisi sitten unohdettu. Siitä kiitos hallitukselle, että tässä sinänsä pidettiin pää ja tämä kaivosveroesitys on meillä täällä käsittelyssä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen. [Tuomas Kettunen: Puhemies, minä tulen pönttöön!] — Olkaa hyvä.

19.47 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu rouva puhemies! Täällä on käyty mielenkiintoista keskustelua. Tässä on myös tuotu esille edustaja Mikkosen toimesta, että täällä kaivosteollisuus lobbaa, mutta me olemme Suomen kansan edustajia ja meidän pitää katsoa myös kansantalouden kokonaisetua. Itse tulen sieltä Oulun vaalipiiristä, ja oma kotipaikkakuntani on Kuhmo siellä itärajan pinnassa, ja naapuripitäjässä Sotkamossa on Euroopan suurin nikkelikaivos. Se työllistää 2 000 suomalaista — 2 000 suomalaista. Kyseisen kaivoksen tilanne on tällä hetkellä hyvin haasteellinen, mutta jos tässä nyt käsittelyssä olevassa lainsäädännössä kaivosmineraalivero nostetaan sieltä 0,6 prosentista

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

kahteen ja puoleen prosenttiin, niin kyllä sillä tulee olemaan merkittäviä vaikutuksia kyseiselle kaivokselle. Minua huolettaa aidosti Kainuun kansan edustajana, kuinka sitten käy, jos tilanne on kestämaton, niin että kyseinen kaivosyhtiö ei pysty enää toimintaansa jatkamaan. Mitä näille 2 000 suomalaiselle tapahtuu sen jälkeen? Kun tässä keskustelussa on käyty kestävän kehityksen periaatteitten mukaista keskustelua siitä, kuinka näiden kaivosten tulisi kestävän kehityksen mukaisesti toimia, niin kyllä se taloudellinen ja sosiaalinen kestävyys tulee myös ottaa huomioon. Sen pohjalta olen kyllä suunnattoman huolissani.

Ja kun puhumme valtionvelasta ja puhumme, kuinka saisimme tähän maahan talouskasvua, niin meidän täytyy huomioida, että meillä on tällä hetkellä Euroopan rajuihin velkaantumismuuttuihin, meillä on Euroopan suurin talouskasvu ja Euroopan toiseksi ankarin työttömyys. Jos me omilla toimillamme tulemme tekemään sellaisia asioita, että työttömyys kasvaa ja talouden kasvu heikkenee, niin minun mielestäni se on vääränlaista politiikkaa.

Rouva puhemies! Minä aikaisemmassa puheenvuorossa toin esille tämän 9.1.2025 tulleen uutisen sieltä Meri-Lapin suunnalta, kuinka teräsyhtiö Outokumpu kertoi löytäneensä Kemian kaivoksen maanalaisista kairauksista merkittävästi lisää kromimalmia. Outokumpuhan jalostaa tätä kromimalmia ferrokromiksi, joka on siis ruostumattoman teräksen raaka-aine. Yhtiö arvioi siinä uutisessa, että nykyisten malmivarojen arvo ferrokromina myydessä vastaisi 15 miljardin euron liikevaihtoa vuoden 2024 ensimmäisen puolikkaan keskihinnalla laskettuna — 15 miljardin euron potti. Kun tämä uutinen oli silloin tammikuussa tehty, niin seuraava uutinen oli 16.4.: ”Outokumpu suunnittelee Kemian kaivoksen toiminnan laajentamista varmistaakseen vähäpäästöisen” — rouva puhemies, vähäpäästöisen — ”kromin tuotannon tuleviksi vuosikymmeniksi”. Tämähän oli iloinen uutinen, mutta nyt kun tämä hallituksen esitys tänne eduskuntaan on tullut, niin viimeisin uutinen oli, että Outokumpu nyt selvittää Kemian kaivoksen kromirikasteen korvaamista osittain ulkomaantuonnilla. Kysyn: onko tämä kestävän kehityksen mukaista, että jos meillä on olemassa oleva kromikaivos, josta on tämän vuoden alussa ilmennyt, että siellä on kaksinkertaisesti enemmän sitä kromia louhittavaksi ja otettavaksi käyttöön, niin nytten tästä uutisesta kun tullaan tähän päivään, seuraavaksi ollaan sitä kromia tuomassa ulkomailta? Ja mikä vaikutus tällä on? Se, että nämä investoinnit, mitä 16.4. Outokumpu esitti, ovat menneet jäihin siellä Meri-Lapissa. Investointeja menee jäihin.

Kysynpähän vain, rouva puhemies, tässä keskustelussa, mitä käydään tämän valtiovarainvaliokunnan mietinnön pohjalta: onko tämä mielestänne järkevää veropolitiikkaa? Minun mielestäni ei, koska kuten edustaja Hoskonen tuossa jo aikaisemmin omassa puheenvuorossaan totesi, tälle maalle pitäisi antaa mahdollisuus vaurastua, niin kaivosteollisuuden osalta — edustaja Holopainen — kuin metsäteollisuuden osalta, koska vain teollisuus luo työpaikkoja ja pienet yritykset luovat työpaikkoja, joittenka kautta tulee niitä verotuloja, jota kautta me pystymme maksamaan takaisin näitä velkoja, mitä on syntynyt viime vuosien ja vuosikymmenten eri hallitusten toimesta. Ja niitä työpaikkoja me tarvitaan ympäri Suomen. Totta kai kun puhumme pohjoisesta Suomesta, Lapista, itäisestä Suomesta ja Kainuusta, matkailunkin myötä niitä työpaikkoja ja kasvua tulee, eikä se ole mielestäni poissulkenut kaivostoimintaa esimerkiksi siellä Sotkamossa. Aivan yhtä lailla Vuokatti siellä toimii, ja tälläkin hetkellä

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

ulkomaanmatkailijoita on tulossa myös Kainuuseen, kuten myös siellä Lapissa. Niin että nämä kyllä ovat yhteensovitettavissa, jos näin halutaan.

Edustaja Hänninen, kokoomuksen edustaja, käytti puheenvuoron, jossa hän totesi, että hallituksella on linja, että talous kestää. Toivoisin tämän veropolitiikan myötä, että ei olisi näin poukkoilevaa veropolitiikkaa ja luotaisiin niitä kestäviä ratkaisuja, kuinka taloutta laitetaan tässä maassa kuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koskinen.

19.54 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta joutui lausunnossaan ottamaan aika lailla uudelle maaperälle kantaa, ja sen takia ehkä on pari sanaa syytä sanoa siitä.

Ensinnäkinhän siinä oli tämä verosta säätämisen delegointi. Siinä perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota siihen, että hintatietojen lähteet säädetään lain 4 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella. Tähän hintatietojen lähteisiin liittyy tosiasiallisesti veron määrään vaikuttavia valinnanvaraisia elementtejä. Ne jättäisivät harkintavaltaa valtioneuvostolle kaivosmineraaliveron verotusarvon määrittelyssä käytettävien viitehintojen valinnan suhteen. Kun tällainen tilanne on, niin perustuslakivaliokunta katsoo, että on välttämätöntä muuttaa lakiehdotusta niin, että verotusarvon määräytymisestä säädetään ehdotettua merkittävästi täsmällisemmin laissa, ei kuitenkaan itse lain pykälissä, vaan se pystytään liitteen kautta hoitamaan, ja tätä pidettiin sitten säätämisyjärjestyskysymyksenä. Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan muutos oli toteutettavissa esimerkiksi lisäämällä lain liitteeseen nykyisen kaivosmineraaliveron verotusarvojen perusteena sovellettavista hintatiedoista annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n kaltaista sääntelyä verotusarvon perusteena sovellettavasta hintatiedosta. Ja näin sitten valtiovarainvaliokunta on tehnyt, että tältä osalta tuo on täyttynyt huomautus.

Sitten tämä kysymys siitä, minkälainen verotus on perusteltua ja mikä taas saattaisi lähestyä konfiskatorista verotusta tällaisen kaivostuotannon osalta, oli se, mitä tällaisella hetteisellä maaperällä perustuslakivaliokunta joutui arvioimaan. Samaan aikaanhan on ollut käsittelyssä apteekkimaksuja ja lääketaksoja koskeva verotusuudistus, ja siellähän perustuslakivaliokunta otti tavallaan urauurtavankin kannan, että voitaisiin katsoa, että jos tietyissä olosuhteissa apteekkitoiminta muodostuu kannattamattomaksi vero- ja taksamuutosten vuoksi, niin sitten tullaan jo tilanteeseen, että perusoikeuksien turvaamiseksi voitaisiin edellyttää lakia muutettavaksi. No, tämä on edelleen tuolla sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käsiteltävänä, mutta tässä on periaatteessa sama kysymys mutta toisenlaisessa yhteydessä.

Apteekkien osalta meillä oli harvinainen tilanne, että on erinomaisen tarkkaa tietoa apteekkien tuloista ja menoista, kun sitä on seurattu julkisen vallan toimesta juuri tämän luvanvaraisen elinkeinon muodossa, ja sen takia oli mahdollista arvioida hyvinkin tarkasti, kuinka montaa apteekkia sitten tällainen liiketoiminnan kannattavuuden vaarantaminen tai suorastaan menettäminen koskisi. Kaivosten osalta tilanne on kokonaan toisenlainen. Siellähän maailmanmarkkinahinnat vaihtelevat, malmin louhinnan ja sen rikastamisen teknologiat vaihtuvat ja muuttuvat, ja sitten tietysti esiintymien rikkaus vaihtelee suuresti, ja siinäkin tieto kasvaa, kun tehdään pidemmälle maaperätutkimuksia.

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

No, tässä tilanteessa perustuslakivaliokunta korosti sitä, että verotusta koskeissa lainsäädännöissä on katsottu, että verotusta koskevaa lainsäädäntöä ei voida pitää valtiosääntöoikeudellisesti sellaisena erityisenä julkisen vallan käytön muotona, jonka alueella perusoikeudet eivät tulisi sovellettaviksi. Elikkä täälläkin täytyy katsoa sitten elinkeinovapauden toteutumista perustuslain 18 §:n mukaisesti ja sitten omaisuudensuojan perustuslain 15 §:n mukaista toteutumista.

Kun jo hallituksen esityksen perusteluissa oli kaivettu näitä todennäköisyyksiin pohjautuvia arvioita siitä, kuinka iso osa kaivostoiminnasta saattaisi muodostua kannattamattomaksi, niin tätä sitten piti arvioida juuri sen kannalta, onko siellä tällaisia kohtuuttomia tilanteita. Jo perustuslain esitöiden mukaan perustuslain omaisuudensuojasäännöksistä voidaan johtaa konfiskatorisen verotuksen kieltö. Tässä perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan lainsäädäntö, jonka perusteella laillisella elinkeino- tai ammatinharjoittamisella ansaittuun tuloon kohdistuva veron määrä voisi yksittäistapauksessa muodostua suuremmaksi kuin siitä tosiasiallisesti saatu tulo, olisi konfiskatorisen verotuksen kiellon vastainen ja siten ongelmallinen omaisuudensuojan sekä elinkeinovapauden kannalta. Sen sijaan nettotulojen verotukseen nojautuvien ratkaisujen voidaan katsoa yleisellä tasolla arvioituna täyttävän usein valiokunnan käytännössä verolainsäädännölle asetetut vaatimukset edellyttäen, että veron määrä muutoin täyttää oikeasuhtaisuuden vaatimukset.

Oikeastaan tästä tasapainosta on kysymys, kun siellä nyt sitten valtiovarainvaliokunta on hakenut tulevaisuuteen päin tällaista hybridimallia, jossa korostuisi se todellisten markkinahintojen mukaan saatujen tuottojen määrä ja sitten taas tällainen muiden kriteerien perusteella kiinteämmin määräytyvä verotus suhteessa vähenisi. Olisi varmasti helpompi katsoa, että se toteuttaa paremmin nämä kriteerit, joita verotukselle asetetaan myös näistä perusoikeuksien suojelusyistä. Mutta tässä tilanteessa kuitenkin perustuslakivaliokunta katsoi, että tämä liikkumavara, jota lainsäätäjällä on omaisuudensuojan näkökulmasta, on lähtökohtaisesti suurempi tilanteessa, jossa omaisuudensuojaa rajoittava sääntely kohdistuu pörssiyhtiöihin tai muihin varallisuusmassaltaan huomattaviin oikeushenkilöihin verrattuna sitten tilanteeseen, jossa olisi pienyrityksiä tai oikeushenkilöiden sijasta luonnollisia henkilöitä, jotka yritystoimintaa pyörittävät. Ja sitten kun on kysymys myös elinkeinoalasta, jossa on todella isot investoinnit ja isot yritykset pääasiallisesti niitä pyörittämässä, niin näiden olosuhteiden vallitessa ehdotettavaa sääntelyä ei katsottu olemassa olevaan elinkeinotoimintaan kohdistuvaksi veronkorotukseksi tai siis tämän konfiskatorisen verotuksen kaltaiseksi kielletyksi tavaksi kiristää verotusta.

Mutta tosiaan tuo evästys, jonka valtiovarainvaliokunta esitti, varmasti auttaisi jatkossa löytämään sellaisen verotusmallin, jossa myös tällaiset vähäiset riskit tämän suhteen poistuisivat. Sinänsä kun on miljardien esiintymisestä kysymys, niin kuin tuossa edellä edustaja Kettunen viittasi, niin tässä on kuitenkin kysymys sen elinkaaren aikana kymmenien miljoonien verotuksesta, eli on vain promilleluokan asioista kysymys, että sillä ei sen perustoiminnan, kaivostoiminnan kannattavuuden kannalta kuitenkaan niin dramaattisia vaikutuksia ole kuin keskustelusta olisi voitu päätellä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Holopainen.

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

20.01 **Hanna Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Tulin vielä pitämään puheenvuoron käydäkseni edelleen keskustelua esimerkiksi edustaja Kettusen kanssa, joka täällä mielestäni tulkitsee vain osittain sitä, mitä täällä aikaisemmin puhuin.

Edustaja Kettunen viittasi tässä siihen, että näillä veromuutoksilla ja muilla kaivostoimintaan kohdistuvilla ikään kuin lisävaatimuksilla on negatiiviset elinkeinovaikutukset. No, nythän on myös niin, että monessa paikassa, esimerkiksi jos ajatellaan vaikka herkkää järvialuetta, Saimaata, on todettu, että kaivostoiminnalla ja oikeastaan jo niillä lukuisilla kaivosvarauksilla, jotka sinne on tehty, on ollut huomattavia negatiivisia vaikutuksia muulle elinkeinotoiminnalle. Esimerkiksi maakunnat ja kunnat näillä alueilla ovat todella vahvasti ottaneet kantaa siihen, että nämä kaivosvarauksetkin aiheuttavat epävarmuutta muussa liiketoiminnassa, mitä siellä on, siis sen lisäksi, että ne haittaavat tietysti alueen asukkaitten virkistytymis- ja muita mahdollisuuksia. Esimerkiksi matkailuedellytyksiä heikentää se, että siellä on kaivostoimintaa, varsinkin kun tähän mennessä sillä kaivostoiminnalla, mikä on ollut, on ollut negatiivisia ympäristövaikutuksia. Nämä maakunnat ja kunnat ovat vahvasti sanoneet, että kaivostoiminnan sinne sijoittuminen on ristiriidassa alueen elinkeinopoliittisen strategian kanssa.

Siksi mielestäni ei voida tarkastella pelkästään kaivostoimijoiden ikään kuin etua tässä tapauksessa, niin kuin edustaja Mikkonen tässä sanoi, että tuntuu siltä, että kaivostoimijoitten lobbausvoima on ollut aika suurta, jotenkin täälläkin osassa puheenvuoroja siltä kuulostaa. On todella hankalaa, jos ei katsota sitä kokonaisuutta, mikä on todellinen elinkeinovapaus muitten toimijoitten osalta silloin, jos kaivostoiminnan ikään kuin haitat ovat sellaisia, että ne estävät sitä muuta elinkeinotoimintaa tai haittaavat sitä. Tai sitten omaisuudensuojaa siltä osin, että aika monessa tapauksessa nimenomaan maanomistajille on tullut epävarmuutta ja näitä haittoja tämän mahdollisesti suunnitellun kaivostoiminnan osalta.

Jos nyt ajattelee vaikka Saimaan alueen tulevaisuuden tavoitteita siitä, että alueesta tulisi erittäin merkittävä ja houkutteleva matkailualue vaikkapa nyt keskieuropalaisille turisteille, niin kyllä se on tunnistettu ihan todella isoksi riskiksi toimintaympäristön kannalta, jos kaivostoimintaa sijoittautuu sinne sillä tavalla kuin nämä kaivosvaraukset antavat ymmärtää. Siitä on paljonkin tietoa, että esimerkiksi yrittäjät, jotka suunnittelevat investointeja tai liiketoiminnan aloittamista matkailun suhteen, suhtautuvat nimenomaan tähän hyvin epäluuloisesti, ja se on tuonut epävarmuutta alueelle. Siksihän myöskin on syntynyt isoja kansalaisliikkeitä, ja täällä eduskunnassakin on käsitelty useita kansalaisaloitteita viime kausina liittyen siihen tarpeeseen, että kaivostoimintaa pitäisi saada ikään kuin säädeltyä paremmin. Olisi kyllä todella ongelmallista, jos sitten kaikesta tästä palautteesta huolimatta täällä päättäjät nostavat ikään kuin ainoastaan kaivostoimijoitten huolen ja tarkastelevat elinkeinopoliittisesta näkökulmasta ainoastaan heidän intressejään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Krista.

20.05 **Krista Mikkonen vihr:** Arvoisa puhemies! Edustaja Holopainen edellä piti taas erinomaisen puheenvuoron. Haluan kiittää myös edustaja Koskista, joka perustuslakivaliokunnan jäsenenä toi esille myös sen suhteellisuuden, että jos nyt mietitään tätä kaivosveron korotusta, niin kun me puhutaan näistä kaivosyhtiöistä, niin se on

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

todellakin hyvin pieni osuus heidän tuotostaan tai tavallaan heidän liikevaihdostaan tai siitä, minkä verran he pääomia sijoittavat. Jos mietitään vaikka Keliberin kaivosta, joka on jo 800 miljoonaa satsannut siihen, että suunnittelee kaivoksen avaamista, niin jos tässä neljä miljoonaa sen verotulot nousevat, niin kyllä täytyy sanoa, että aika huteralla pohjalla ovat olleet sitten suunnitelmat, jos ne tällaiseen summaan kaatuvat.

Tosiaan minusta on tärkeätä huomioida se, että on jotenkin itsestäänselvyys, että me huolehdimme, että niistä meidän mineraalivaroistamme, jotka sieltä kerran voi vain louhia ylös, myös valtio saa kohtuullisen korvauksen. Siinä mielessä todellakin tämä kaivosveron nosto on täysin perusteltua, ja tätä vihreiden mielestä olisi voinut vielä enemmänkin nostaa. Jos todellakin kansainvälisesti sitä vertailemme, niin se jää hyvin alhaiseksi tasoksi edelleen.

Tässä edustaja Holopaisen puheessa tuli esille tavallaan myös alueen muiden toimijoiden näkökulmat ja se, millaisia vaikutuksia alueen muihin elinkeinoihin kaivostoiminnalla on. Ei ole mikään ihme, että ympäri Suomea on paljon noussut tällaisia kaivostoimintaan kriittisesti suhtautuvia kansanliikkeitä, koska huoli on todellakin siellä aito: miten se vaikuttaa matkailuun, miten se vaikuttaa omaisuuteen? Esimerkiksi itse olen vieraillut marjatilalla, joka on huolissaan siitä, miten lähelle sijoittuvan kaivoksen pölyhaitat vaikuttavat heidän marjoihinsa tai todellakin myös omaisuuden arvoon. Kyllä siellä Kainuussakin ovat mökkiläiset hakeneet miljoonakorvauksia tältä kaivosyhtiöltä, Talvivaaralta, Terrafamelta, siitä, että heidän omaisuutensa arvo on merkittävästi pienentynyt.

Ja kun tässä nyt sitten nostettiin edustaja Kettusen puheessa tämä Terrafame, Talvivaara, niin valtio on sinne jo miljardin verran rahaa laittanut. Siinä mielessä se kaivostoiminta ei siellä kyllä kestäväällä pohjalla ole todellakaan ollut. [Tuomas Kettunen: 2 000 työtöntä!]

Kyllähän maailmanmarkkinahinnat ovat se suuri kysymys, ja sen vaihteluhan on se, joka vaikuttaa kaivosten kannattavuuteen. Se on ihan selvä asia. Sen takia minä itse ajattelen, että kun meillä on niitä harvinaisiakin maamineraaleja, joista me tiedämme, että niistä on tarvetta ja pulaa, niin meidän ei todellakaan kannata niitä halvalla myydä, ja meidän ei kannata missään tapauksessa sallia [Puhemies koputtaa] niiden louhimista sellaisella tavalla, joka aiheuttaa kohtuutonta ympäristöhaittaa. Meidän kannattaa tässä olla tiukkana, koska ne aarteet säilyvät kyllä siellä ja odottavat sitä hetkeä, kun hinta on sellainen, [Puhemies koputtaa] että se voidaan turvallisesti tehdä niin, että valtio saa siitä verotuloja riittävästi, ja toisaalta niin... [Puhemies: Aika!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pyydän edustajaa siirtymään puhujakorokkeelle.

...että näiltä yhtiöiltä voidaan vaatia tiukat ympäristöehdot.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi.

20.09 **Markus Lohi kesk:** Arvoisa puhemies! Tästä kaivosverosta ja kaivostoimialastahan voi olla vapaasti ihan mitä mieltä haluaa olla. En sen takia ota tässä esille edellä vihreiden edustajien pitämiä puheenvuoroja, vaan otan esille sen takia, että minusta se viesti ei jotenkin valitettavasti tunnu oikein vilpittömältä, kun sanotaan, että kyllä Suomessa voidaan harjoittaa kaivostoimintaa, mutta sitten samaan aikaan ollaan

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

vastalauseessa esittämässä niin kovaa veroa, että kaivostoiminta menee kannattamattomaksi. Kuvitellaanko siis, että joku investoisi Suomeen satoja miljoonia tai miljardin kaivokseen, joka on kannattamatonta toimintaa? Kyllä minulla väistämättä tulee mieleen, että on Jaakobin ääni mutta Esaun on kädet. Puhutaan toista, mutta tehdään toista.

Sitten kun sanotaan, että pitää nostaa sen takia veroa, kun niistä on ympäristöhaittoja ja marjatilat pelkäävät, että marjat pölyttyvät, niin mitä se vero auttaa marjojen pölyttymiseen tai matkailun tai muitten toimialojen ongelmiin? Auttaako se, että me nostetaan veroja ja tehdään kannattamattomaksi joku toimiva kaivos? Marjatko eivät pölyty sen jälkeen, ja joku toinen toimiala, matkailutoimiala, alkaa sen jälkeen menestyä paremmin? Ei tietenkään auta. Eihän se ole ratkaisu, vaan ratkaisu on se, että me katsotaan, mihin meillä ympäristön kestävyys kannalta voivat kaivokset yleensäkin sijoittua, ja otetaan huomioon ne muut toimialat ja tietenkin siinä sosiaalinen kestävyys, taloudellinen kestävyys, ympäristöllinen kestävyys. Eihän tämän veron tehtävä ole estää joitakin ympäristöongelmia. Jos me ajatellaan vaikkapa vesistöjen saastumista ja pilaantumista, niin ei sitä rahalla korvata. Sehän pitää hoitaa ympäristölainsäädännöllä ja panna semmoiset lupaehdot, ettei niitä pilata. Se, että me pannaan lisää veroa, ei puhdistu yhtään järveä, ei yhden yhtäkään järveä. Tässä sekoittuvat puurot ja vellit erittäin pahalla konstilla.

Mitä tulee sitten taas kansainväliseen vertailuun kaivosmineraaliverosta, kiistan jyrkästi ne luvut, mitä täällä on esitetty. Ne eivät ole vertailukelpoisia. Me kysyimme valtiovarainvaliokunnan verojaostossa meidän valtiovarainministeriöltä, me kysyimme meidän asiantuntijoilta — siellä oli myös muita kuin elinkeinoelämän edustajia — voisitteko esittää vertailukelpoiset luvut, jos tämä Suomessa sijaitseva kaivos laitettaisiin Ruotsiin tai Australiaan tai muualle, Puolaan. Ei semmoisia vertailuja ole, sillä he sanoivat, että nämä olosuhteet ja nämä verorakenteet ovat niin erilaiset. Ei näitä voi vertailla tällä lailla. [Krista Mikkosen välihuuto] Mutta pitää ottaa kokonaisverovaikutus huomioon. Jos siellä ei makseta yhteisöveroa tai rojaltia aletaan maksamaan siten, että siihen saa ekana vaikka kymmenen miljoonan euron helpotuksen ja aletaan vasta sitten maksamaan, niin nämä luvut, mitä te esitte täällä, eivät ole vertailukelpoisia. Näin ovat meille asiantuntijat sanoneet valiokunnassa.

Tämä on juuri se, mitä sanoin toisessa puheenvuorossani, jossa sanoin, että faktat pilaavat hyvän tarinan. Olen pahoillani siitä. Faktat pilaavat hyvän tarinan tässä. On paljon parempi keskustella täällä lainsäädännön sisällöstä ja olla senkin jälkeen eri mieltä eri arvonäkökulmista, jos kuitenkin jaetaan ne samat faktat, eikä niin, että yritetään kansalaisille kertoa tarinaa, joka ei ole totta.

Mitä sitten tulee niihin muitten elinkeinojen huomioimiseen, niin haluan senkin todeta, että meillä on Lapissa Kittilässä erinomainen näyttö. Meillä on ainoa toimiva eurooppalainen kultakaivos — erittäin kannattava, tuottaa valtiolle myös rojalteja, tuottaa kaivosveron kautta rojalteja, 90 prosenttia työntekijöistä on Lapista, taitaa olla lähes 1 000 henkeä kaiken kaikkiaan työvoimavaikutus, alihankinta- ja suorat työpaikat — ja samalla meillä on nopeiten kasvava matkailutoimiala siellä. Onko Lapin matkailun kehitystä jarruttanut meidän kolme toimivaa isoa kaivosta? Ei ole. Missä maakunnassa kasvaa nopeiten matkailu tällä hetkellä? Kasvaako se siellä Saimaalla? Ei kasva. Kasvaako se siellä, missä on kaivokset? Kasvaa. [Krista Mikkosen välihuuto] Eli ei se riipu siitä, ovatko siellä ne kaivokset, mutta sehän osoittaa, että niiden kaivoksien olemassaolo ei estä

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

matkailutoimialan kasvua siellä alueilla, niissä seutukunnissa, millään tavalla. Pystymme yhteensovittamaan näitä eri intressejä, kun otamme ne riittävästi huomioon.

Lappiin ei kaivata yhtään kaivosta, joka pilaa esimerkiksi vaikkapa Tornion-Muonionjoen vesistön, ei tietenkään. Tarvitaan tiukat lupaehdot, mutta ei tätä toimialaa, joka on meille mahdollisuus, kannata, voi sanoa, tappaa semmoisella verolla, joka tekee siitä kannattamattoman. Tai kun Terrafamelle, joka on päässyt hyvin liiketoiminnassa eteenpäin — ympäristöongelmat saatu haltuun, työllistää parituhatta henkeä, verojalanjälki parisataa miljoonaa vuodessa — ollaan nyt tekemässä verolainsäädäntöä, jossa rahoitusasema menee erittäin hankalaksi, ja sitten se on pahimmassa tapauksessa tulossa valtion syliin, niin siinähan ei ole mitään järkeä. Siksi annan tässä kyllä kritiikkiä nyt maan hallituksellekin, vaikkei täällä ole yhtään hallituspuolueen edustajaa enää kuulemassa. Siitä huolimatta sanon, että tähän oli kyllä iso virhe, että vaikka tiedettiin, mihin tämä tulee johtamaan, niin ei oltu valmiita ottamaan tässä vuoden aikalisää ja tuomaan sitten uutta hybridimallia, jolla haetaan järkevää tuottoa. Tämä oli iso virhe.

Minkä takia? Kahden asian takia. Ensinnäkin se, että siellä joutuu vaikeuksiin osa tämän takia. Me ollaan nähty, että investointeja on pantu jäihin. Puhtaan siirtymän investointeja Outokummussa, jossa olisi siirrytty enemmän puhtaaseen tuotantoon, on pantu jäihin tämän takia. Ne on pantu jäihin tämän takia.

Toinen on se iso juttu, että kun ulkoapäin katsotaan Suomea, niin meillähan alkaa olla tilanne, että sen lisäksi, että meillä maantieteellinen sijainti alkaa olla riski jollakin mittarilla, nyt tämä regulaatoriski alkaa olla todella suuri. Kun meillä on sotia ja kauppasotia, niin ei pitäisi luoda enää lainsäädännöllä riskiä, että meillä on näin poukkoilevaa. Tästähan on monta muutakin esimerkkiä hallituksen politiikasta, esimerkiksi tämä datakeskusvero. Tuotiin se ja samaan aikaan ilmoitettiin, että samansuuruinen tukipaketti. Kukaan ei tiedä, mikä on tukipaketin sisältö, milloin se tulee voimaan, kuinka pitkään se on voimassa. Kuka uskaltaa tehdä kymmenien vuosien investoinnit? Nyt on kaivosalalle tehty aivan sama.

Pitäisi olla vakaa toimintaympäristö, jotta yritykset uskaltavat investoida tänne Suomeen, työllistää, tuoda lisäarvoa, lisätä kriittisissä mineraaleissa eurooppalaista strategista omavaraisuutta. Mutta mitä tekee Suomi? Päinvastoin. Niin kuin meillä olisi tässä taloudellisessa tilanteessa jotenkin varaa siihen. [Tuomas Kettunen: Ei ole!] Niin kuin meillä olisi varaa täällä sanoa, että ei työpaikkoja, ei kasvua, aletaan vain pesemään toisten selkiä, niin kyllä se siitä Suomi nousee. Ei nouse, jos emme tee teollista toimintaa täällä. Ja missä se on kestävää tehdä? Siellä, missä ympäristövaikutukset otetaan huomioon ja kriteerit ovat tiukkoja, eikä siellä, missä ei minkäänlaista ympäristövastuuta kanneta. [Puhemies koputtaa] Kongossakin, joka tuottaa merkittävän osan maailman koboltista — sieltä tuodaan muuten Suomeenkin kobolttia — taitaa olla niin, että kiinalaiset omistavat 80—90 prosenttia niistä kaivoksista. [Eduskunnasta: Kyllä!] Tämä on hirveä tilanne, kun ajatellaan Euroopan kannalta.

Suomella on mahdollisuus. Ei hukata tätä mahdollisuutta, vaan toimitaan järkevästi. Hallituksenkin pitäisi toimia oikein, nyt se toimii väärin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kettunen.

20.17 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu rouva puhemies! Edustaja Lohelta ansiokas puheenvuoro, ja olen täysin samaa mieltä, että nykyinen hallitus toimii väärin. Olen

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

todellakin huolissani siitä, miten käy esimerkiksi valtionomisteisen — ei nyt täysin sataprosenttisesti omisteisen, mutta omisteisen — kaivoksen nimeltä Terrafame siellä Kainuussa.

Mutta ihan ensimmäiseksi täytyy muistaa se, minkä edustaja Lohi Lapin kansanedustajana toi tässä esille, että eivät kaivokset ja matkailu toisiaan poissulje. Lappi on tällä hetkellä Suomen kasvun vetureita, mikä tulee sekä kaivannaisteollisuudesta että myös sieltä matkailun suunnalta. Mutta samalla lailla on omassa kotimaakunnassani Kainuussa: Sotkamossa on kolme kaivosta, mutta siellä Sotkamossa on myös Kainuun kasvun veturi matkailun osalta — eivät poissulje toisiaan.

Mutta, rouva puhemies, Terrafamen kaivosalueella on 2 000 työpaikkaa — ja tämmöistä lainsäädäntöä joulun alla. Onko tämä nyt joululahja niille kaivostyöntekijöille, jotka tekevät pitkää päivää ja tuovat leivän kotiin, moneen kainuulaiseen kotiin, ja ennen kaikkea tuovat kansantalouteen lisää tuloa?

Puhemies! Tästähän oli tosiaan kaksi päivää sitten ihan Iltalehdessä juttu, ja minä nyt sitten tästä iltapäivälehden jutusta teille luen: ”Terrafame on merkittävässä vaikeuksissa. Se on tehnyt tänä vuonna tammikuun alusta syyskuun loppuun mennessä jo yli 40 miljoonaa euroa tappiota, vaikka yhtiö on vähentänyt vuosittaisia kustannuksiaan 50 miljoonalla eurolla.” He ovat tehneet toimenpiteitä, että he ovat saaneet toimintaansa tehokkaammaksi, kustannuksia on vähennetty 50 miljoonalla eurolla. ”Terrafame on toimintahistoriansa aikana tehnyt tappiota yhteensä 200 miljoonalla eurolla, ja tappioiden määrä kasvaa koko ajan lisää.” Kuvitellaanko nyt näin, että tämmöisellä verolainsäädännöllä nämä tappiot tulevat helpottumaan? Päinvastoin.

Ja minkä takia nyt täällä edustaja Mikkonen omassa puheenvuorossaan toi esille, että maailmanmarkkinahinnat vaikuttavat muun muassa nikkelin hintaan? Siis nikkeli-kaivoksesta on kyse tuossa Terrafamessa. Se on juuri näin: ”Suurin syy” — tämä on myös tässä lehden jutussa — ”Terrafamen ongelmiin on Indonesia, jolla on maailman suurimmat nikkeli-varannot. Indonesian aggressiivinen kaivospolitiikka on romahduttanut nikkelin hinnan ja pakottanut nikkeli-kaivoksia ja -jalostamoita lopettamaan toimintansa ympäri maailmaa. Indonesian nikkeli-kaivoksilla on suurten varantojen lisäksi etuna maan löysä ympäristönsuojelusäätely sekä halvalla, ilmastonmuutosta kiihdyttävällä hiilellä tuotettu energia, jota näissä Indonesian kaivoksissa tarvitaan.” Minä vain kysyn sitä, onko tämä sitten viherpesua, että kannattaa sitä nikkeliä tuottaa siellä Indonesiassa hyvin löysällä ympäristönsuojelusäätelyllä ja ennen kaikkea sillä, että siellä hiilellä tuotetaan energiaa ja tuprutetaan savuja sitten maailman tuuliin ja ilmastoon ja sitä kautta maailma saastuu. Kumpi on oikein: se, että tuotetaan täällä kestävän kehityksen mukaisesti, vai se, että tuotetaan siellä Indonesiassa aivan omituisilla tavoilla?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Holopainen.

20.20 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Koska on niin tärkeä asia, niin vielä tätä debattia jatkan.

Edustaja Lohi edellä kuvasi sitä, että toisaalta hän ja ilmeisesti aika laajasti keskustan eduskuntaryhmä ainakin täällä vaikuttavat vastustavan tätä rojaltiveroa lähtökohtaisesti, tai he pelkäävät, että se estää kaivostoimintaa, ja kuitenkin hän tässä sanoi, että se ei vaikuta niin, että ympäristövaikutukset sillä saataisiin kuriin. Kun esimerkiksi vihreät ovat aikaisemmin ehdottaneet nimenomaan myöskin tällaista jäteveroa, joka sen sijaan

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

nimenomaan kohdistuisi niin, että se kannustaisi ottamaan kaivannaisista tehokkaammin nämä arvomineraalit talteen ja käytettäisiin säästävämpiä louhintamenetelmiä ja sitten näitä sivuvirtoja hyödynnettäisiin tehokkaammin ja sitten tätä kaivosten kestävyyttä sitä kautta ohjattaisiin, niin minulla on semmoinen muistikuva, että keskusta on vastustanut tämäntyyppistä veroa, mutta ehkä vaikkapa edustaja Kettunen voi kommentoida, kannattaisitteko sitten sitä nimenomaan myöskin ohjaavana elementtinä.

Sitten edustaja Lohi täällä sanoi jotenkin, en nyt sanatarkasti muista, mutta suunnilleen niin, että tietenkään kaivokset eivät sovi kaikkialle, että on niin herkkiä alueita, joilla sitten ne ongelmat ovat liian suuria. Mutta itse ainakin toivoisin, ja vihreät ovat tätäkin esittäneet, että sinne lainsäädäntöön olisi tehty tiukennuksia siinä, että kun tämmöisiä niin sanottuja no-go-alueita ovat nämä toimijatkin ehdottaneet, määriteltäisiin se, että tulisi varmuus siitä, että tietyille alueille ei sitten kaivoksia tulisi, jotta esimerkiksi vaikkapa siellä herkan vesistön äärellä Saimaalla sekä asukkaat että yritystoimijat voisivat sitten hengähtää helpotuksesta, kun tietäisivät, että tämmöistä pelkoa ei siihen ole. Kysyisin myöskin tästä vaikkapa keskustan eduskuntaryhmänkin mielipidettä: olisitteko sitten myöntäväisiä siihen, että tätä varmuutta saataisiin sillä, että tämmöisiä rajoitteita tarkemmin määriteltäisiin?

Sitten edelleenkin sanon, että kyllä sillä on merkityksensä, minkälaisia toimijoita Suomeen houkutellaan. Silloin kun on toimija, joka on taloudellisesti jo lähtökohtaisesti vakaalla pohjalla ja sitoutunut noudattamaan erilaisia säädöksiä, niin kyllä he silloin todennäköisesti ovat valmiita myös sitten tiukempaan säätelyyn, koska he tietävät silloin, että myöskin he hyötyvät tästä Suomen ennustettavasta toimintaympäristöstä. Ja kun nämä kriittiset mineraalit todellakin ovat arvoltaan yhä suurempia tämän vihreän siirtymän vuoksi, niin sikäläkin se kannustaa meitä ymmärtämään näitten mineraalien arvon ja pystymme myöskin pitämään vaatimustasoa korkeammalla. Tosiaan muusta teollisuustoiminnasta on huomattu, että totta kai ne teollisuustoimijat ennakolta ikään kuin lobbaavat sitä vastaan, että ympäristöregulaatiota kiristettäisiin, mutta sitten kyllä Suomessa erityisesti on sitä osaamista pystyä kehittämään uusia teknologioita, ja Suomen kannattaa tietenkin myös kansainvälistä ympäristösäätelyä pyrkiä kiristämään. Kuten tässä totesin, niin esimerkiksi LUT-yliopistossa on tehty tätä tutkimusta. Kannattaa lukea tämä väitöskirja, koska siellä on todella mielenkiintoisia teknologisia esityksiä siitä, kuinka se kaivostoiminta voidaan toteuttaa niin, että se itse asiassa myöskin ohella tuottaa energiaa ja muuta.

Mutta tässä nyt tällä kertaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Krista.

20.24 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Ehkä muutama huomio ja kommentti vielä tähän kaivosverokeskusteluun. Ensinnäkin ehkä kuulijat ovat voineet saada väärän käsityksen, mutta keskustahan siis tukee tätä esitystä, mikä meillä on nyt tässä käsissä, vaikka täällä kovasti sitä kritisoidaan. Tämä on ehkä hyvä huomata. [Aki Lindén: Aijaa!]

Toisekseen haluaisin myös huomauttaa sen, että kun tässä keskustan puheenvuorossa sanottiin, että ympäristöasioiden näkökulmasta kaivosverolla ei ole merkitystä vaan merkitystä on sillä, että on tiukkaa ympäristönsuojelua, ja esimerkiksi vesiensuojelun täytyy olla tiukkaa, niin haluan tässä nyt muistuttaa, että keskustahan on tällä kaudella kannattanut vesiensuojelun löystyttämistä niin, että nimenomaan nämä kaivoshankkeet

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

voidaan sijoittaa niin, että erinomainen vesien tila saa laskea alempaan luokkaan, jos sinne perustetaan kaivos. Sitten tietysti toivoisi, että myös edistäisitte tätä asiaa käytännössäkin, eikä vain tässä nyt vedetä sellaista korttia esiin.

Mutta sitten tässä epäiltiin, että onko niin, että vihreät oikeasti eivät sallisi yhtään kaivosta tänne, vaikka me edustaja Holopaisen kanssa ollaan tässä monta kertaa sanottu, että me näemme kyllä, että kaivoksillakin on tilaa Suomessa silloin, kun se tehdään vastuullisesti. Minusta edustaja Hanna Holopainen tässä hyvin nosti esiin myös sen, että meillähan voisi olla annettavaa muualle maailmaan sillä meidän omalla teknologialla. Se, että meillä on tiukka ympäristölainsäädäntö, on itse asiassa muillakin teollisuudenaloilla johtanut siihen, että me ollaan sitten täällä tehty ja vaadittu käytettäväksi sellaista teknologiaa, joka on riittävän tiukkaa ympäristönäkökulmasta, ja sitten me ollaan voitu myydä sitä muualle.

Sitten tietysti on kysymys siitä, onko kaivosvero siinä se keino. No, tässä kaivosverossa onkin ennenkin kysymys siitä, annetaanko me ilmaiseksi meidän maamme rikkaudet — ne mineraalit, joita voidaan vain kerran louhia maaperästä, saako ensimmäiseksi paikalle ehtinyt ne ilmaiseksi. Tämähän on ollut Suomessa näin, mutta viime kaudella todella tämä kaivosvero säädettiin, ja nyt sitä on tiukennettu, ja hyvä niin, koska edelleenkin se on kansainvälisesti verrattuna varsin matalalla tasolla.

No, kun kerroin näistä eri rojaltiliveroista eri maissa, niin edustaja Lohi tässä kyseenalaisti sen, että nämä veroprosentit eivät ole luotettavia, mutta kyllähän näissä kaikissa maissa on myös muutakin veroa kuin vain sitä rojaltiliveroa, tai useammassa näistä. Se on ihan totta, että niitä on sinänsä vaikea vertailla, mutta kyllä kokonaiskuvassa silti tämä Suomen veronkanto on vielä varsin maltillista. Sen ei pitäisi todellakaan olla este tulla tänne, jos täällä on sellaisia esiintymiä, joita kannattaa louhia. On ihan selvää, että tämä vero voi tulla esteeksi siinä kohtaa, jos on hyvin heikko esiintymä, että sitä ei kannata louhia, mutta eihän sellaista kannatakaan louhia, jos tiedetään, että siitä tulee sitten kuitenkin isoja ympäristöhaittoja ja mineraalituotto jää vähäiseksi. Sellaista kaivosta ei kannata avata. Ne mineraalit jäävät sinne olemaan. Jos myöhemmin meillä on teknologiaa, jota voidaan hyödyntää, ja voidaan kaivaa tällaiset heikommatkin esiintymät ympäristöystävällisesti, niin silloin voimme käyttää niitä.

No, sitten kun täällä nostettiin esiin näitä Indonesia- ja Kiina-kortteja, mitä usein ympäristökeskustelussa heilautellaan, niin tietysti me tässä talossa teemme lainsäädäntöä Suomeen. Me haluamme, että meillä Suomessa huolehditaan ympäristöstä, koska ne ympäristöhaitatkin jäävät tänne Suomeen, ja nimenomaan ne vesistökysymykset ovat tietysti valtavan oleellisia silloin, kun puhutaan Suomen luonnosta. Itse näen, että on tärkeätä, että me katsomme, että meidän tonttimme on täällä kunnossa. Samanaikaisestihan Suomi on kyllä EU:ssa ajanut esimerkiksi tätä CBAM-lainsäädäntöä eli sitä, että jos EU:n ulkopuolelta tuodaan vaikka nyt sitten terästä tai joitakin muita tällaisia tuontitavaroita, niin ne on pitänyt tuottaa yhtä kireillä ympäristöehdoilla ja ilmastoehdoilla kuin mitä EU:n sisällä vaaditaan, tai jos ei, niin sitten pitää maksaa siitä maksu. Nämä ovat hyviä elementtejä siihen, että me voimme varmistaa, ettei tällaisia vapaamatkustajia sitten globaalisti ole.

Mutta toden totta ja kaiken kaikkiaan olen iloinen siitä, että tämä lainsäädäntö on etenemässä. Ehkä vielä nostan sen, että mielestäni nimenomaan tämä esitetty veromalli on varsin perusteltu.

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

Tähän lausumaan nyt siitä, että haluttaisiin selvittää tällaista hybridimallia, mitä kaivosteollisuus ajaa, ja ottaa se myöhemmin käyttöön: Haluan vielä kerran muistuttaa, että näistä veromalleistahan on todellakin tehty selvitykset. On ollut niin VN TEAS -hanke kuin valtiovarainministeriön oma selvitys kaivosveromalleista. Nämä on tehty siis vuosina 21—22, hyvin tuoreita, ja näissä ihan suoraan todetaan, että tällaisen hybridimallin verotuotto on epävarmempi, se on epätasaisempaa, se lisää byrokratiaa ja se mahdollistaa aggressiivisen verosuunnittelun. Todellakin ajattelen, että kun tämä nykyinen malli on yksinkertainen, niin kannattaisi pidättäytyä lähtemästä muuttamaan mallia byrokraattisemmaksi, enemmän hallinnollista taakkaa aiheuttavaksi, epävarmemmaksi ja vielä tällaiseksi, joka mahdollistaa aggressiivista verosuunnittelua.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vammaispalvelulain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 92/2025 vp

Valiokunnan mietintö StVM 26/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 26/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Edustaja Kiuru, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.30 Krista Kiuru sd (esittelypuheenvuoro): Oikein paljon kiitoksia, arvoisa puhemies! Esittelen sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön vammaispalvelulain 2 §:n muuttamisesta:

Tällä ehdotuksella on pitkä historia, mutta aloitan siitä, että tässä esityksessä ehdotetaan siis lisättäväksi vammaispalvelulain 2 §:ään uusi soveltamisalaa rajaava säännös. Tämän säännöksen mukaan vammaispalveluja järjestettäisiin niille vammaisille henkilöille, joiden toimintarajoitteesta johtuva välttämätön avun ja tuen tarve poikkeaa kyseessä olevaan elämänvaiheeseen tavanomaisesti kuuluvasta avun ja tuen tarpeesta. Taustalla on se, että eduskunta hyväksyi maaliskuun 1. päivänä 23 viime eduskunnan työn lopuksi uuden vammaispalvelulain, jonka voimaantuloajaksi vahvistettiin 1.10.23. Käsiteltäessä tätä kyseistä lakia eduskunnassa lakiesityksestä poistettiin perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta niin sanottu ikääntymisrajaus. Kun uusi hallitus aloitti, se ensi töikseen lykkäsi uuden vammaispalvelulain voimaantuloa lailla vuoden 25 alkuun — se ei ollut vielä tullut voimaan, mutta oli jo säädetty. Voimaantulon siirron taustalla oli hallitusohjelman uusi kirjaus, jonka mukaan hyväksytyn vammaispalvelulain soveltamisalaa tulee täsmentää niin, että varmistetaan vammaispalvelulain säilyminen erityislakina sekä vammaisten henkilöiden asianmukaiset palvelut ja niiden kestävä rahoitus. Hyväksytyn vammaispalvelulain soveltamisalaa esitettiin täsmennettäväksi vuonna 24 eduskunnalle annetussa vammaispalvelulain ja muiden lakien esityksessä.

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

Eduskunta hyväksyi lakiehdotukset muutoksin, mutta eduskuntakäsittelyn aikana vammaispalvelulain muuttamista koskevasta lakiehdotuksesta poistettiin perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta se, että näitä vammaispalvelulain mukaisia palveluja järjestettäisiin vammaiselle henkilölle vain, jos hänen välttämättömän avun ja tuen tarpeensa poikkeaa siitä, mikä on henkilön elämänvaiheessa tavanomainen tarve. Ottaen huomioon lain suunniteltu voimaantulo vuoden 25 alusta ja talousarvioesitykseen liittyville esityksille asetettu määräaika, perustuslakivaliokunnan esittämiä täsmennyksiä säännökseen ei ollut kuitenkaan mahdollista tehdä eduskuntakäsittelyn aikana. Vammaispalvelulain 2 §:n muutoksiin ehdotettiin sitten sääntelyn muutosta niin, että eduskunta antoi lausuman, jossa edellytti, että tätä asiaa hoidettaisiin ja korjattaisiin ja tehtäisiin esityksiä tästä.

Näin sitten ollaankin tilanteessa, jossa nyt esitetään muutosta vammaispalvelulain 2 §:ään uudeksi soveltamisalaa rajaavaksi säännökseksi. Tätä olemme käsitelleet valiokunnassa, ja toteamme, että sitä voidaan kannattaa ehdotetuin tarkennuksin, joista kohta lisää.

Ensinnäkin todetaan, että vammaispalvelulain soveltamisalan täsmentämistä on käsitelty valiokunnassa useiden lausuntojen pohjalta, ja tämä muutos on sellainen, että ehdotetaan lisättäväksi siis uusi lain soveltamisalaa rajaava elämänvaiheita koskeva säännös, joka auttaa esityksen mukaan arvioimaan yhdessä muiden soveltamisalasäännösten kanssa, kenellä on oikeus saada vammaispalveluja. Lisäksi tulee muita teknisiä muutoksia lainsäädäntöön. Esityksen mukaan esityksellä ei ole tarkoitus olennaisesti muuttaa vammaispalveluja saavien henkilöiden kohderyhmää. Edelleen on tarkoitus, että aiemmat väliinpuotoajaryhmät, kuten autismi- ja neurokirjon henkilöt, pääsisivät paremmin lain piiriin. Tässä ehdotettava elämänvaiheita koskeva säännös saattaisi vaikuttaa erityisesti niiden yksittäisten iäkkäiden henkilöiden asemaan, jotka ovat ennen säännöksen tarkentamista saattaneet saada yleispalvelujen sijaan vammaispalveluja. Ehdotetussa vammaispalvelulain 2 §:n 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi elämänvaiheen määritelmä ja luettelo elämänvaiheista. Edellä todetussa arvioinnissa täytyy sitten henkilökohtaisesti arvioida kunkin kohdalla näiden palveluiden jatkuvuus myös siirryttäessä elämänvaiheesta toiseen.

Tätä esitystä on myöskin perustuslakivaliokunnassa arvioitu, ja perustuslakivaliokunta toteaa nyt, että ehdotettu säännös elämänvaiheen huomioon ottamisesta on täsmentynyt suhteessa valiokunnan aikaisempiin kannanottoihin, ja täten tämä arvioitu säännös edelleen jossakin määrissä on avoin siinä mielessä, että se ei ole niin tarkkarajainen ja täsmällinen, mutta kuitenkin se täyttää jo tässä muodossaan perustuslain 80 §:n edellytykset lain täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta. Perustuslakivaliokunnan mielestä elämänvaiheisiin kiinnittyvä arviointi tehdään aina osana yksilöllistä palvelutarpeen arviointiprosessia, ja valiokunnan mielestä tämä ehdotettu sääntely korostaa arvioinnin yksilöllistä luonnetta ja sitä, että pelkästään henkilön ikä ei voi johtaa lain soveltamisalan ulkopuolelle rajautumiseen. Perustuslakivaliokunnan mielestä yksilöllistä arviointia koskeva sääntely on vielä sellaista, että valiokunta voisi tätä yksilöllistä arviointia ja sen perusteita selkeämmin vielä säätää ja täsmentää valiokunnassa tältä osin.

Arvoisa puhemies! Me olemme sitten tehneet työtä käskettyä ja vähän täsmentäneet, eli olemme omalta osaltamme korostaneet samoja seikkoja kuin perustuslakivaliokunta ja laittaneet myöskin sitten täsmennystä tänne nimenomaan siitä näkökulmasta, että tätä

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

arviointia tulee tehdä yksilöllisesti osana palvelutarpeen arviointia. Siten sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa, että lakiehdotuksen 2 §:n 4 momentin viimeistä virkettä täsmennetään siten, että arviointi oikeudesta saada vammaispalveluita eri elämänvaiheissa tulee tehdä yksilöllisesti osana 4 §:ssä ja sosiaalihuoltolain 36 ja 37 §:ssä tarkoitettua palvelutarpeen arviointia. Ehdotetuilla säännöksillä korostetaan sitä, että arviointi oikeudesta saada vammaispalveluja eri elämänvaiheissa on tehtävä yksilöllisesti. Lisäksi informatiivisuuden vuoksi lisätään viittaukset palvelutarpeen arviointia koskeviin vammaispalvelulain ja sosiaalihuoltolain säännöksiin.

Lisäksi valiokunta ehdottaa täydennettäväksi lakiehdotuksen 4 §:ää uudella 2 momentilla. Tällöin edellytetään yksilöllisyyttä siinä, milloin on kyse vammaisen henkilön elämänvaiheeseen tavanomaisesti kuuluvasta avun ja tuen tarpeesta ja milloin siitä poikkeavasta tarpeesta. Lisäksi vammaisen henkilön yksilölliseen palvelutarpeen arviointiin on sisällytettävä ehdotetun 2 momentin mukaan arvio siitä, voidaanko hänen tarpeisiinsa vastata 2 §:n 3 momentissa tarkoitettujen lain mukaisilla palveluilla vai ei. Tässä nyt tietenkin tarkoitetaan arvioinnin yksilöllistä luonnetta siinä, että tämä oikeus vammaispalveluiden saantiin ei voi johtua kategorisesti eri elämänvaiheista, vaan sen pitää perustua nimenomaan tämän yksittäisen henkilön elämänvaiheeseen eikä pelkästään ikään, jos rajautuu lain soveltamisalan ulkopuolelle.

Arvoisa puhemies! Isoa keskustelua on käyty sitten myöskin tämän lain monenlaisista vaikutuksista. Vaikutusarviointit ovat olleet valiokunnassa erilaisia. Useampi valiokunnan asiantuntijakuulemisessa kuultu taho toi esille, että esitys olisi ristiriidassa sekä YK:n vammaisyleissopimuksen kanssa että myös yleissopimusta valvovan YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien komitean Suomea koskevan kannanoton ja ratkaisun kanssa. Komitea katsoi syyskuussa 25 Suomea koskevissa loppupäätelmissään, että elämänvaiherajauksen lisääminen vammaispalvelulakiin merkitsisi ikään perustuvaa syrjintää ja olisi ristiriidassa yleissopimuksen 1 artiklaan sisältyvän vammaisuuden määritelmän kanssa. Komitea oli huolissaan siitä, että ehdotetut säännökset saattaisivat sulkea monet vammaiset henkilöt pois vammaisyleissopimuksen edellyttämistä palveluista. Perustuslakivaliokuntakin on asiaa tarkastellut, ja perustuslakivaliokunnan mielestä se, että lain soveltamisalaa ja eri palveluiden myöntämistä koskevia säännöksiä sovelletaan lain tarkoituksen mukaisesti perus- ja ihmisoikeusmyönteisesti, on omiaan lieventämään kyseisiä ongelmia ja ehkäisemään esimerkiksi juuri iän perusteella syrjivien käytäntöjen muodostumista.

Arvoisa puhemies! Sitten tästä laista on oltu montaa mieltä. Kriittisinä huomioina asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin, että ehdotettu säännös ei ole edelleenkaan riittävän täsmällinen ja että käsite ”elämänvaihe” on lainsäädännössä ongelmallinen, sillä se luo helposti epätarkoituksenmukaista soveltamista ja väliinpuotoamista. On myöskin korostettu tarvetta konkretisoida tarkemmin, mitkä olisivat ne toimintarajoitteet, jotka vaikuttavat ihmisen toimintakykyyn yksilöllisesti. Osa kuultavista piti ehdotettua sääntelyä tarpeettomana. Osa kuultavista ehdotti puolestaan sääntelyn täsmentämistä yksilöllisen elämäntilanteen huomioimisella paremmin. Useissa asiantuntijalausunnoissa katsottiin, että lakiin esitettävässä elämänvaiherajauksessa on tosiasiaa kyse ikääntymisrajoituksesta, joka asettaa ikääntyneet vammaisiksi katsottavat henkilöt ikänsä vuoksi muita vammaisiksi katsottavia henkilöitä epäedullisempaan asemaan. On monenlaista arviota saatu. Valiokunta toteaa kuitenkin, että valiokunta pitää vammaispalvelulain soveltamisalan tarkentamista näin ollen perusteltuna

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

vammaispalvelulain säilyttämiseksi vammaisille henkilöille tarkoitettuna erityislakina, vaikka asiantuntijakuulemisessa tuotiin esille toisaalta myös se, että asiakkaan elämänvaihe ja elämäntilanne huomioidaan jo tälläkin hetkellä palvelutarpeen arvioinnin ja asiakassuunnitelman laatimisen yhteydessä.

Arvoisa puhemies! Tässä on myöskin paljon taloudellisia vaikutuksia ja seurantaa, josta valiokunta kirjoittaa pitkästi, mutta tässä aikataulussa emme enää valitettavasti voi näitä asioita esitellä.

Totean lopuksi, että tästä vammaispalvelulaista ei olla valiokunnassa yksimielisiä vaan asiasta on jouduttu ottamaan kantaa äänestämällä. Näin ollen täällä on vastalauseita kahdelta eri valiokuntaryhmältä. Tämä tässä lopuksi vielä tiedoksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kemppi.

20.43 Hilkka Kemppi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Vaikka olisi millainen aika, niin vammaisilta ihmisiltä ei voi leikata. Hallituksen tavoitteena on leikata hyvinvointialueiden rahoituksesta yli 20 miljoonaa euroa tämän lain myötä. Keskustan mielestä säästöjen kohdentaminen heikoimmassa asemassa oleviin ihmisiin ei ole kertakaikkisesti oikein. Vammaisilla henkilöillä on oikeus yhdenvertaiseen elämään. Heidän tulee saada tarpeen mukaiset palvelut tilanteessa kuin tilanteessa. Vammaisten ihmisten palveluiden rajaamista ja yhdenvertaisuuden heikentämistä ei voi perustella kustannusten hillitsemisen tarpeella, sillä heillä on yhdenvertainen oikeus olla mukana yhteiskunnassa.

Tämä laki ei ole salissa myöskään ensimmäistä kertaa tällä vaalikaudella. Laki on ollut täällä ennenkin, ja sitä on jouduttu korjaamaan useamman kerran hallituksen aiempien leikkausten seurauksena. Edelleen tähän tulee jäämään merkittäviä puutteita. Jos muutoksia ei tehdä, niin autismi- ja nepsy-kirjoon kuuluvien henkilöiden pois rajaaminen tulee jatkumaan, siis se muutos, jonka hallitus lupasi korjata myöhemmin tällä hallituskaudella. Siksi keskusta esittää myös lausumaa, jossa todetaan, että valtioneuvosto varmistaisi, että autismi- ja nepsy-kirjon henkilöt pääsevät lain soveltamisalan piiriin ja saavat tarpeidensa mukaiset vammaispalvelulain palvelut.

Tämän hallituksen esityksen tarkoituksena on ollut hallituksen sanojen mukaan varmistaa, että vammaispalveluiden saatavuus ja rahoitus voidaan turvata vammaisten henkilöiden oikeuksia edistävällä tavalla, mutta eihän se kertakaikkisesti onnistu, jos rahaa vain leikataan ja rahat loppuvat. Palveluiden riittävä rahoitus tuleeikin turvata. Olemme kuulleet alueilta huolestuttavia viestejä siitä, että rahaa vammaispalveluiden toteuttamiseen ei käytännössä ole.

Hyvinvointialueet ovat kamppailleet koko vaalikauden ajan palveluiden riittämättömän rahoituksen kanssa. Tämä koskee yhtä lailla vammaispalveluiden rahoitusta. Rahoituksen riittämättömyyden ohella lainsäädännön nopeat muutokset ja lain voimaantulon ennakoimaton siirtyminen erittäin lyhyellä aikataululla alkuvaalikaudesta ovat vaikeuttaneet vammaispalveluiden suunnittelua ja järjestämistä kaikilla alueilla. Siis tämä laki peruttiin edellisenä viikonloppuna. Se olisi tullut voimaan maanantaina, ja se peruttiin viikonloppuna tasavallan presidentin istunnossa. Mielestäni se oli luokatonta lainsäätämistä, eikä tilanne tule korjattua nyt edes korjaussarjan myötä.

Riittämätön rahoitus lisää riskiä siihen, että vammaiset henkilöt ohjataan yleislakien mukaisiin palveluihin, jotka eivät vastaa heidän yksilöllisiä palvelutarpeitaan, ja tällöin ihmiset eivät voi yhdenvertaisesti osallistua yhteiskunnan eri toimintoihin. Lisäksi laissa

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

on tämä elämänvaihesääntely, jonka osalta keskusta toivoo ja edellyttää, että sitä seurataan erittäin tiiviisti. Lain soveltamisalaan liitettävä täydennys elämänvaiheita koskevasta säännöksestä on herättänyt eri lainsäädännön vaiheissa runsaasti kritiikkiä. Sitä olemme kuulleet myös valiokunnassa. Pelkästään henkilön ikä ei voi johtaa lain soveltamisalan ulkopuolelle rajautumiseen, se on selvää, ja nähdäkseni siihen myös valiokunnan jäsenten yhteinen näkemys on löytynyt. Sosiaali- ja terveysvaliokunta teki myös muutoksia, hyvää työtä ja täsmensi lakia tältä osin. Palvelutarpeen arviointi tulee tehdä yksilöllisesti jokaisen vammaisen henkilön kohdalla erikseen.

Loppujen lopuksi on kuitenkin kyse siitä, miten lainsäädäntöä sovelletaan käytännössä, riittävätkö rahat vai oiotaanko pahasti. Tätä ei voi heittää yksin hyvinvointialueiden päättäjien niskaan, sillä kyse on tietenkin kansallisesta rahoituksen riittävyydestä, joka meidän, arvoisat kollegat, tulee eduskunnassa varmistaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kallio.

20.47 Vesa Kallio kesk: Arvoisa rouva puhemies! Vammaisilla henkilöillä on perustuslaillinen oikeus yhdenvertaiseen osallistumiseen ja mahdollisimman yhdenvertaiseen elämään. Tämä tarkoittaa, että heillä on oikeus saada tarpeenmukaiset palvelut. Vammaisten ihmisten palveluiden rajaamista ja yhdenvertaisuuden heikentämistä ei voi perustella kustannusten kasvulla ja niiden hillitsemisen tarpeella. Kyse on ihmisyydestä ja inhimillisyydestä sekä niiden toteutumisesta ja toteuttamisesta.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueiden rahoituksen heikennykset ja lainsäädännön nopeat muutokset sekä lain voimaantulon ennakoimaton siirtyminen erittäin lyhyellä aikataululla alkuvaiheesta ovat vaikeuttaneet vammaispalveluiden suunnittelua ja järjestämistä hyvinvointialueilla. Useat sosiaali- ja terveysvaliokunnalle lausuntoja antaneet tahot totesivat lausunnoissaan, että tämän vuoden alussa voimaan tulleen vammaispalvelulain soveltamisesta ei ole vielä riittävästi seurantatietoa. Sen vuoksi asiantuntijat pitävät nyt tehtävää säädösmuutosta aikataulullisesti ongelmallisena.

Eduskunta edellytti lakimuutoksen hyväksyessään useissa lausumissa, että valtioneuvosto seuraa lain toimeenpanoa ja lakimuutosten vaikutuksia. Seurannasta vastaava Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, THL, totesikin valiokunnalle antamassaan lausunnossa, että seuranta jatkuu vuoden 2027 loppuun saakka. Koska lakimuutokset ovat olleet voimassa alle vuoden, niiden vaikutusten seurantakin on vielä alkutekijöissään. Nämä toistuvat ja lyhytjänteiset muutokset vaikeuttavat merkittävästi lakien toimeenpanoa.

Kaikessa lainsäädännössä, erityisesti tässä vammaispalvelulain toimeenpanossa, keskeistä olisi pitkäjänteisyys, jatkuvuus ja ennen kaikkea rahoituksen riittävyys. Mikäli ne eivät toteudu, ei palveluja voida järjestää lainmukaisina ja yhdenvertaisesti koko Suomessa. Riittämätön rahoitus lisää riskiä siihen, että vammaiset henkilöt ohjataan yleislakien mukaisiin palveluihin, jotka eivät vastaa heidän yksilöllisiä palvelutarpeitaan.

Arvoisa puhemies! Lain perusteluilla ja toimeenpanon ohjaamisella on tässä tapauksessa erityinen merkitys yhdenvertaisuuden toteutumiseksi riippumatta vammaisen henkilön asuinpaikasta ja elämänvaiheesta. Erittäin olennaista on, miten säännöksiä tullaan tulkitsemaan ja soveltamaan lain toimeenpanossa hyvinvointialueilla. Kuten valiokunnalle annetuissa lausunnoissa on todettu, elämänvaihetta koskeva täsmennys ei poista kokonaan soveltamisalasäännöksen tulkinnanvaraisuutta. Vammaisten henkilöiden yhdenvertaisen

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

kohtelun ja oikeusturvan toteutumisen kannalta keskeistä on, että säännöksen käytännön soveltamisesta annetaan selkeää ja konkreettista ohjeistusta esimerkiksi THL:n tuottamassa Vammaispalvelujen käsikirjassa, joka toimii vammaispalvelujen työntekijöiden työvälineenä. Ohjeistusten ohella on välttämätöntä varmistaa, että lakia toimeenpanevat työntekijät saavat palvelutarpeen arviointityön tueksi tarvitsemaansa koulutusta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen perustelujen mukaan silloin, kun vammaisen henkilön itsemääräämisoikeuden osallisuuden ja itsenäisen elämän toteutuminen on kiinni palveluista, on välttämätöntä huolehtia siitä, että palvelut jatkuvat joustavasti elämänvaiheesta toiseen. Esityksen mukaan henkilön elämänvaiheiden tai elämäntilanteiden muuttuessa tulee tarvittaessa arvioida uudelleen, voidaanko myönnettyillä palveluilla vastata vammaisen henkilön palvelutarpeisiin. Myös lakimuutosten yhteydessä on välttämätöntä varmistaa, että palvelut jatkuvat keskeytyksettä ja palveluihin oikeutetut vammaiset ihmiset ja vammaisten lasten ja nuorten vanhemmat saavat oikeaa tietoa siitä, mihin palveluihin he ovat oikeutettuja. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rintamäki poissa. — Edustaja Berg.

20.51 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Vammaispalvelulakia on muutettu viimeisten vuosien aikana useamman kerran, vaikka itse lakikaan ei ole ehtinyt olla hyväksyttynä kovinkaan paljon kauemmin. Marinin hallituskaudella saimme juuri ennen vaaleja valmiiksi suuren uudistuksen vammaispalvelulakiin, joka oli sitä ennen auttamatta vanhentunut eikä vastannut Suomen hyväksymää YK:n vammaispalvelusopimusta. Uudistuksen myötä palveluja myönnetään yksilölliseen tarpeen, ei diagnoosin pohjalta. Kuitenkin vain reilut puoli vuotta sen jälkeen, kun vammaispalvelulaki oli saatu hyväksytyä nykyisten hallituspuolueiden tuella syksyllä 2023, Orpon hallitus toi eduskuntaan esityksen uuden vammaispalvelulain voimaantulon siirtämisestä. Tällöin perustuslakiin kytkeytyvät syyt olisivat puoltaneet vammaispalvelulain voimaantuloa alkuperäisen aikataulun mukaisesti myös perustuslakivaliokunnan mielestä. Silti hallituspuolueet jyräsivät siirtoesityksen voimaan.

Arvoisa puhemies! Kun vammaispalvelulain voimaantulon siirtoa käsiteltiin syksyllä 2023, arvelin pitämässäni puheenvuorossa, että Orpon hallituksen tosiasiallinen tavoite on tuoda ikääntymisrajaus myöhemmin takaisin lakiin. Ja näin on käynytkin, sillä nyt käsiteltävässä mietinnössä ikääntymisrajaus, tosin laajennettuna elämänvaiherajauksena, on mukana. Elämänvaiherajauksen tarkoituksena on erottaa eri elämänvaiheisiin, kuten ikääntymiseen, tavanomaisesti kuuluva avun ja tuen tarve vamman tai sairauden aiheuttamasta avun ja tuen tarpeesta, johon vammaispalvelulain mukaisilla palveluilla on tarkoitus vastata. Vammaispalveluiden on tarkoitus olla erityispalveluita, jotka otetaan käyttöön silloin, kun muut palvelut eivät vastaa tarpeeseen. Valitettavasti elämäntaparakituksen tuoma lisäarvo jää epäselväksi ja koko käsite epämääräiseksi, kuten nostamme esille vastalauseessamme.

Esitys voi jopa hämärtää entisestään rajanvetoa sen välillä, mikä kuuluu tavanomaisesti eri elämänvaiheisiin ja mikä taas on vammasta aiheutuvaa tuen tarvetta. Epäselvyys voi vaarantaa vammaisten oikeuden heille kuuluviin palveluihin ja johtaa siihen, että oikeus palveluihin vaihtelee hyvinvointialueelta toiselle. Riski on olemassa kaikenikäisten

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

vammaisten kohdalla, mutta erityisesti se koskee ikääntyneitä vammaisia. Myös lapsuus ja nuoruus on ehdotettu omiksi elämänvaiheikseen lakiesityksessä. Lapsuudessa ja nuoruudessa rakennetaan pohjaa aikuisuudelle, jolloin on erityisen tärkeää, että palvelulla pystytään vastaamaan vammaisten lasten ja nuorten tarpeisiin. Erityispalveluilla mahdollistetaan yhdenvertaisuus ikätovereiden kanssa. Hallituksen esittämä tapa uhkaa kuitenkin kääntyä lasten ja nuorten osallisuutta ja itsenäistymistä vastaan.

Arvoisa puhemies! Kaikista huolestunein olen siitä, että tämä laki on myös leikkauslaki, jolla pyritään säästämään valtiontalouden menoista. Se, että esitykseen on yhdistetty 20 miljoonan euron vähennys ensi vuoden talousarviossa, herättää vakavia epäilyksiä siitä, että lakia on lähdetty muuttamaan nimenomaan säästötavoite edellä. Ei ole oikein eikä etenäkään perus- ja ihmisoikeussopimusten mukaista, jos oikeutta vammaispalveluihin arvioidaan ensisijaisesti talouskulma edellä. Jos vammaispalvelulakia olisi tosiasiallisesti haluttu korjata järkevästi, olisi se pitänyt tehdä ilman säästötavoitetta.

Suurissa uudistuksissa löytyy lähes aina jotain korjattavaa, ja sen takia niitä pitää seurata tarkalla silmällä ja kerryttää kokemusta siitä, mitkä ovat muutosten tosiasialliset vaikutukset. Näin pystytään erottamaan muutosvaiheesta ja uutuudesta johtuvat vaikeudet lain sisällöstä johtuvista epäselvyyksistä. Uusi vammaispalvelulaki astui voimaan vasta tämän vuoden alusta, joten olisi tarvittu enemmän aikaa nähdä, miten laki käytännössä vaikuttaa, ja lähteä korjaamaan lakia tarvittaessa vasta kertyneiden kokemusten pohjalta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää poissa. — Edustaja Laine-Nousimaa.

20.57 Hanna Laine-Nousimaa sd: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelemme hallituksen esitystä vammaispalvelulain muuttamiseksi. Lakiesityksessä esitetään lisättäväksi vammaispalvelulakiin elämänvaihetta koskeva säännös. Tällä muutoksella pyritään varmistamaan, että palvelut järjestetään yksilöllisen palvelutarpeen arvioinnin perusteella. Esityksessä korostetaan yleislakien mukaisten palveluiden ensisijaisuutta. Tämä tarkoittaa sitä, että vammaispalvelulain mukaisia palveluita tulisi esityksen mukaan järjestää vammaiselle henkilölle vain, jos hänen välttämätön avun ja tuen tarpeensa poikkeaa siitä, mikä on henkilön elämänvaiheessa tavanomainen tarve.

Vaikka esitys on valiokuntakäsittelyn aikana perustuslakivaliokunnan vaatimuksesta täsmentynyt, ei siitä edelleenkään käy riittävän selvästi ilmi, millä kriteereillä eri elämänvaiheissa erotettaisiin tavanomainen tai vammasta johtuva tuen tarve. Vammaisen henkilön oikeutta palveluihin ei pitäisi perustaa tulkinnanvaraisiin lain perusteluihin tai hyvinvointialueiden vaihteleviin käytäntöihin. Kokonaisuutena esitys sisältää merkittävän riskin palveluihin pääsyn heikentymisestä erityisesti iäkkäiden vammaisten ja iäkkäänä vammautuvien kohdalla, mutta myös muissa elämänvaiheissa. On mahdollista, että aiemmin henkilökohtaisen avustajan saanut ikääntyvä vammaisen henkilö siirretään kotipalvelun piiriin, vaikka tosiasiassa avustajan tarve ei vähene vaan voi jopa kasvaa.

Arvoisa puhemies! Useat lasten oikeuksia korostaneet lausunnonantajat ovat pitäneet ongelmallisena sitä, että elämänvaihesäätely rakentuu tavanomaisuuskriteerille. Tämä voi heikentää lasten ja nuorten pääsyä erityisesti itsenäistymistä ja osallisuutta turvaaviin palveluihin. Nuoruus on itsenäisen elämän, koulutus- ja työpolkujen sekä yhteiskunnallisen osallisuuden kannalta ratkaiseva elämänvaihe. Tällöin vammaispalvelulain erityispalvelut, kuten henkilökohtainen apu ja liikkumisen tuki, ovat

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

usein välttämättömiä, jotta nuori voi yhdenvertaisesti tehdä samoja asioita kuin ikätoverinsa. Rajausmahdollisuuksien sijaan olisi ollut tarve kehittää vammaispalvelulakiin sellaisia erityispalveluja, jotka vastaisivat juuri vammaisten nuorten tarpeisiin.

Hallituksen esityksessä hyvinvointialueiden rahoituksesta vähennetään 20,2 miljoonaa euroa, koska nähdään, että tämän lain myötä aiemmin varattua rahaa ei tarvita. Kyseessä on siis lähtökohtaisesti säästölaki, jonka tarkoitus on siirtää vammaisia henkilöitä vammaispalveluista sosiaalihuoltolain palveluiden piiriin. Merkittävä kustannusvaikutus tällä lainmuutoksella on vammaisille ihmisille itselleen. Vammaispalvelulain mukaiset palvelut ovat pääsääntöisesti maksuttomia, kun taas sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut sisältävät pääsääntöisesti omavastuuosuuden, jonka suuruus vaihtelee alueittain. Hyvinvointialueilla on vaikea taloudellinen tilanne. Se kytkeytyy suoraan myös elämänvaihesäädöksen tulkintaan juuri henkilökohtaisen avun ja liikkumisen tuen alueella, etenkin ikääntyneiden kohdalla. Säästöpainee ovat herättäneet laajaa huolta siitä, että säännöstä tullaan tulkitsemaan kategorisesti ja rajaavasti, mikä entisestään vaarantaa vammaisten henkilöiden tosiasiallisen yhdenvertaisuuden.

Arvoisa rouva puhemies! Lakiesitys voi aiheuttaa isoja ongelmia vammaisille henkilöille eri elämänvaiheissa. Jokaisella vammaisella tulee olla oikeus hyvään elämään. Palveluiden sisällön äkillinen muuttuminen sekä palveluiden kustannusten ennakoimaton nousu voivat aiheuttaa kohtuuttomia tilanteita vammaisille ihmisille. Siksi tätä lakia ei voi hyväksyä vaan se tulisi hylätä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kaarisalo.

21.01 Riitta Kaarisalo sd: Arvoisa puhemies! Vammaispalvelulain tarkoituksena on turvata vammaisille henkilöille välttämättömät erityispalvelut silloin, kun muut palvelut eivät riitä turvaamaan yksilöllisten tarpeiden toteutumista. Tosiasia on, että tämä nyt esitettävä lakimuutos on nimenomaan leikkauslaki. Hallitus on leikkaamassa vammaispalveluista 20 miljoonaa euroa — sen verranhan hallitus laskee tällä säästävänsä, sen verran hyvinvointialueiden rahoitusta ollaan vähentämässä.

On selvää, että riittämätön rahoitus vaarantaa vakavalla tavalla vammaisten oikeudet saada yhdenvertaisia tarpeeseen perustuvia palveluja. Lain merkittävin muutos on nimenomaan elämänvaiheita koskevan säännöksen lisääminen vammaispalvelulain 2 §:ään. Elämänvaiheiksi määritellään esityksessä lapsuus, nuoruus, aikuisuus ja vanhuus. Elämänvaiheeseen tavanomaisesti kuuluva avun ja tuen tarve, johon ei siis jatkossa vastattaisi vammaispalvelulain mukaisilla erityispalveluilla, arvioitaisiin osana yksilöllistä palvelutarpeen arviointia. On jo nyt tiedossa, että hyvinvointialueilla on merkittäviä haasteita näiden velvoitteiden toteuttamisessa käytännössä.

Kokonaisuutena tähän esitykseen sisältyy merkittävä riski siitä, että vammaispalvelujen soveltamisala kaventuu ja palveluihin pääsy heikkenee. Näin on erityisesti iäkkäiden vammaisten ja iäkkäänä vammautuvien kohdalla mutta myös muissa elämänvaiheissa. Riski voi konkretisoitua myös tietyissä vakavissa sairauksissa, joissa sairastuneiden odotettu elinikä on noussut hoitojen kehittymisen myötä.

Arvoisa puhemies! Lasten ja nuorten osalta Mannerheimin Lastensuojeluliitto ja muut lasten oikeuksia korostaneet lausunnonantajat ovat pitäneet ongelmallisena, että elämänvaihesäätely rakentuu nimenomaan tavanomaisuuskriteerin varaan. Tällöin

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

vammaispalvelulain erityispalvelut, kuten henkilökohtainen apu ja liikkumisen tuki, ovat usein välttämättömiä, jotta nuori voi yhdenvertaisesti tehdä samoja asioita kuin ikätoverinsa, mutta riski siis on, että nimenomaan nämä palvelut jäävät nuorilta saamatta.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan käsittelyssä laaja asiantuntijajoukko jätti hyvin kriittisiä lausuntoja, ja kritiikki oli nimenomaan johdonmukaista. Kun se otetaan huomioon, mielestäni tätä esitystä ei tule hyväksyä, ja tästä syystä kannatan SDP:n sosiaali- ja terveysvaliokunnassa tekemää vastalauseita lausumineen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola.

21.04 Oskari Valtola kok: Arvoisa rouva puhemies! Käsitlemme tänään lakiesitystä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön pohjalta, jonka ydin on selkeä ja välttämätön. Vammaispalvelulain tulee säilyä vammaisille henkilöille tarkoitettuna erityislakina — lakina, joka turvaa juuri niiden ihmisten oikeudet, joiden tarpeet eivät täyty yleislainsäädännön puitteissa.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on mietinnössään aivan oikein korostanut, että pelkkä ikä ei voi olla koskaan syy rajata ihmistä avun ja tuen ulkopuolelle. Jokaisen vammaisen henkilön oikeus palveluihin tulee arvioida yksilöllisesti osana palvelutarpeen arviointia. Tämä on vahva ja tärkeä linjaus, sillä se estää kategorisia rajauksia ja ohjaa kohti ihmisten todellisen tilanteen huomioimista.

Arvoisa puhemies! Suomi ottaa tällä esityksellä tietoisesti erilaisen suunnan kuin useat naapurimaamme. Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa ikäraajat 65 ja 67 vuotta ovat voimassa. Hallituksen esityksen ja valiokunnan mietinnön mukaisesti ketään ei suljeta pois iän perusteella vaan elämänvaihe toimii nimenomaan työkaluna erottaa tavanomainen tuen tarve sellaisesta, joka johtuu vammasta ja jota varten erityislaki on olemassa. Juuri tämä on esityksen vahvuus. Se ei kavenna oikeuksia vaan tarkentaa lain tarkoitusta ja parantaa sen yhdenmukaista soveltamista.

Asiantuntijakuulemisissa useat tahot ovatkin korostaneet, että esitys selkeyttää rajapintaa yleisten palvelujen ja vammaispalvelujen välillä, vahvistaa oikeusturvaa ja parantaa etenkin vammaisten lasten, nuorten ja ikäihmisten asemaa. On totta, että esitystä on myös kritisoitu. On esitetty huolia, että käsitteen ”elämänvaihe” voisi tulkita väljästi tai että muutoksia tehdään nopeassa tahdissa. Nämä huomiot on otettava vakavasti, mutta juuri siksi valiokunta on esittänyt selkeitä täsmennyksiä lakitekstiin. Ne varmistavat, että arviointi tehdään aina yksilöllisesti palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä ja että lain soveltamisen selkeys paranee aidosti, ei vain nimellisesti.

Valiokunnan ehdottama 4 §:n uusi 2 momentti on tässä avainasemassa. Se velvoittaa arvioimaan, milloin tuen tarve on elämänvaiheeseen tavanomaisesti kuuluvaa ja milloin vammasta johtuvaa. Samalla se edellyttää, että arvioidaan mahdollisuus vastata tarpeisiin muulla lainsäädännöllä. Tämä ei heikennä oikeuksia vaan vahvistaa arvioinnin laatua ja yhdenvertaisuutta. Arvioinnissa tulee ehdotetun 2 §:n 4 momentin mukaan lisäksi ottaa huomioon myös palveluiden jatkuvuus siirryttäessä elämänvaiheesta toiseen. Perustelujen mukaan silloin, kun vammaisen henkilön itsemääräämisoikeuden, osallisuuden ja itsenäisen elämän toteutuminen on kiinni palveluista, on välttämätöntä huolehtia siitä, että palvelut jatkuvat joustavasti elämänvaiheesta toiseen.

Arvoisa rouva puhemies! Perustuslakivaliokunta on arvioinut muutosten olevan perustuslain edellyttämällä tavalla täsmällisiä ja tarkkarajaisia. Keskeistä on se tapa, jolla

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

lakia tullaan soveltamaan, perus- ja ihmisoikeusmyönteisesti, kuten perustuslakivaliokunta korostaa. Juuri siksi valiokunta edellyttää valtioneuvostolta aktiivista seurantaa ja ohjausta, jotta syrjiviä käytäntöjä ei muodostu ja jotta niihin voidaan tarvittaessa puuttua nopeasti. Tämä on vastuullista ja eteenpäin katsovaa lainsäädäntöä.

Tällä esityksellä emme leikkaa vammaisilta, vaikka niin täällä on sanottu. Kyseessä on vammaispalvelulain soveltamisalan tarkentaminen: se, että vammaispalvelulaki säilyy vammaisille tarkoitettuna erityislakina. Hyvinvointialueiden rahoitusta pienennetään, koska kyseessä on raha, joka varattiin edellisen käsittelyn yhteydessä soveltamisalan epäselvyyden takia. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Wickström.

21.09 Henrik Wickström r: Arvoisa rouva puhemies, värderade fru talman! Me käsittelemme nyt jälleen muutosta vammaispalvelulakiin, ja pakko on todeta tähän alkuun, että olisi ollut hienoa, että tämä olisi saatu jo ensimmäisellä kerralla osumaan lankulle tämän eduskuntakauden aikana, mutta kuten me tiedetään, me puhutaan sellaisesta lakikokonaisuudesta, joka on hyvin kompleksinen ja sisältää hyvin paljon yksityiskohtia. Nyt myöskin tällä muutoksella pyritään vahvistamaan juuri sitä, että vammaispalvelut saadaan kohdennettua parhaimmalla tavalla juuri heille, joille ne myöskin kuuluvat.

Arvoisa rouva puhemies! Elämänvaihekirjauksen lisäämisellä tähän lakiin halutaan huolehtia siitä, että ne rahat, mitkä hyvinvointialueille menevät, myöskin kohdentuvat oikein juuri heille, jotka tarvitsevat näitä palveluita. Kuten jo tässä keskustelussa olemme kuulleet, esimerkiksi Ruotsissa, Norjassa mutta myöskin muissa Euroopan maissa on paljon tiukempia elämänvaiheeseen liittyviä kirjauksia itse vammaispalvelulaissa kuin mitä meillä tässä laissa tulee olemaan, mikäli eduskunta sen hyväksyy.

Haluaisin tästä valiokunnan käsittelystä nostaa esiin muutaman näkökulman.

Ensimmäinen, mikä itseäni on huolestuttanut ja joka ei nyt itse tässä muutoksessa ratkea, liittyy tämän lain soveltamiseen. On pakko todeta, että tämä uusi vammaispalvelulaki on ollut vain vähän aikaa voimassa, mutta selkeästi jo nyt hyvinvointialueilta kantautuu huolestuttavia viestejä siitä, että palveluita ei järjestetä samalla tapaa ja palveluista löytyy eroavaisuuksia. Nämä huolet eivät kuitenkaan suoraan liity tähän itse lakiin, mutta haluan sen takia juuri alleviivata niitä asioita, mitkä valiokunta on mietinnössään nostanut esiin liittyen juuri siihen, että sosiaali- ja terveysministeriön pitää edelleenkin vahvistaa tähän lakiin liittyvää ohjausta sinne hyvinvointialueille, jotta voidaan huolehtia siitä, ettei tule välinputoajia, mutta toisaalta myöskin siitä, että ei tapahdu sitä, että nämä palvelut eriytyvät niin, että toinen henkilö voi saada paremmat palvelut toisella hyvinvointialueella ja toisella sitten toimitaan toisella tavalla.

Värderade fru talman! Funktionshindersservicelagen har uppdaterats flera gånger, och nu pratar man om den så kallade formuleringen om livsskede som sätts till i lagstiftningen. Jag vill understryka att den här förändringen inte är så markant jämfört med nuläget, för redan nu måste socialarbetaren på en personlig nivå göra en personlig bedömning angående klientens behov av service.

Det är också bra att komma ihåg att i andra nordiska länder finns det en mycket striktare begränsning. Till exempel i Sverige får du inte ens tjänster från självva funktionshindersservicelagen ifall du är över 65—67 år.

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

Arvoisa rouva puhemies! On ymmärrettävää, että aina, kun puhutaan vammaispalvelulaista, se herättää paljon tunteita. Mutta tässä on pakko alleviivata sitä, että tässä halutaan nimenomaan huolehtia siitä, että rahoitus ja palvelut kohdennetaan juuri heille, jotka niitä myöskin eniten tarvitsevat.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

21.12 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Aivan ensimmäiseksi yhdyn tässä edustaja Wickströmin näkemykseen siitä, että soveltaminen on haastavaa ja siihen täytyy kiinnittää merkittävää huomiota. Meillä ei ole enää 300:aa kuntaa, mutta meillä on kuitenkin 22 aluetta plus HUS-yhtymä, jotka tulevat sitten omalla tavallaan tätä soveltamaan, ja ohjaus on varmasti siinä todella tärkeää.

Sisältö tällaisessa laissa on tietenkin kaikkein tärkein, mutta siitä on käytetty täällä jo hyviä puheenvuoroja, joten itse näen tarvetta käydä ihan lyhyesti läpi eräänlaisen rahoitustarinan tämän lain yhteydessä.

Hyvin lyhyesti totean, että varsinainen ensimmäinen vammaispalvelulaki oli vuodelta 1987, siitäkin on itselläni muistikuva, koska samana vuonna tulin valituksi Porin kaupungin terveydenhuollon johtavaksi viranhaltijaksi ja se liittyi myös terveydenhuoltoon silloin. Miksi tämän mainitsin? Se johtuu siitä, että se oli diagnoosikorostainen laki, ja juuri tästä diagnoosikeskeisyydestä on tässä pyritty eroon, kun tätä lainsäädäntöä on uudistettu. Mitä käytännössä tarkoitti se diagnoosikeskeisyys: se tarkoitti sitä, että asiakkaalla tai potilaalla — kuinka vaan — saattoi olla samanlainen haitta, esimerkiksi jonkun elimen puuttuminen, mutta riippuen taustasyystä, siitä sairaudesta tai tapahtumasarjasta, jonka seurausta tämä oli, hän joko sai tietyn edun, esimerkiksi apuvälineen, taikka ei. Tämähän oli ehdottomasti väärin, ja tämä oli pitkään sellainen asia, jota jouduttiin sitten valvontaviranomaisissa ja hallinto-oikeuksissa korjaamaan yksittäistapausten valossa. Tämä oli yksi taustasy sille, että tätä lakia haluttiin saattaa yleisempään muotoon kuin sitten tämmöiseen diagnoosiin ja siihen liittyviin prosenttijaotteluihin liittyväksi.

Sipilän hallitus sitten käynnisti tämän uudistuksen, mutta se jäi siltä hallitukselta kesken, ja sitten Rinteen—Marinin hallitus jatkoi tätä. Ministeri Kiurun johdolla tätä valmisteltiin sosiaali- ja terveysministeriössä, ja kun itse tulin ministeriksi helmikuussa 22, niin siitä oli hyvin laaja luonnos valmiina. Täytyy sanoa, että siinä oli niin paljon uutta terminologiaa ja muuta, että vaikka sain muutaman kerran tosi perusteellisen briifauksen, niin itse asiassa oli aika vaativaa oppia ajattelemaan uudella tavalla, kun olin ainakin aiemmissa tehtävissä tottunut toisenlaiseen lainsäädäntöön tässä.

No, sitten syksyllä 22 tämä annettiin eduskunnalle, ja nyt tulen siihen talouteen. Silloin arvioitiin, että tämän aiheuttamat lisäkustannukset ovat 30 miljoonaa euroa. Tämä on keskiarvo: ensimmäisenä vuonna ne olisivat olleet 25 ja siitä asteittain nousseet sitten 35:een. Tämä täytyy nyt suhteuttaa sitten siihen, mitkä ovat nämä kokonaiskustannukset. Niistä on erilaisia arvioita riippuen siitä, kuinka laajasti otetaan vammaisten asumispalvelut huomioon, mutta jos otetaan asumispalvelut huomioon, niin se on yli kaksi miljardia. Jos ei oteta, niin kysymys on vähän yli miljardista. Eli tämmöinen 30 miljoonan lisäys ei ollut tietysti niin kuin mikään mittava laajennus siinä vaiheessa.

No, eduskunta lähti innokkaasti käsittelemään tätä lakia, ja vaalit lähestyivät, ja tähän tehtiin sitten merkittäviä laajennuksia ihan yksituumaisesti sosiaali- ja

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

terveysvaliokunnassa, sekä etuuksiin että palveluihin, ja tässä suuressa salissa se yksimielisesti hyväksyttiin. Muistan, kuinka eri puolueiden — niin hallituspuolueiden kuin silloisen opposition — edustajat kävivät kilvan sitä kehumassa, että nyt tuli hyvä laki.

Sitten vaalien 23 jälkeen hallitus vaihtui, ja tuli kuulopuheita siitä, että hallitusneuvotteluissa oli kerrottu, että ne muutokset, joita eduskunta teki, olisivat olleet kustannuksiltaan aivan valtavan mittavat. Kaikkein suurin tällainen rahasumma, jonka tässä yhteydessä kuulin ja joka on täällä salissakin pariin kertaan toistettu, oli se, että tuli miljardin euron edestä lisää velvoitteita. Tämän saman totesi kahdestaan ollessamme radiokeskustelussa silloinen kokoomuksen eduskuntavaaliehdokas Lasse Lehtonen, nykyinen Kelan pääjohtaja. Valtiovarainministeriö kuitenkin arvioi, että se olisi ollut noin 100 miljoonaa lisää siihen eli 30 plus 100 — silloin puhutaan 130:sta.

Kun uusi eduskunta sitten käynnisti työnsä syksyllä 23, niin tästä käytiin heti aika kiivas ja napakka keskustelu, jossa väiteltiin siitä, onko hallitusohjelma leikkaava vai lisäävä, koska siellä lähdettiin siitä, että 100 miljoonaa voidaan käyttää. No, 100 miljoonaahan on vähemmän kuin 130, jonka arvioitiin siis olevan se VM:n arvio niistä eduskunnan tekemistä laajennuksista, mutta onhan se enemmän kuin se 30, mikä oli Marinin hallituksen alkuperäinen esitys. Tästä sitten kiisteltiin täällä, että kuka täällä leikkaa ja kuka lisää.

Mutta sitten, kun sitä päästiin käytännössä toteuttamaan, niin aivan ensimmäiseksi tuli se lykkäyspäätös, että 14 kuukaudella lykättiin sen voimaantuloaika. Sitten tuli se vaihe, kun lähdettiin uudistamaan tätä lakia ja tehtiin se ensimmäinen soveltamisen rajausta siihen. Siinä yhteydessä arvioitiin, että säästetään noin 60 miljoonaa, ja nyt sitten viime keväänä puoliväliriihessä tuli se uusi leikkaus, eli miinus 20,2 miljoonaa euroa. Olen tässä monenkin muun lain yhteydessä ottanut kantaa siihen, että kun noin kahdesta miljardista leikataan 20,2 miljoonaa, niin ymmärrän, että ne perustuvat eräänlaisiin laskelmiin ja varmasti niin sanotusti suuruusluokka on oikea, mutta onko se aivan tarkkaa? Ja käytännön sovellutuksesta — jota tekevät yksittäiset sosiaalityöntekijät, niitä päätöksiä — aika tulee sitten näyttämään, mikä se todellisuus on.

No, itse haluaisin tässä lopuksi korostaa, kun kävin läpi nämä eri vaiheet, että nyt sitten, kun tämä 20 miljoonan leikkaus tehdään, niin ollaan pikkuisen alle siinä summassa, mikä alun perin oli siinä syksyllä 22 annetussa lainsäädännössä eduskunnalle. Kyllä tämä on sillä tavalla tietysti säästölaki, joka nyt on kytketty hyvin monimutkaiseen laskelmaan siinä, millä tavalla tämä vaikuttaisi.

Itse olen ollut tästä iän vaikutuksesta koko ajan sitä mieltä, että jos minun ikäiseni, eli yli 70-vuotias, vaikka herää aamulla sokeana, niin kyllä hän on vammainen, taikka jos hän on tullut vammaiseksi vaikkapa 40-vuotiaana, niin hän on vammainen vielä sitten 80-vuotiaankin, mutta se on eri asia kuin normaali ikääntyminen, esimerkiksi rollaattorin käyttö tai tavanomaiset ikään liittyvät, raihnastumisen aiheuttamat vaivat.

Loppujen lopuksi välillä on tuntunut aika akateemiselta tässä yhteydessä tämä keskustelu, että mitä vaikutuksia näillä rajauksilla sitten on, mutta eniten olen huolissani [Puhemies koputtaa] tästä 20 miljoonan leikkauksesta. Se on joka tapauksessa taas kerran hyvinvointialueiden yleiskatteisen rahoituksen leikkaus. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

21.20 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Muutamia sanoja SDP:n näkökulmasta:

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

Kun tässä aikaisemmin sain esitellä tätä mietintöä, totesin, että tästä mietinnöstä on jätetty myöskin vastalauseita. SDP:n vastalauseessa me lähdimme siitä, että vammaispalvelulain tarkoituksena on turvata vammaisille henkilöille välttämättömät erityispalvelut silloin, kun muut palvelut eivät vastaa heidän yksilölliseen tarpeeseensa. Haastavaa on se, että tämän vuosien prosessien yhteydessä on kentällä pesiytynyt toimintaan vaaran merkkejä. Nimittäin jo nyt on näköpiirissä, että vammaiset henkilöt ovat joutuneet tilanteeseen, jossa hyvinvointialueet ovat joissakin tilanteissa alentaneet vammaispalvelulain mukaisten palveluiden aikaisempaa palvelutasoa, ja että vammaispalvelulaki näyttää muuttuneen säästölaiksi. Tämä ajatus ei ole omaa havaintoani vaan valiokunnan mietinnön tekstiä, joka pohjautuu saamiimme vaikutusarvioihin. Haasteeksi on tulossa se, että olemme nyt jatkamassa tätä ikiliikkumista sen osalta, että vammaispalveluissa halutaan hakea kustannustehokasta ratkaisua siihen, että nimenomaan vammaispalvelulain toteuttamisessa voitaisiin säästää.

Tämä on haasteellinen kysymys siksi, että hyväksytyn vammaispalvelulain soveltamisalaa esitettiin täsmennettäväksi hallituksen esityksessä vuoden 24 syksyllä, ja tämä eduskunnan rupeama päättyi sitten siihen, että perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta aikataulu ei enää sallinut sitä, että olisi lähdetty jumppaamaan tätä kyseistä säännöstä sellaiseksi, että perustuslakivaliokunnan esittämät muutokset olisi saatu toteutettua. Vähän samanlaisessa tilanteessa on oltu joka syksy, kun hallituksen joitakin lakiesityksiä on arvioitu ja niiden perustuslailliset puutteet ovat tulleet selkeiksi. Tämän asian yhteydessä päädyttiin sitten siihen, että muutoin tuo vammaispalvelulaki laitettiin eteenpäin mutta silloisen hallituksen esityksen vammaispalvelulain kakkospykälä silloin jäi tekemättä.

Nyt sitten tätä uutta lisättävää soveltamisalaa rajaavaa elämänvaihetta koskevaa säännöstä on käsitelty, ja niin kuin tässä aikaisemmin totesin, perustuslakivaliokunnan mielestä tätä yksilöllistä arviointia koskevaa sääntelyä täytyy vielä täsmentää, ja tätä täsmennystä me olemme nyt valiokunnassa tehneet. Valiokunta korostaakin tältä kannalta nimenomaan tämän yksilöllisen arvioinnin perusteiden ja noudatettavan menettelyn mahdollisimman selkeän sääntelemisen merkitystä ja toteaa, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan on syytä täsmentää sääntelyä tältä osin. Näin siis totesi perustuslakivaliokunta, ja olemme sitten omalta osaltamme näitä muutoksia tehneet.

Nyt haasteeksi on muodostunut myös se, että samaan aikaan, kun vammaispalvelulakia on täsmennetty ja esitetty muutettavaksi näin, niin on myöskin esitetty tämän olevan ristiriidassa vammaisyleissopimuksen ja yleissopimusta valvovan YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien komitean erilaisten Suomea koskevien ratkaisujen kanssa. Tämä tarkoittaisi nyt sitä, että Suomen toimintamalli on kyseenalaistettu nimenomaan YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien komitean Suomea koskevien kannanottojen ja ratkaisujen loppupäätelmissä. Eli syksyllä, alle kolme kuukautta sitten, Suomea koskevissa loppupäätelmissään tuo komitea toteaa, että elämänvaiherajauksen lisääminen vammaispalvelulakiin merkitsisi ikään perustuvaa syrjintää ja olisi ristiriidassa yleissopimuksen 1 artiklaan sisältyvän vammaisuuden määritelmän kanssa. Komitea on huolissaan siitä, että ehdotetut muutokset saattavat sulkea monet vammaiset henkilöt pois vammaisyleissopimuksen edellyttämistä palveluista.

Arvoisa puhemies! Me emme valitettavasti voi sanoa, että Suomen hallitus ja Suomen kansanedustajien enemmistö on niin viisas ja aina työssään lankulle osuva, että käy niin, että me tiedämme täällä paremmin. Koko perustuslaillinen valvonta perustuu nimenomaan

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

siihen, että ihmisoikeuksien kansainväliset sopimukset ovat perustuslaillisen tulkinnan sitä yleistä kirjoa, ja siellä nimenomaan joudutaan ottamaan kantaa myös siihen, onko tämä kaikki tämän työn vastaista. Perustuslakivaliokunta on pohtinut asiaa ja todennut, että perustuslakivaliokunnan mielestä se, että lain soveltamisalaa ja eri palveluiden myöntämistä koskevia säännöksiä sovelletaan lain tarkoituksen mukaisesti perus- ja ihmisoikeusmyönteisesti, on omiaan lieventämään kyseisiä ongelmia ja ehkäisemään esimerkiksi juuri iän perusteella syrjivien käytäntöjen muodostumista.

Olen ihan kiinnostuksesta välillä harrastanut perustuslakivaliokunnan kantojen tarkastelua, ja jälleen on kiinnostavaa huomata, että valtiosääntöoikeuden asiantuntijat ovat kyllä hämmästyksellään tulkinneet tätä perustuslakivaliokunnan kantaa, joka koski nimenomaan tätä esitystä ja tätä kirjausta. Siis tässähän perustuslakivaliokunnan mielestä on hienoa se, että voitaisiin olla semmoisia ihmisoikeus- ja perusoikeusmyönteisiä tulkinnoissamme, mutta se ei vielä takaa kenellekään tuota elintärkeää palvelua, ja tästä se haaste sitten meille tulee.

Arvoisa puhemies! Olin valiokunnan työssä aktiivisesti mukana, ja olisin tietenkin toivonut, että olisimme voineet toistaa valiokunnan mietinnössä nämä aikaisemmat valiokunnan kannat, joita tässä valiokunnan mietinnössäkin esitellään. Tänne valiokunnan kantoihin aikaisemmalta ajalta on otettu vahvoja lausumia, joissa edellytetään, että vammaispalvelun toimeenpanoa ohjataan niin, että varmistetaan lain valtakunnallinen yhtenäinen soveltaminen ja vammaisten henkilöiden palveluiden yhdenvertainen saatavuus eri alueilla.

Haasteeksi onkin tulossa nimenomaan se, kuinka paljon tosiasiassa valiokunnan mietinnön kuvaamalla tavalla vammaispalveluissa käytössä ollutta rahaa jää tällä hetkellä tämän budjetin ulkopuolelle. Suosittelenkin kaikkia tutustumaan siihen valiokunnan mietinnön osuuteen, jossa otetaan kantaa siihen, miten nämä taloudelliset vaikutukset jakautuvat, ja tässä on sanottava, että valitettavasti sitä rahoitusta, joka tähän on aikoinaan suunniteltu, on selvästi pienennetty ja se kehysvaraus, joka tehtiin uudelle hallitukselle, ei valitettavasti koskaan sadan miljoonan laajuudessa toteutunut. Tässä nyt ajatellaan, että 20 miljoonalla leikataan hyvinvointialueilta tätä rahoitusta, ja silloin on kyllä ihmeellistä väittää, että vammaispalveluiden puolella olisi ollut semmoisia ihmisiä, jotka eivät ole vammaisia, ja nyt heidät siivottaisiin sieltä ulos. Kyllä tässä on kysymys siitä, että erityisesti autismi- ja neurokirjon ihmiset eivät välttämättä jatkossa pääse näiden palveluiden piiriin, koska hyvinvointialueilta nyt 20 miljoonaa vähennetään rahaa tämän takia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen poissa. — Edustaja Väyrynen.

21.29 Ville Väyrynen kok: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Olen täällä ensimmäistä kautta, ja tuntuu, että olen jo toistuvasti, useampaan kertaan, käsitellyt vammaispalvelulakia, mitä tosiaan olenkin, ja se kertoo varmasti kaiken siitä, kuinka haastava kokonaisuus tämä on ollut.

Suurin osa keskustelusta on tietenkin tämän elämänvaihepohdinnan ympärille keskittynyt, ja ymmärrän sen ihan täysin. Siinä on perustuslakivaliokunnalla ollut töitä varmaan yhtä paljon kuin sote-valiokunnalla ja ihan syystäkin. Edellinen hallituskin taisi yrittää ansiokkaasti ikäkausirajausta lopulta tyssäen samaan ongelmaan, mihin tämä

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

hallitus alkuvaiheessaan. Nytten tätä on täsmennetty, ja ollaan päästy tänne asti, mikä on erittäin hyvä.

Jonkin verran on ollut puheita siitä, että pyrittäisiin jonkun ikäisiä yksilöitä rajaamaan lain ulkopuolelle. Se ei missään nimessä missään vaiheessa ole ollut lain tarkoitus, eikä sellainen käsitys ole tullut missään vaiheessa ainakaan minulle tämän käsittelyn aikana, vaan nimenomaan se, että me turvattaisiin vammaispalvelulain palvelut niille, jotka oikeasti niitä tarvitsevat ja jotka niihin ovat oikeutettuja, ja sillä lailla, että kukaan ei todellakaan jäisi ulos.

Tässä oli oikeastaan parikin mainintaa naapurimaitten rajauksista, joissa ollaan itse asiassa huomattavasti spesifimmällä tasolla, ja siinä mielessä minä olen tyytyväinen, että meille on jätetty todellakin yksilölliselle harkinnalle tilaa, niin kuin sen kuuluu olla, ja siihen velvoitetaan. Missään nimessä ei laiteta spesifejä ikärajoja, koska tämmöisessä elämänvaiheajattelussa se ei oikein toimikaan käytännön maailmassa. Olen erittäin tyytyväinen, että mitään spesifejä ikärajoja ei ole.

Siitä minä olen samaa mieltä, mistä edustajat Lindén ja Wickström ja itse asiassa taisi edustaja Kiuruakin mainita, että on hirveän tärkeää, miten näitä lakeja sovelletaan. Edustaja Wickström erittäin hyvin totesikin, että se ei ole pelkästään lainsäädännön ongelma tällä hetkellä, vaan meidän täytyy laajemmassa kuvassa löytää ratkaisu, millä me saamme hyvinvointialueitten toiminnat yhteismitallisiksi, ja se liittyy myös siihen, miten lainsäädäntöä sovelletaan. Tällä hetkellä se on ongelma, mutta toivon, että sekin saadaan jatkossa nimenomaan laajemmin meidän palveluiden sisältöjen kautta ajettua yhteismitalliseksi, koska se on ollut erittäin hyvä ja tärkeä motiivi siinä, kun on hyvinvointialueita lähdetty rakentamaan, ja siinä mielessä meillä on ne työkalut olemassa siihen, kunhan me vain keksitään, mitä kautta tätä lähestytään.

Kaiken kaikkiaan, mitä tähän lakiin tulee, olen tyytyväinen, että tämä vihdoinkin saadaan tänne ja on saatu tämä elämänvaiherajaus sellaiseksi, että me ollaan vihdoinkin päästy tässä salissa puhumaan ja toivottavasti päästään hyväksymään tämä laki.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Holopainen.

21.31 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Vihreille on ollut jo pitkään tärkeä tavoite se, että pystytään kehittämään suomalaista järjestelmää niin, että paremmin pystytään toteuttamaan YK:n vammaissopimuksen velvoitteita. No, nyt sitten olimme todella tyytyväisiä siihen, että viime hallituksessa saimme edistyksellistä lainsäädäntöä toteutettua tämän vammaispalvelulain suhteen ja hyvässä yhteistyössä silloisen hallituskokoonpanon kanssa.

Onkin todella valitettavaa, että nyt tällä hallituskaudella, kuten edustaja Lindén tässä hyvin kuvasi, tätä tosiasiallista tasoa on heikennetty jo moneen kertaan. Mietin sitä, että kun tämä hallitus aloitti, niin jossain vaiheessa muistan pääministerinkin todenneen, että kun nyt tehdään tätä julkisen talouden sopeuttamista, niin pidetään huolta siitä, että se ei kohdistu näihin kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleviin ihmisiin, ja muistaakseni jossain lausunnossa mainitsi erityisesti sen, että Suomessa esimerkiksi vammaisista pidetään joka tapauksessa huolta. No, nyt sitten nämä vammaispalvelulain heikennykset ovat kuitenkin olleet selkeää takapakkia. Tässäkin lainmuutoksessa, mitä esitetään, on kysymys säästötoimesta ja heikennyksestä.

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

Täällä on todellakin ansiokkaasti — tässä valiokunnan mietinnössä olevassa vastalauseessa, jonka SDP, vasemmistoliitto ja vihreät ovat yhdessä tehneet — todettu näitä haasteita. Esimerkiksi YK:n vammaisoikeuksien komitea on todellakin ollut huolestunut näistä rajauksista, mitä nyt tässä hallituksen esityksessä ollaan toteuttamassa. Tämä todellakin vie asioita huonompaan suuntaan. Muistuttaisin edelleenkin tästä YK:n vammaissopimuksen velvoitteesta, että meidän pitää turvata vammaisille henkilöille yhdenvertainen oikeus itsenäiseen elämään, osallisuuteen ja välttämättömiin tukipalveluihin koko elämänkaaren ajan. Se, että nyt Suomessa ollaan tekemässä tätä julkisen talouden sopeuttamista hyvin rajulla tavalla ja aika valikoivasti kohdistuen sen näihin haavoittuvassa asemassa oleviin, ei vapauta Suomea näistä velvoitteista, joita tämä vammaissopimus edellyttää. Eli näitä toimia ei pitäisi kohdistaa tähän.

Nyt sitten todellakin jo tähän mennessä palaute tuolta hyvinvointialueitten käytännöistä on osoittanut sen, että näitä palveluja on heikennetty merkittävästi esimerkiksi kuljetuspalveluitten osalta. Kun kuljetuspalvelujen pitäisi tukea vammaisten ihmisten arkea, mahdollistaa kaupassakäyntiä, asiointi, työ, opiskelu, ystävien tapaaminen ja itsenäinen liikkuminen, niin sitten kuitenkin käytännön tasolla näitä palveluja on monella hyvinvointialueella heikennetty niin, että esimerkiksi henkilön työssäkäynti voi estyä siitä syystä, että ei ole näitä välttämättömiä kuljetuspalveluita käytössä. Tätä on todella vaikea ymmärtää, miten meillä on hallitus, jonka keskeinen viesti on koko ajan se, että halutaan edistää työllisyyttä, mutta sitten kuitenkin meillä on väestöryhmä, jonka osalta nimenomaan työllisyyden mahdollisuuksia heikennetään. Todellakaan ei ole hyväksyttävä tämä hallituksen esitys, jossa edelleenkin säästetään näistä kokonaisuuksista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

21.35 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Haasteena on tietenkin tässä kaikessa se, onko käytännössä järkeä käyttää kaikilla istuntokausilla syksyisin aikaa siihen, että etsitään keinoja, joilla vammaispalveluita voitaisiin rajata, ja kuinka hyvin tämä toimeenpano tosiasiaassa tulee tapahtumaan kentän näkökulmasta, jos tätä tällaisissa olosuhteissa on loppuviimeksi tehty.

Haasteeksi tulee, niin kuin tässä todetaan, myöskin se, että tämä on ollut ikiliikkuja ja loppuviimeksi ollaan päästy tulokseen, jossa varmaa on se, että vammaispalveluista rahoitus vähenee, mutta samaan aikaan tämä lain uusi, rajattu soveltamisala ei välttämättä johda siihen, että lopputulokset käytännössä näkyvät. Jo nyt hyvinvointialueet ovat lähteneet asiassa keulimaan, ja on jo kyseenalaisilla tavoilla saatettu tehdä päätöksiä. Tästä valiokunta myöskin omassa mietinnössään kirjelmöi.

Se on minusta aika kova kannanotto siihen, minkälaiseen tilanteeseen vuosien varrella on päädytty, kun on uskottu vahvasti siihen valtiovarainministeriön näkemykseen, että vammaispalveluissa olisi vammaisia, jotka eivät tosiasiallisesti ole vammaisia. Näitä, tätä häntää, on nyt metsästetty tässä vuosien varrella, useita vuosia, ja loppuviimeksi ollaan siinä tilanteessa, jossa jonkinlainen ikärajaus saadaan aikaan, ja ollaan nyt sitten kansainvälisenä silmätikkuna siitä, mitä on tullut tehtyä.

Tämä on aika vakava kysymys 20 miljoonan euron säästön hakemiseksi. Onko tämä sellaista politiikkaa, jossa Suomen pitäisi olla mukana, kun on kysymys vammaisista ihmisistä? Selvää on myöskin se, että nämä uudet ryhmät, jotka pääsivät vammaispalvelun piiriin, ovat jatkossa erittäin vaikeassa asemassa niin, että esimerkiksi neuro- tai

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

autismikirjon ihmisten mahdollisuudet päästä näiden palveluiden piiriin eivät tosiasiallisesti heikkene. Siitä olen kyllä erityisen huolissani. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 92/2025 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 145/2025 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 22/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

Keskustelu

21.38 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa puhemies! Suomen turvallisuus rakentuu kokonaisuudesta, jonka kivijalka on huoltovarmuus. Se on kykyämme varmistaa, että yhteiskunnan toiminta ei pysähdy, vaikka maailma ympärillämme muuttuisi. Tämä hallituksen esitys huoltovarmuuslain uudistamiseksi on vastaus muuttuneeseen turvallisuusympäristöön. Elämme ajassa, jossa meidän on oltava valppaina ja valmiina, ajassa, jossa huoltovarmuus ei ole enää vain varautumisen yksityiskohta vaan koko yhteiskuntamme selkäranka.

Arvoisa puhemies! Huoltovarmuus on tärkeä osa kokonaisturvallisuuttamme. Suomen puolustuskyvyn kannalta on erittäin tärkeää, että huolehdimme kokonaisturvallisuuden kaikista näkökulmista, myös huoltovarmuudesta. Hallitus tekee nyt perusteellisen ja vastuullisen uudistuksen, jossa huoltovarmuuslaki päivitetään vastaamaan tätä aikaa. Huoltovarmuuskeskuksesta tehdään virasto, sen rahoitusmalli selkeytetään ja varautumista laajennetaan materiaalivarastoista myös suorituskykyihin. Tämä tarkoittaa, että yhteiskunta kykenee toimimaan myös kriisin keskellä. Me olemme valmiita alati muuttuvaan toimintaympäristöön riippumatta siitä, oliko kyse energiasta, ruuasta, tietoverkosta tai logistiikasta. Se tarkoittaa sitä, että suomalaiset voivat luottaa siihen, että kriisitilanteessakin valo syttyy, lääkkeet riittävät ja yhteiskunnan palvelut pelaavat.

Arvoisa puhemies! Huoltovarmuus ei ole vain Helsingin tai Etelä-Suomen asia, ennen kaikkea se on koko Suomen yhteinen asia ja tehtävä. Erityisesti pohjoisen Suomen rooli huoltovarmuuden ja omavaraisuuden kannalta on korvaamaton. Pohjoisessa on kriittinen osa energiantuotantoamme, teollisuuttamme ja logistiikkaverkkojamme. Siksi myös huoltovarmuuden kehittämisessä on varmistettava, että investoinnit ja varautumistoimet ulottuvat koko maahan. Turvallinen Suomi on vahva silloin, kun jokainen osa maata on turvassa ja mukana.

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

Niistä syistä seuraten tämä uudistus on vahva viesti meiltä maailmalle: niin nyt kuin jatkossakin Suomi varautuu, toimii ja kantaa vastuunsa. Huoltovarmuus on tärkeä osa arjen turvallisuutta, mutta se on myös merkittävä osa vahvaa kansallista tahtoaamme, vahvaa tahtoa ja sisua puolustaa omaa maataamme ja turvata sen toiminta kaikissa mahdollisissa oloissa. Juuri tämä on oikea ja vastuullinen suunta Suomelle. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kallio poissa, edustaja Rintamäki poissa. — Edustaja Mehtälä.

21.42 Timo Mehtälä kesk: Arvoisa puhemies! Viime vuodet ovat opettaneet meille paljon. Pandemia, energiakriisi ja geopoliittiset jännitteet ovat osoittaneet, että huoltovarmuus ei ole vain tekninen termi, se on kansallisen turvallisuuden ja arjen jatkuvuuden perusta. Kun kriisi iskee, kysymys kuuluu, onko meillä riittävästi ruokaa, energiaa, lääkkeitä ja toimiva yhteiskunta. Tämä hallituksen esitys pyrkii vastaamaan juuri näihin kysymyksiin.

Arvoisa puhemies! Mitä hyvää esitys tuo tullessaan? Ensinnäkin virastomuotoisen Huoltovarmuuskeskusten perustaminen selkeyttää sen asemaa ja varmistaa, että toiminta täyttää perustuslain vaatimukset. Huoltovarmuuskeskus käyttää merkittävää julkista valtaa, joten viranomaisasema on perusteltu. Samalla työntekijöiden siirtyminen virkasuhteeseen lisää vastuullisuutta ja luo yhtenäisen hallintomallin.

Toiseksi rahoitusmallin uudistaminen osin valtion talousarviosta, osin huoltovarmuusmaksusta turvaa riittävän rahoituksen. Tämä on kriittistä, jotta varautuminen ei jää rahasta kiinni. Talousvaliokunta kuitenkin muistuttaa, että huoltovarmuusmaksun tuotto on laskenut ja kustannukset vastaavasti kasvaneet. Siksi rahoituspohjan muutoskestävyys ja laajentaminen on välttämätöntä erityisesti siirtymässä fossiilisista puhtaisiin energialähteisiin, koska huoltovarmuusmaksu peritään fossiilisesta energiasta.

Kolmanneksi esitys vahvistaa poikkihallinnollista yhteistyötä. Ministeriön ohjausryhmä ja huoltovarmuusneuvoston rooli varmistavat, että huoltovarmuus huomioidaan laajasti eri hallinnonaloilla. Lisäksi tunnistetaan alueellisen huoltovarmuuden merkitys, mikä on tärkeää kriisitilanteissa. Tämän me erityisesti valiokunnassa otimme esille.

Arvoisa puhemies! Esityksessä on kuitenkin haasteita. Suuri huoli liittyy elinkeinoelämän rooliin. Tämä tuli asiantuntijakuulemisissa erityisesti esille. Suomen huoltovarmuusjärjestelmän, joka on lähtöisin vuodesta 1992, vahvuus on ollut viranomaisten ja elinkeinoelämän, siis yritysten, tiivis yhteistyö. Nyt pelätään, että virastomuotoisuus ja hallituksen lakkauttaminen kaventavat yritysten vaikutusmahdollisuuksia. Ohjausryhmässä on vain kaksi elinkeinoelämän edustajaa, mikä voi heikentää käytännön osaamisen hyödyntämistä.

Toinen haaste on toimintamallin joustavuus. Kun rahoitus siirtyy talousarviomenettelyyn ja henkilöstö virkasuhteeseen, päätöksenteko voi hidastua. Tämä voi olla ongelma kriisitilanteissa, joissa nopea reagointi on välttämätöntä.

Lisäksi tiedonkulku herättää kysymyksiä. Tämä nousi myös asiantuntijakuulemisissa esille. Uudistuksessa vain Huoltovarmuuskeskusella olisi oikeus saada ja jakaa tietoa, kun aiemmin myös sektorit tai poolit saivat tiedot suoraan. Tämä voi heikentää yhteistyön sujuvuutta ja yritysten motivaatiota osallistua.

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

Haluan nostaa esiin myös EU-ulottuvuuden. Kansallinen sääntely ja EU-vaatimukset on sovitettava yhteen, jotta varautuminen on johdonmukaista ja tehokasta.

Arvoisa puhemies! Yhteenvetona voidaan todeta, että uudistus on tarpeellinen ja tuo selkeyttä, mutta sen toteutuksessa on varmistettava, ettei menetetä suomalaisen mallin vahvuuksia, jotka muuten on maailmanlaajuisesti tunnistettu, joustavuutta ja elinkeinoelämään sitoutumista. Huoltovarmuus on yhteinen asia, ja sen turvaaminen vaatii viranomaisten, yritysten ja järjestöjen tiivistä yhteistyötä myös jatkossa.

Arvoisa puhemies! Kysyn lopuksi: kun seuraava kriisi tulee — ja se tulee — olemmeko valmiita? Tämä laki on askel oikeaan suuntaan, mutta sen onnistuminen riippuu siitä, säilyttämekö me suomalaisen vahvuuden eli yhteistyön ja nopean reagoinnin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

21.47 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on sillä lailla mielenkiintoinen asia, että olen itse ollut tässä puolustustalouden suunnittelukunnassa 2000-luvun alussa ja sitten Huoltovarmuusneuvostossa, ja sillä lailla tutulla asialla. Siinä mielessä pyysin tämän puheenvuoron, että tämä on sellainen asia, että on hyvä, että tässä nyt päivitetään tätä toimintaa ja muodostetaan siitä virasto mutta silti yritetään säilyttää vielä erittäin hyvä julkisen ja yksityisen puolen yhteistyö näillä toiminnoilla.

Kannattaa huomioida, että Suomi on aivan poikkeuksellinen maa tässä yhteydessä, miten tämä huoltovarmuus on tehty tämmöisellä kombinaatiolla, että siinä on viranomaisyhteistyö ja sitten on yksityisen puolen yhteistyötä, ja tätä tehdään erilaisissa pooleissa, ja pooleissa aika lailla elinkeinoelämällä on vetovastuu, ja ne tekevät niitä poolikohtaisesti. Sitten varastointi ja muut asiat on hoidettu myöskin ostopalveluilla erilaisista julkisista ja yksityisistä varastoista, ja niin poispäin. Tämä toimii hyvin verkostomaisesti ja poolimaisesti, ja se on tämän vahvuus, ja sitten se, että tässä on todella vahvasti sitouduttu näitten asioitten hoitamiseen niin siellä elinkeinoelämän puolella kuin sitten valtiovallan puolella, ja sopivasti näitä koordinoidaan niin, että tässä päästään eteenpäin. Tämä kuitenkin kattaa meidän yhteiskunnan taustalla energiahuollossa, ruokahuollossa ja kaikessa muussakin sellaisia toimintoja, joista ei normaalisti tiedetä, mitä kaikkea tuolla on jo valmiuden osalta tehty. Tämä on erittäin esimerkillistä toimintaa.

Sen takia oikeasti pyysin puheenvuoron, että tämä rahoitushan käytännössä tehdään niin, että kerätään tämmöinen huoltovarmuusmaksu, joka on veronluonteinen maksu, joka kerätään sähkö- ja energiatuotteista osana kokonaisverotaso, ja sillä tavalla tätä tehdään. Nyt tämä huoli, jota myöskin valiokunta on miettinyt ja nostanut esiin, liittyy siihen, että kun siirrytään fossiilisista puhtaisiin polttoaineisiin ja energialähteisiin, niin se rahoituspohja kapenee koko ajan. Nyt se huoli on, että pidetään kiinni siitä, että me lavennetaan sitten tätä veropohjaa jossain kohtaa, niin että me varmistetaan tämä rahoitus jatkossa. Tämä on ehkä tämän uudistuksen semmoinen huolestuttavin asia. Muuten tämä kokonaisuus menee tässä hyvin eteenpäin. Kannatan tätä ehdotusta tällaisessa muodossa, mutta pitää alleviivata, että tämä rahoitus pystytään jatkossa hoitamaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Jukkola.

21.50 Janne Jukkola kok: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys on suomalaisen huoltovarmuuden kannalta poikkeuksellisen merkittävä. Me emme päivitä

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

vain yksittäistä lakia, vaan me päivitämme koko toimintamallin siihen maailmaan, jossa Suomi nyt elää.

Turvallisuussympäristö on muuttunut pysyvästi, toimitusketjut ovat haavoittuvampia, hybridiuhat arkipäivää, ja Nato-jäsenyys korostaa kansallisen suorituskyvyn merkitystä. Näissä oloissa paine tehdä asioita fiksummin ja selkeämmin on kasvanut tuntuvasti. Uudistuksen ydin on se, että Huoltovarmuuskeskuksesta tulee virasto. Se ei ole vain muutoseikka, se on vastaus siihen, että HVK käyttää merkittävää ja tärkeää julkista valtaa ja täten tarvitsee selkeät, lain tasolla määritellyt toimivaltuudet. Tässä mennään oikeaan suuntaan, ja näin oikeusvaltiossa pitääkin toimia.

Samalla haluan korostaa, kuten moni valiokunta ja asiantuntijataho on todennut, että suomalaisen huoltovarmuuden voima syntyy virastojen ulkopuolella viranomaisten ja yritysten yhteistyöstä. Suomen malli on vahva juuri siksi, että sektorit ja poolit tekevät tätä työtä yhdessä. Se on vuosikymmenten luottamuksen tulos, ei ylhäältä määrätty rakenne. Siksi on tärkeää katsoa, mitä tässä uudistuksessa ei saa horjuttaa.

Talousvaliokunta tunnisti huolen, että malli voisi uudistuksen myötä kallistua liikaa viranomaiskeskeiseksi. Siksi valiokunta teki tärkeitä täsmennyksiä: elinkeinoelämän roolia ohjausryhmässä vahvistetaan, poolien ja sektorien asema ja vapaaehtoisuus turvataan, tiedonkulun ja luottamuksen merkitystä vahvistetaan.

Arvoisa puhemies! Huoltovarmuus on koko yhteiskunnan suorituskyykyä: energiaa, logistiikkaa, tietoliikennettä, ruokahuoltoa — kaikkea sitä, mikä mahdollistaa arjen myös silloin, kun olosuhteet ympärillä on muuttuvat nopeasti. Yritysten osaaminen ja kyky toimia häiriötilanteissa ovat Suomelle elintärkeitä. Meillä Pohjanmaan seudulla myös yritykset ovat olleet tässä työssä vahvasti mukana, ja tahto edistää yhteiskunnan selkärankaa on erittäin vahvaa. Siksi on tärkeää, että yritykset kokevat olevansa tässä kumppaneita, eivät sivustakatsojia.

Valiokunnassa nostettiin esiin myös rahoituksen kestävyys. Huoltovarmuuskeskuksen rahaston tuotto ei voi perustua vain yhteen lähteeseen, ja energiasiirtymä korostaa tätä entisestään. Samalla on oltava rehellisiä. Tarvitsemme vielä pitkään myös fossiilisia polttoaineita uusien energiamuotojen rinnalle. Energiasiirtymä ei saa hetkeksikään horjuttaa kriisiajan suorituskyykyä. Energiavarmuutemme pitää olla vakaalla ja kestäväällä pohjalla. Tässä työssä on oltava hereillä, ettei yhteiskuntamme kriisinkestävyys ole haavoittuvaa.

Arvoisa rouva puhemies! Kokonaisuutena esitys vie Suomea oikeaan suuntaan. Se nykyaikaistaa lainsäädäntöä, selkeyttää viranomaisten vastuita ja täyttää perustuslain vaatimukset. Yritykset, järjestöt ja viranomaiset ovat tämän mallin kivijalka. Ilman heitä ei rakenneta uutta eikä säilytetä vanhaa. Siksi tärkeintä on, että yhteistyö säilyy vahvana. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kaarisalo poissa, edustaja Kettunen poissa. — Edustaja Holopainen.

21.55 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Täällä tosiaan käsitellään tätä hallituksen esitystä, joka liittyy Suomen huoltovarmuuden vahvistamiseen, ja tosiaan ollaan uudistamassa tätä lainsäädäntöä, mikä on täysin perusteltua, koska uhkaympäristökin tässä on muuttunut ja sen puoleen tämän lain päivittäminen on tosi tärkeää. Muutama nosto täältä — erityisesti kun olen ollut tätä myös käsittelemässä tuolla

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

puolustusvaliokunnassa, joka on antanut lausunnon tästä lakiesityksestä, niin muutama huomio siitä näkökulmasta:

Tosiaan hyvää tässä on esimerkiksi se, että tosiaan tätä käsitettä laajennetaan niin, että tämä määritelmä koskee myös normaaliolojen vakavia häiriötilanteita, mikä on äärimmäisen tärkeää. Sitten on todella tärkeää se, että tässä määritelmässä säilytetään maininta maanpuolustuksesta, mutta sen lisäksi määritelmään lisätään turvallisuus. Perusteena tälle on se, että maanpuolustuksen kannalta kriittisten toimintojen lisäksi on tärkeää turvata sisäisen turvallisuuden toimijoiden, kuten poliisin, Rajavartiolaitoksen, pelastustoimen, Liikenne- ja viestintäviraston sekä Maahanmuuttoviraston, kriittiset toiminnot. Tämä tosiaan heijastelee sitten tätä äärimmäisen tärkeätä suomalaista kokonaisturvallisuusajattelua aiempaa paremmin.

Puolustusvaliokunta on lausunnossaan nostanut esiin myös sen, että osaamisen huoltovarmuus on oleellinen osa kokonaishuoltovarmuutta. Vastuut tietoyhteiskunnan toimivuuden varmistamisesta tulee määritellä sekä normaali- että poikkeusoloissa, ja tekoäly ja kvanttiteknologiat sekä niiden kasvava käyttö ovat tästä hyviä esimerkkejä. Tämä on syytä Suomessa huomioida, että ilman osaavaa työvoimaa ja tutkimuskapasiteettia materiaallinen ja tekninen varautuminen ei ole pitkällä aikavälillä kestävä.

Tosiaan tärkeä näkökanta on se, että Suomen tulee rakentaa huoltovarmuuttaan kokonaisturvallisuuden periaatteella, jossa sotilaallinen ja siviilivarautuminen tukevat toisiaan. Keskeistä on ennakoiva suunnittelu, pitkäjänteinen rahoitus ja laaja yhteistyö viranomaisten, yritysten sekä kansainvälisten kumppanien välillä. Näin Suomi voi ylläpitää kaikissa olosuhteissa toimivan ja uskottavan puolustuksen ja yhteiskunnan elintärkeitä toiminnot myös pitkäkestoisten kriisien aikana.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 145/2025 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen perusteista annetun lain muuttamisesta ja julkisen hallinnon yhteispalvelusta annetun lain 10 a §:n 3 momentin kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 122/2025 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 27/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 27/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Edustaja Hänninen.

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

Keskustelu

21.58 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa puhemies! Jokainen suomalainen on yhdenvertainen, arvokas ja yhteiskuntamme oikeutettu jäsen. Tavoitteemme on vahvistaa entisestään kansalaisten yhdenvertaisuutta ja turvata julkisten palvelujen saavutettavuus koko maassa. Erityisen merkittävä tämä uudistus on Pohjois-Suomessa, jossa pitkät välimatkat, harva asutus ja palveluiden keskittäminen ovat vuosien varrella tehneet asioinnista vaikeaa monelle. Yhteiset asiakaspalvelupisteet turvaavat sen, että myös pohjoisen kuntien asukkailla Oulusta Kuusamoon ja aina Lapin pienimpiin kyläkeskuksiin saakka on yhdenvertaiset mahdollisuudet saada valtion palvelut ilman kohtuuttomia matkoja. Samalla kun Suomi etenee kohti digitaalisten palveluiden ensisijaisuutta, on välttämätöntä huolehtia siitä, ettei yksikään ihminen jää kehityksen ulkopuolelle. Tälläkin hetkellä meillä on etenkin iäkkäitä kansalaisia, joilla ei ole riittäviä digitaitoja. Siksi tarvitsemme lainsäädäntöä, joka takaa käyntiasioinnin vähimmäistason ja kokoaa valtion palveluja vahvaksi, kustannustehokkaaksi verkoksi.

Arvoisa puhemies! Lakiesityksen ytimessä on valtion asiakaspalvelumalli, jossa palvelut saatetaan kansalaisten ulottuville yhteisiin asiakaspalvelupisteisiin. Tämä uudistus on olennainen osa valtion palvelu- ja toimitilaverkon uudistamista, jolla tavoitellaan 50 miljoonan euron vuosittaisia säästöjä ilman, että heikennämme palveluiden laatua tai saavutettavuutta. Uudelle Lupa- ja valvontavirastolle annettaisiin koordinaatiovastuu varmistaa, että uudistus toteutuu hallitusti ja että palveluverkko muodostuu toimivaksi.

Hallintovaliokunnassa totesimme, että esitys vastaa hyvin erilaisten käyttäjäryhmien tarpeisiin ja tukee koko maan palvelutakuuta. Samalla on syytä korostaa, että Pohjois-Suomen merkitys koko maan huoltovarmuudelle ja turvallisuudelle kasvaa vuosi vuodelta. Toimivat asiakaspalvelupisteet ovat osa tätä kokonaisuutta. Ne vahvistavat ihmisten arjen turvallisuutta mutta myös viranomaisten kykyä toimia poikkeusoloissa. Kun väestö ikääntyy ja digipalvelut yleistyvät, juuri pohjoisen alueella tarvitaan vahvinta tukea asioinnin saavutettavuuteen. Tämä uudistus rakentaa luotettavan palveluverkon, joka kestää häiriötilanteet ja varmistaa, että yhteiskuntamme on läsnä kaikkialla Suomessa, siis myös siellä, missä välimatkat ovat pisimmät.

Arvoisa puhemies! Tämä laki on tärkeä siksi, että se yhdistää kaksi asiaa, jotka eivät useinkaan kulje käsi kädessä: kustannustehokkuuden ja kansalaisten palveluiden yhdenvertaisen saavutettavuuden ja saatavuuden. Se on sosiaalisesti vastuullinen ja taloudellisesti viisas ratkaisu. Tämän esityksen myötä Suomi ottaa askeleen kohti aidosti koko maan kattavaa palvelulupausta. Pohjoisen asukkaiden näkökulmasta viesti on selvä: te ette ole yksin, saati unohdettuja. Hallitus tekee sitä, mitä tässä ajassa tarvitaan: turvaa ihmisten arkea, vahvistaa palveluita ja käyttää verovaroja järkevästi. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen poissa. — Edustaja Jukkola, olkaa hyvä.

22.03 **Janne Jukkola kok:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Haluan lähettää terveiset kaikille valtion virastoille ja toimijoille, joiden vastuulla on suomalaisen arjen sujuvuus. Asiakaspalvelu ei ole pelkkä osa toimintaa, sen tulisi olla yksi sen kulmakivistä. Kun

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

kansalainen asioi virastossa, hänellä tulee olla mahdollisuus selkeään, ennakoitavaan ja joustavaan palveluun. Siksi on tärkeää, että virastoissa kehitetään ajanvarausmahdollisuuksia, vahvistetaan toimivia digipalveluja ja varmistetaan, että asiointi on helppoa riippumatta asiakkaan taustasta tai osaamisesta.

On syytä muistaa, että jokaisen päätöksen, jokaisen prosessin ja jokaisen palvelun ytimessä on ihminen. Meidän tulee aina kysyä, ketä varten tätä työtä teemme. Toivon, että palveluiden kehittämisessä pidämme tämän ajatuksen keskiössä ja rakennamme yhdessä hallinnon, joka toimii kansalaisia varten selkeästi, joustavasti ja kunnioittavasti. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 122/2025 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 109/2025 vp
Valiokunnan mietintö StVM 27/2025 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 5.12.2025 pidettävään täysistuntoon.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 112/2025 vp
Valiokunnan mietintö StVM 28/2025 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 5.12.2025 pidettävään täysistuntoon.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle virallisten työntekijöiden huollettavien ansiotyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välillä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi ja laiksi ulkomaalaislain 81 a ja 81 b §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 155/2025 vp
Valiokunnan mietintö UaVM 8/2025 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 5.12.2025 pidettävään täysistuntoon.

12. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 5.12.2025 klo 13.00.

Pöytäkirja PTK 121/2025 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Tämä täysistunto on päättynyt. — Kiitos kaikille, näkemiin!

Täysistunto lopetettiin klo 22.09.

Pöytäkirjan vakuudeksi: